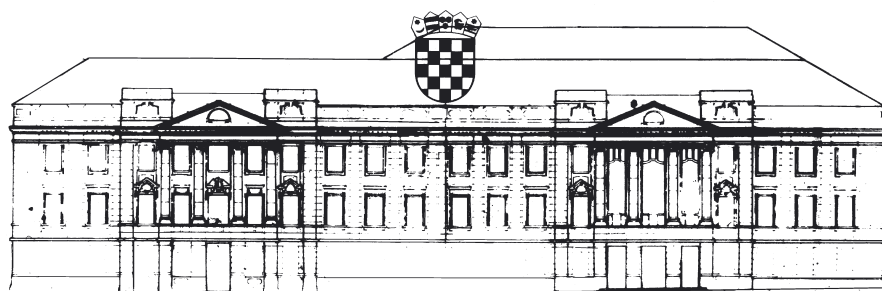

izvješća HRVATSKOGA SABORA

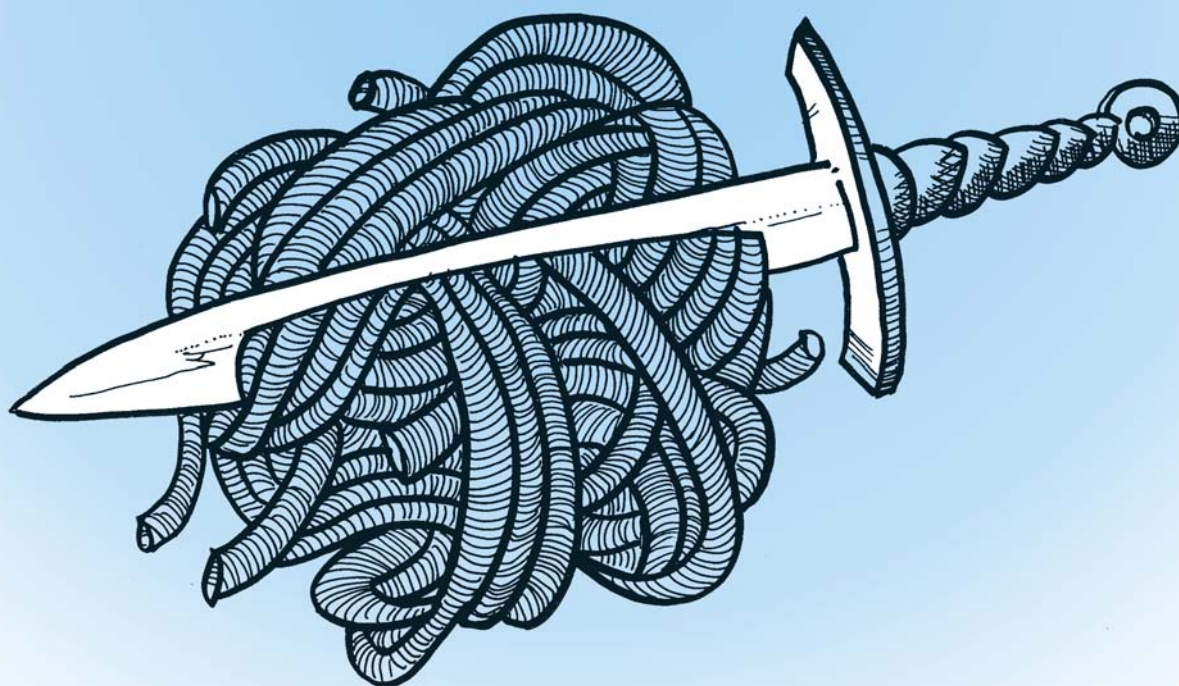

GODINA XVI.

BROJ 417

ZAGREB, 28. VI. 2005.

12. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

ZAKON O USKOKU

Ulaganja u zemlje Jugoistočne Europe

Za rješavanje problema proizvodnje a time i otklanjanja nezaposlenosti, važno je privući inozemna ulaganja. Kakve su šanse da se to ostvari?

Njemački poduzetnici smatraju da su investicije u zemlje istočne Europe bile previše rizične sve dok nije došlo do proširenja Europske unije. Članstvo u EU je ključno za odluku o ulaganjima jer to donosi manje političkog i ekonomskog rizika, daje veću sigurnost u planiranju i omogućava lak prelazak granica. Stoga se dogodio trend sve većih zapadnjačkih investicija u osam novih članica u EU. Najviše se ulaže u male i srednje tvrtke. Očekuju se i daljnja takva ulaganja.

Investicije u bivše komunističke države, sada članice EU, u 2003. godini iznosile su 9,1 milijardu dolara. Taj iznos je u 2004. porastao na 15 milijardi. Zbog niskih troškova radne snage očekuju se velika nova ulaganja u Poljsku. Dok u Njemačkoj satnica radnika iznosi 27 eura, u Poljskoj radnik dobiva po satu 5 eura.

U Mađarskoj u srednja i mala poduzeća ulažu uglavnom poduzetnici iz Austrije i Njemačke, a u Češkoj se uz austrijske i njemačke investitore pojavljuju i ulagači iz Britanije, Irske i Italije.

Kretanje europskih investicija ukazuje na važnost članstva u EU jer ono jamči prije svega pravnu sigurnost.

Stoga je značajan datum ulaska Hrvatske u EU jer će tek tada započeti proizvodna ulaganja u našu zemlju.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta	3
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom	11
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	18
- Prijedlog zakona o poticanju domaće proizvodnje za plasman u turizmu	26
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju	33
- Prijedlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost	41
- Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije za 2003. godinu	45
- Prijedlog strategije razvitka službene statistike Republike Hrvatske 2004-2012; Prijedlog programa statističkih aktivnosti Republike Hrvatske 2004-2007; Prijedlog godišnjeg provedbenog plana statističkih aktivnosti Republike Hrvatske 2004.	51
- Izvješće o radu Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu u razdoblju od 24. travnja do 15. studenoga 2004. godine	58
- Izvješće o radu Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti i zapažanjima koja su od značaja za razvoj energetskog tržišta i javnih usluga dopunjeno detaljnim Financijskim izvješćem za 2003. godinu	63
- Odgovori na zastupnička pitanja	68

PRIKAZ RADA:

- 12. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 19, 20. I 21. SIJEČNJA TE 2, 3, 4, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 23, 24. I 25. VELJAČE 2005.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O UREDU ZA SUZBIJANJE KORUPCIJE I ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA

Precizirane nadležnosti i zadaća Ureda

Većinom glasova zastupnici su donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i kriminaliteta u tekstu predlagatelja. Prihvaćeni su i amandmani koje je, na poticaj radnih tijela, podnijela Vlada Republike Hrvatske. U raspravi je ocijenjeno da će predložene mjere potaknuti efikasniji rad USKOK-a te odlučnija borba protiv organiziranog kriminala. Zastupnici su osobito upozoravali na potrebu suzbijanja korupcije koja predstavlja "rak-ranu" i nagrizava sve strukture društva.

O PRIJEDLOGU

Uvodno je, u ime predlagatelja, ministrica pravosuđa **Vesna Škare-Ožbolt** upoznala zastupnike s Prijedlogom. Napomenula je da bi provedbom predloženog Zakona teksta trebalo osigurati efikasniju i odlučniju borbu protiv organiziranog kriminala, korupcije i pranja novca. Prvobitnim se Zakonom o USKOK-u nastojalo što bolje definirati njegovo ustrojstvo, nadležnost i ovlasti, te djelokrug sudova u predmetima kaznenih djela određenih ovim Zakonom. U praksi su se ipak pokazali brojni nedostaci, a pokazalo se da su neka kaznena djela poput zloporabe opojnih droga, počinjenih od više osoba izuzeta iz nadležnosti USKOK-a. Pre-

dloženim se izmjenama namjerava osigurati potpuna i nedvojbena nadležnost u kaznenim djelima organiziranog kriminala i korupcijskim kaznenim djelima.

To je učinjeno taksativnim navođenjem rečenih kaznenih djela, te je ustanovljen i njihov katalog za koja je nadležan Ured. Tu su se našla kaznena djela koja su sama po sebi korupcijska, ali i ona koja u nadležnost Ureda dolaze samo ako su počinjena u sastavu grupe ili zločinačke organizacije. Osim toga, izmjenom je propisana i obveza tijela državne vlasti i pravnih osoba da u slučaju saznanja za okolnosti koje upućuju na kaznena djela korupcije i organiziranog kriminala, podnesu kaznenu prijavu ili obavijeste USKOK. Pored dosadašnjih odjela, osnovan je i Odjel za međunarodnu suradnju i zajedničke istrage. On će, u skladu s međunarodnim ugovorima i drugim sporazumima uređivati suradnju s tijelima drugih država i međunarodnih organizacija u otkrivanju i procesuiranju korupcijskih kaznenih djela i kaznenih djela organiziranog kriminala s međunarodnim elementima. Ured će tako biti nadležan primati i zahtjeve za poduzimanjem posebnih izvida kaznenih djela i prosljeđivati ih nadležnom sudu, te primati zahtjeve stranih država za pružanjem pravne pomoći u postupcima za kaznena djela iz članka 21. Zakona o USKOK-u. Zbog svojih građana i zaštite

temeljnih vrijednosti demokracije potrebno je poštovati europske standarde zaštite ljudskih prava.

Tako je uvedena značajna iznimka pravnog režima ispitivanja građana od redarstvenih vlasti. Naime, prikriveni istražitelj se do sada nije mogao ispitivati kao svjedok o sadržaju razgovora s osumnjičenikom, kojem su na taj način privremeno bila ograničena ustavna prava i slobode. Ovom se izmjenom nastoji uvesti ta mogućnost i time proširiti ovlasti redarstvenih vlasti. Kako bi se spriječile zloporabe, ta je mogućnost ostala kao iznimka, a Zakon propisuje i neka ograničenja. Druga se izmjena odnosi na proširenje istražnih odnosno izvidnih radnji USKOK-a u pogledu podataka koji predstavljaju bankarsku tajnu, i u pogledu pokretanja postupka prisilnog oduzimanja predmeta. Ova je izmjena bila nužna upravo zbog važnosti hitnog i učinkovitog postupka, a omogućuje saznanje raspoložive određene osoba na svom računu sredstvima koja su ostvarena sumnjivim transakcijama. Istražnom se sucu omogućuje postavljanje zahtjeva kada banka odbije postupiti po zahtjevu Ureda, pa je propisano i kažnjavanje banaka za slučaj odbijanja postupanja po zahtjevu. Izmjenama se daje mogućnost da se te mjere poduzimaju i kod korupcijskih kaznenih djela, a naše se zakonodavstvo usklađuje

s Konvencijom UN-a o transnacionalnom organiziranom kriminalitetu.

Ministrica Škare–Ožbolt zatim je nagovijestila da Hrvatskoj predstoji veća reforma kaznenog postupka, točnije prethodnog kaznenog postupka kojim se namjerava urediti sudska istraga. U cilju efikasnijeg otkrivanja kaznenih djela prethodni kazneni postupak treba staviti u ruke policije i državnog odvjetništva, naravno uz sudjelovanje suca prethodnog postupka. Ta će se reforma odvijati paralelno s reformom policijskog zakonodavstva, uz osiguravanje dodatne edukacije i opremljenosti policije, državnog odvjetništva i sudaca za učinkovitu implementaciju. Njihovu međusobnu suradnju treba olakšati zakonskim odredbama koje pravno reguliraju međusobne odnose.

Ova Vlada daje kvalitetniju normativnu podlogu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, a na policiji, USKOK-u i sudovima je da ovaj normativni predložak iskoriste kao dobar instrumentarij za uspješnije suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Budući da Odbor za zakonodavstvo ima dosta primjedbi na predloženi tekst Konačnog prijedloga, namjeravamo razmotriti primjedbe i dostaviti vlastite amandmane, zaključila je predstavnica predlagatelja – Vlade Republike Hrvatske.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovoga Zakona, a na tekst Konačnog prijedloga dao primjedbe i prijedloge zbog manjkavosti pravne, nomotehničke i jezične naravi na koje je Odbor ukazao i prilikom rasprave u prvom čitanju, a predlagatelj ih nije otklonio. Brojnost primjedaba i prijedloga ukazuje na nužnost da ih predlagatelj dodatno razmotri i svojim amandmanima dopuni, odnosno izmjeni pojedine odredbe ili njihove dijelove te na taj način otkloni dvojbu o potrebi provedbe trećeg čitanja ovoga Zakona. Primjedbe i prijedlozi iznijeti su na načelne segmente teksta, ali i na pojedine konkretne zakonske prijedloge kako bi se

uklonile uočene nepreciznosti i manjkavosti. Polazeći od odredaba članka 12. Zakona o državnom odvjetništvu i članka 2. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, ostaje dvojba je li Ured samo organizacijski dio državnog odvjetništva ili ustrojstveni oblik u okviru državnog odvjetništva. Tomu u prilog ide i određenje o supsidijarnoj primjeni Zakona o državnom odvjetništvu na ustrojstvo, ali i na djelatnost Ureda. Slijedom pojedinih rješenja iz ovoga Zakona upitno je nije li istodobno trebalo podnijeti prijedlog izmjena i dopuna Zakona o državnom odvjetništvu, Zakona o kaznenom postupku i Zakona o policiji. Istodobno se ukazuje i na nesuglasje pojedinih navoda o pitanjima koja se uređuju ovim Zakonom od teksta Konačnog prijedloga, a posebno sadržaja pojedinih odredaba i njihovih obrazloženja. Uz ove načelne primjedbe i prijedloge Odbor je iznio i više konkretnih prijedloga kojima se uklanjaju uočene manjkavosti u podnijetom zakonskom tekstu. Istaknuta je potreba za pravnom i nomotehničkom doradom članaka; 3, 4, 6, 7 (u stavku 2.), 8, 11, 13, 14, 16, 17. i 19. Na sve odredbe ovoga Zakona predloženo je da se pojedini pojmovi ili njihovi sklopovi zamijene odgovarajućim normativnim izrazom. Primjerice: "skopčano, iskazivati, mišljenje koje se koristi za izradu..., realno vrijeme, izvršenje-i-zvršavanje, uključivanje bez odgode po svojoj prosudbi, savjetovanje Ureda s redarstvenim vlastima i Ministarstvom financija i sl."

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav rečeni je zakonski prijedlog raspravio na temelju svoje nadležnosti kao zainteresirano radno tijelo. Podržao je rješenja iz Konačnog prijedloga zakona kojima se usklađuje tekst ovoga Zakona sa stečevinama EU i važećim zakonodavstvom Republike Hrvatske. Nakon rasprave Odbor je jednoglasno podržao donošenje Zakona, s tim da je predložio da Vlada Republike Hrvatske prije donošenja zakona razmotri sugestije Odbora za zakonodavstvo te na temelju njih podnese svoje amandmane na Konačni prijedlog zakona. **Odbor**

za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost proveo je raspravu i od predstavnika predlagatelja zatražio pojašnjenja pojedinih predloženih zakonskih rješenja. To se posebice odnosi na dijelove u kojima se propisuje za koja kaznena djela je nadležan USKOK. Nakon rasprave Odbor je većinom glasova predložio Hrvatskom saboru donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta u tekstu kako je predložen od predlagatelja Zakona.

Odbor za europske integracije proveo je raspravu u kojoj je istaknuto da je područje kaznenopravnog zakonodavstva u isključivoj nadležnosti država članica. Međutim, Ugovor o osnivanju Europske unije sadrži posebne odredbe o međudržavnoj suradnji u području pravosuđa i unutarnjih poslova, te stoga postoji obveza usvajanja zajedničkih mjera kako bi se u državama članicama Unije stvorila osnova u borbi protiv kriminaliteta suradnjom među državama, provođenjem zajedničkih akcija i međunarodnih ugovora. Jednoglasno je utvrđeno da je Konačni prijedlog usklađen s pravnom stečevinom Europske unije i pravnim aktima Vijeća Europe.

I Odbor za pravosuđe proveo je raspravu i saslušao uvodna izlaganja predstavnika predlagatelja. Članovi Odbora podržali su konačni zakonski prijedlog ukazujući istovremeno da treba uložiti dodatni napor do otvaranja rasprave u Saboru, kako bi se dopunilo obrazloženje točke 2. na str. 11., s obzirom na to da je u postupku donošenja ovih izmjena i dopuna usvojen Zakon o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije. Isto tako, potreban je stav Državnog odvjetništva RH da se ovim izmjenama i dopunama osiguravaju uvjeti za djelovanje USKOK-a. U članku 21d. između ostaloga regulirano je da Ured može od nadležnih upravnih organizacija Ministarstva financija zatražiti "kontrolu poslovanja pravne i fizičke osobe i privremeno oduzimanje novca, vrijednosnih papira", ali nije regulirano u kojem će se postupku to provesti. Člankom 42b. regulirano je da se prikriveni istražitelj kao službena

osoba može ispitati kao svjedok, pa je postavljen upit zašto ovim prijedlogom nisu regulirane i snimke. Predstavnik predlagatelja izrazio je spremnost da razmotri iznijeta mišljenja i stajališta do početka rasprave u Hrvatskom saboru, a Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje rečenog zakonskog prijedloga.

RASPRAVA

Zatim je u ime Odbora za zakonodavstvo govorio predsjednik ovog radnog tijela, zastupnik **Florijan Boras**. Upozorio je da brojnost primjedbi i prijedloga ukazuje na potrebu da ih predlagatelj dodatno razmotri i dopuni vlastitim amandmanima. Time bi se otklonila i dvojba o potrebi trećeg čitanja, a primjedbe i prijedlozi Odbora uglavnom su nomotehničke naravi koje će Vlada prema najavama uglavnom prihvatiti.

I predsjednik Odbora za pravosuđe, zastupnik Rade Ivas rezimirao je izvješće ovog radnog tijela koje je nakon provedene rasprave jednoglasno predložilo Saboru njegovo donošenje. Zastupnik **Ivan Jarnjak** iznio je naglaske koji su se čuli prilikom izvješća predmetnog zakona na Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost. I ovaj je Odbor većinom glasova nakon provedene rasprave sugerirao donošenje predloženog zakonskog teksta o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Zatim su govorili predstavnici klubova, a prva je u ime Kluba zastupnika SDP-a riječ dobila zastupnica **Ingrid Antičević - Marinović**.

Omoгуćiti efikasnu istragu i sankcioniranje nad prekršiteljima

Odmah na početku napomenula je da podržava predložene izmjene koje smatra hvalevrijednim budući da uklanjaju probleme s kojima se USKOK svakodnevno susreće. Upozorila je zatim da su sami građani podnijeli najveći broj prijava vezanih za koruptivno ponaša-

nje, ocjenjujući potrebnim promijeniti ovakvo stanje. Upozorila je zatim na neke temeljne opasnosti koje prijete od korupcije, objavljujući ujedno i detalje Izvješća Udruge Transparent international Hrvatske, a koji su vezani za prekršaje korupcije. Predloženi zakonski tekst trebao bi prekinuti zabrinjavajući trend na ovom području kriminaliteta, te omogućiti efikasniju istragu i zakonsko sankcioniranje. Zatim je pohvalila

Predloženi zakonski tekst trebao bi prekinuti zabrinjavajući trend na ovom području kriminaliteta.

samo osnivanje Odjela za međunarodnu suradnju i zajedničke istrage. Upozorila je zatim na potrebu suradnje policije i državnog odvjetništva, te upozorila na problem "curenja informacija". Dok se do kraja ne provede reforma Zakona o kaznenom postupku događat će se pojedini postupci koji će ići na ruku počinitelja kaznenih djela. Analizirala je zatim pojedine predložene zakonske točke, sugerirajući da se preciznije odrede odnosi i nadležnosti pojedinih institucija poput Ureda za suzbijanje pranja novca. Ukoliko želimo produbiti i poštiti borbu na ovom polju, potrebno ga je locirati uz Ministarstvo pravosuđa, a ne pri Ministarstvu financija. Ujedno je važno strože sankcionirati propuste ili povrede državnih tijela na tom području, te eventualno oglašivanje prema odlukama suda. Govoreći o bankarskoj tajni, upozorila je na potrebu da se strogo sankcionira nadležni službenik kao i čitava institucija u slučaju opstrukcije sudskih naloga i same suradnje. Zastupnica se na kraju izlaganja založila i za osiguravanje svih potrebnih sredstava i preduvjeta kojima bi se jamčila provedba ovog zakona.

Zaposeliti stručne osobe i iskusne kriminaliste

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Ivan Jarnjak** koji je uvodno podržao donošenje izmjena i

dopuna ovog zakona. Istovremeno je osigurano i usklađivanje našeg zakonodavstva s odredbama Europske unije, jer treba voditi računa da se niti jedna država ne može uspješno sama boriti protiv organiziranog kriminaliteta, mita i korupcije. Nama nije cilj da borbom protiv mita i korupcije zauzmemo određeno mjesto na globalnoj tablici, već da spriječimo to zlo i zaustavimo protuzakonite radnje. Za realizaciju ovog cilja potrebna su odgovarajuća sredstva, ali i kvalitetni ljudi. U hrvatskoj policiji i pravosuđu imamo ograničeni broj ljudi koji se mogu baviti navedenim pojavnim oblicima kriminaliteta. Kada se uređuju zakonski članci o kadrovskoj politici, potrebno je navesti da Ured zapošljava kao savjetnike najmanje dva službenika koji su stekli zvanje samostalnog policijskog inspektora ili više zvanje, a mora se navesti da su kriminalisti. Odabrani kadrovi moraju prepoznati pojedine pojavne oblike kriminaliteta, te biti u stanju da se nose s ovim situacijama. Nažalost, USKOK se do sada nije u Hrvatskoj nametnuo, pa je potrebno iznutra osnažiti ovu instituciju, a to će najbolje postići kvalitetnim rezultatima svog rada.

Temeljna zadaća USKOK-a odnosi se na borbu protiv mita, korupcije i organiziranog kriminala.

I on je zatim pozdravio najavljeno formiranje Odjela za međunarodnu suradnju i zajedničke istrage, ali trebalo bi razmotriti i precizirati sam djelokrug. USKOK ne bi trebalo zatrpiti brojnim kaznenim djelima, jer mu je temeljna zadaća borba protiv mita, korupcije i organiziranog kriminaliteta. Što se tiče organiziranog kriminaliteta, na prvom se mjestu nalazi borba protiv zloporabe opojnim drogama, trgovanje ljudima i ropstvo, protuzakonito prebacivanje osoba preko državne granice i protupravno oduzimanje slobode. Zato bi predlagatelj trebao razmisliti da preci-

zno postavi i formulira zadatke i prioritete USKOK-a. Dobro je što se predloženim postupkom napokon utvrđuje i pitanje bankovne tajne u slučaju zloporabe računa, kao i pitanje prikrivenog istražitelja.

Sve u svemu, ove će izmjene i dopune omogućiti i stvoriti pravne preduvjete da Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta može učinkovito djelovati, zaključio je zastupnik Jarnjak.

Za ispravak netočnog navoda javila se zastupnica Ingrid Antičević – Marinović. Smatra da je zastupnik Jarnjak ublažio svoj prvobitni stav kada je rekao da se USKOK mora sam nametnuti i da se do sada nije dokazao. Ovo je dobar način da se da podrška ljudima koji se hrabro suprotstavljaju kriminalitetu. To su ujedno jedini državni dužnosnici koji su pod stalnom prismotrom službi, dok se to od ostalih ne traži. Predsjedavajući je dodao da je zastupnica zapravo iznijela svoje mišljenje, te riječ prepustio zastupniku **Peri Kovačeviću**.

Javnost očekuje konkretne poteze protiv "krupnih riba"

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSP-a, zastupnik je upozorio da nije dovoljno samo ukloniti normativne prepreke koje su do sada postojale i otežavale rad USKOK-a. Naime, korupcija, mito i pljačka u pretvorbi, predstavljaju organizirani kriminal i "rak-ranu" hrvatskog društva. Podsjetio je zatim na okolnosti u kojima je 2001. godine donesen postojeći Zakon o USKOK-u, ukazujući na iluzije i teatralna očekivanja da će se lako obračunati s organiziranim kriminalom i korupcijom. Nažalost, Hrvatska neprekidno "napreduje" na ljestvici svjetskih institucija koje odmjeravaju statističke podatke za ove segmente kriminaliteta. Zbog toga se dosadašnji učinak ove institucije može ocijeniti onom narodnom: "Tresla se brda – rodio se miš", ocijenio je zastupnik Kovačević.

Nema niti jedne konkretne presude protiv "krupnih riba", pa ne treba gajiti iluzije da će se nešto bitno riješiti donošenjem ovih zakona. Prije svega,

potrebno je urediti odnose između policije i Državnog odvjetništva, jer svatko radi po svome, a nitko se ne bori protiv korupcije i organiziranog kriminala. Istovremeno "cure" državni podaci koji su označeni kao državna tajna, a oni koji su pod posebnim mjerama, prvi saznaju za moguće akcije protiv njih. Dok se na ovom području ne napravi reda, ne treba očekivati nikakve posebne rezultate, a treba onemogućiti i djelovanje preko političkih struktura, bez obzira o kome se radi i kome to ne odgovara. Građani moraju vidjeti rezultate i sankcije zakonskih tijela, pa će zasigurno još bolje surađivati u uklanjanju nagomilanog zla.

Govoreći o konkretnim primjedbama na sam tekst, zastupnik je podsjetio da su temeljne primjedbe iznesene na Odboru za zakonodavstvo, a mi ukazujemo na posebno loše rješenje koje je sadržano u članku 21b) i druge. Smatra da USKOK dobiva velike ovlasti, pa treba paziti i na zloporabe usmjerene protiv političkih neistomišljenika. Zato na rečenom području iznosimo svoju rezervu koja će trajati sve dok USKOK ne počne konkretno raditi i donositi rezultate. Podsjetio je na situaciju u aferama "Končar" i "Bago", kada je ravnatelj USKOK-a na televiziji istupao kao Elliot Ness, a na kraju od toga nije ništa ostalo.

U ime Kluba zastupnika IDS-a zatim je govorio zastupnik Damir Kajin. On se uvodno zapitao koliko je uopće uspješan USKOK u svom radu, ocjenjujući da bi najbolju ocjenu mogli dati sami građani. Dobro je poznato mišljenje javnosti o kvaliteti i ugledu državnih institucija, ali ništa nije bolja situacija ni u drugim europskim državama. USKOK se izblamirao na slučaju "Granić – Bago", pa se javnost pita o njegovoj pravoj ulozi i načinima borbe protiv organiziranog kriminaliteta.

Korupcija je započela s procesom pretvorbe

Sabor će međutim podržati svaki zakonski prijedlog kojim se pojačava borba protiv organiziranog kriminala, a sama korupcija datira još iz 1991.

godine kada je započeo proces pretvorbe. U međuvremenu je usprkos nalazima Državne revizije, sve manje–više "palo u vodu", a Hrvatskom sve više upravljaju krupni kapital i dio medija. Citirao je zatim alineju sadržanu unutar članka 15a. kojom se utvrđuje samostalno djelovanje stranih državnih tijela u slučaju osobito hitnih radnji. Potrebno je definirati sve detalje i nositelje ovog posla, kako se ne bi povrijedilo pravo na osobnu slobodu i dostojanstvo osobe. Analizirao je zatim pojedine aspekte rada engleske tajne službe MI6 na tlu Republike Hrvatske oko hvatanja osumnjičenika za ratni zločin. Nesporo je međutim da se ratni zločini, uključujući i "slučaj Gotovina" moraju braniti u Haagu, jer Hrvatska ne može biti talac zbog jednog čovjeka, bez obzira na njegove zasluge u obrani zemlje. Potrebno je dakle utvrditi koja strana tijela surađuju na navedenim pitanjima u slučaju hitne potrebe, budući da se tu radi o pitanju hrvatskog suvereniteta i ponosa zemlje u cjelini.

Treba podržati svaki zakonski prijedlog koji se bori protiv organiziranog kriminala.

Međutim, poznavajući USKOK, ne treba očekivati nikakve revolucionarne zaokrete, jer se korupcija evidentira i osjeća u svim segmentima života i poslovanja. Govoreći o odnosu prema drogi, zastupnik Kajin smatra da se prevelikom preispitivanju podvrgava inicijativa IDS-a o kontrolama koje bi se provodile u školama, a s druge je strane normalno da nas policajci kad god se to sjete, podvrgavaju alkotestu na cestama. Ne može jedno biti prihvatljivo, a drugo se braniti ljudskim pravima, jer upravo tako možemo prevenirati jedno od najgorih ponašanja u našem društvu. Načelno je podržao opisanu suradnju istražnih tijela i banaka, ali je upozorio da na ovom području treba biti obazriv, imajući na umu posljednji skandal vezan uz praćenje novinara od strane POA-e. Ne može samo sumnja biti

razlog za predloženu provjeru, a onaj koji legalno posluje ne bi se trebao ničega plašiti. Treba međutim voditi računa i o medijskim posljedicama po neku tvrtku u slučaju zanimanja USKOK-a, jer se radi o osjetljivim potezima i stvaranju određene predrasude prema svim osobama i institucijama koje budu ispitivane i provjeravane. Konačne bi odluke trebali donositi suci Vrhovnog suda.

Klub zastupnika IDS-a će u konačnici podržati predložene mjere, ali bi nadležno ministarstvo, kao i sam USKOK trebali biti svjesni svoje velike odgovornosti, jer se ne smije naškoditi interesima i ugledu pojedinca koji radi pridržavajući se zakonskih odredbi i utvrđenih normi.

Na redu je zatim bio zastupnik **Nikola Vuljanić** koji je iznio stavove Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Ocijenio je da u predloženom tekstu nema ničega revolucionarnog, a situacija se u USKOK-u stalno evolutivno razvija i popravlja, pa će možda jednog dana i dosegnuti željenu razinu. Zakon je donesen kako bi se nakon desetak godina "gledanja u prazno", napokon stalo na kraj organiziranim kriminalcima, švercerima i sličnom društvu koje se namnožilo u Republici Hrvatskoj.

Javnost je razočarana rezultatima USKOK-a

Taj je zakon svojedobno dočekan s velikim oduševljenjem u javnosti, ali nažalost rezultati nisu pratili očekivanja. Ovdje se zakonski propisi djelomično usklađuju sa stvarnim stanjem, jer su očigledno i kriminalci došli do novih ideja i načina kako opljačkati društvo. No s druge strane, određene izmjene i dopune sugeriraju kako se neučinkovitost aparata ne pokušava sankcionirati, već kompenzirati dodatnim normiranjem.

Analizirao je zatim pojedine predložene članke na primjeru gdje se premještaju policijski inspektori s jedne na drugu službu, pitajući se zbog čega se nisu sankcionirali utvrđeni propusti i zakonske manjkavosti. U svijetu se sukobi nadležnosti odvjetništva i policije rješavaju tako da je policija produžena ruka

Državnog odvjetništva, pa je i kod nas potrebno riješiti sukob ingerencija.

Razmatrao je zatim i razloge zbog kojih je USKOK tako neučinkovit, ocjenjujući da predložene promjene vode boljem ustrojstvu i efikasnosti ovog državnog tijela. Predlaganje ovih izmjena tumači se željom i potrebom za međunarodnim usklađivanjem. Međutim, izvješća USKOK-a oko koruptivnih djela i obavljenim prijavama ne slaže se sa činjenicom da je Hrvatska "skočila" na međunarodnim listama koje utvrđuju i prate ove oblike kriminaliteta. Ovdje nešto ne štima jer ne mogu obje institucije biti u pravu s iznijetim konstatacijama. Ne čudi što opada broj i suradnja građana s ovom institucijom, jer se prijavljena djela ne sankcioniraju na odgovarajući način.

U svjetskoj praksi policija predstavlja produženu ruku državnog odvjetništva.

Govoreći o promjenama koje se odnose na bankovnu tajnu, zastupnik je upozorio da Porezni ured ima praksu ukazati pojedinim strankama ukoliko su "zaboravili" prijaviti pojedini honorarni prihod, pa očito da bankarska tajna ne predstavlja neku veliku prepreku. I ovdje je jasno da za USKOK ne funkcioniraju neka logična pravila, ocijenio je zastupnik Vuljanić.

Govoreći na kraju i o samom financiranju USKOK-a, ukazao je da se ove godine Državnim proračunom predviđa manja izdvajanja u odnosu na prethodnu godinu. Ovakvim promjenama raste potreba za novim materijalnim sredstvima i ljudima, pa očito da ni Vlada ne misli ozbiljno kada predlaže i podnosi ovakve zakonske prijedloge. Treba objasniti kakva se financiranja odnose na "posebne potrebe", utvrđene u članku 18. točki 3, istaknuo je zastupnik, dodajući da će ipak prihvatiti i podržati rečeni prijedlog budući da predstavlja napredak u odnosu na postojeće stanje.

Predsjedavajući je zatim obavijestio zastupnike da je isteklo vrijeme za pri-

javu rasprave u trajanju od 10 minuta, te riječ dao zastupniku **Josipu Vresku** koji je iznio stajališta i razmišljanja Kluba zastupnika HSS-a.

Sankcionirati kažnjivo djelo lažnog prijavljivanja

Bez obzira na primjedbe koje imamo i mi podržavamo predloženi zakonski tekst, napomenuo je zastupnik. Smatra da je trebalo izraditi cjeloviti i novi Zakon o kaznenom postupku, jer postojeći propisi omogućavaju zastaru i spori postupak. Istovremeno je potrebno osigurati da nitko nevin ne bude osuđen, a da se krivcu izrekne zaslužena kazna. Vlada bi svojim rješenjima trebala prije svega intervenirati na polju istrage. Upozorio je zatim, da se rad USKOK-a prije svega bazira na informacijama koje Ured dobiva od građana. Zato je potrebno sankcionirati kazneno djelo lažnog prijavljivanja, a za eventualno narušavanje temeljnih sloboda potrebno je propisati i nadoknadu počinjene štete. Smeta ujedno što je i nadalje ostala dvojba o tome, je li USKOK samostalno državno odvjetništvo ili ustrojstvena jedinica državnog odvjetništva. To je u zakonskom prijedlogu trebalo jasnije definirati, a takvi su se prijedlozi čuli i prilikom prvog zakonskog čitanja.

Potrebno je sankcionirati i slučajeve lažnog prijavljivanja, te propisati nadoknadu eventualne štete.

Analizirao je zatim pojedine zakonske članke, upozoravajući da osjetljive stvari ne treba donositi po hitnom postupku. Zbog takvog se pristupa potkradaju pogreške, pa smo svojedobno propisali određeno kazneno djelo, ali nismo za njega propisali sankcije. Iznio je zatim i pojedine sugestije nomotehničke naravi, te objasnio suštinska svojstva vezana uz Zakon o zaštiti svjedoka. Međutim, unatoč svim navedenim slabostima, Klub zastupnika HSS-a će podržati predložene

ni zakonski tekst. Borba protiv organiziranog kriminala i korupcije predstavlja ujedno i borbu svih institucija civilnog društva protiv kriminaliteta, zaključio je zastupnik Vresk.

Nije problem u Zakonu, već u provedbi

U ime Kluba zastupnika DC-a, HSLS-a govorio je zastupnik **Franjo Piplović**. On je zapitao za krivce i razloge zbog kojih borba protiv korupcije nije učinkovitija. Smatra da nije problem u zakonskim člancima već u nedostatku provedbe, pa ne treba očekivati da će ponuđena rješenja sama po sebi osigurati napredak. Da bi se mogle provesti zakonske odredbe, potrebno je osigurati odgovarajuću političku volju i društvenu svijest za provedbu. Čini se da ove sastavnice još nisu osigurane u dovoljnoj mjeri, ali treba pozdraviti svaki napredak na ovom polju. U posljednje se vrijeme u Parlamentu učestalo raspravlja o korupciji, pa bi se po tome mogao stvoriti utisak o otvaranju jednog širokog fronta protiv korupcije. Ukoliko se ova pošast uspije satjerati u rezervate, može se ocijeniti da je postignut uspjeh, jer nitko u povijesti nije u potpunosti uspio iskorijeniti korupciju. Potrebno je zato jednom iskreno raspraviti tko ne dopušta obračun s korupcijom, jer ona dovodi u pitanje samu opstojnost i efikasnost države.

Upozorio je da pojava korupcije doživljava metamorfoze i nove oblike, pa predložene izmjene i dopune daju dodatne ovlasti redarstvenim snagama i pravosudnim tijelima. U tom smislu i mi dajemo podršku ponuđenim rješenjima, ali je potrebno da sama provedba zakona bude efikasno oruđe u rukama državnih tijela i institucija.

Govorio je zatim o opasnostima i izazovima koje nosi sama korupcija koja iznutra napada suštinu društva. Pod naletom korupcije i njenih aktera, pucaju sve veze koje čine jedno društvo, te se svi vraćamo u stanje nesigurnosti i dvostrukog ponašanja. Danas nas stanje međusobnog sumnjičenja dovodi do sukoba istrebljenja, pa se tako inaugu-

rira pravo jačega. Istovremeno je uvijek bilo pojedinaca koji na takve pojave reagiraju blagonaklono, kao da se radi o nekoj vrsti specifičnog folklor. Uspoređujući pojavu korupcije sa zmijskim otrovom čegrtuše, zastupnik je upozorio na sve loše posljedice koje ostavlja takav ugriz na pojedinca i čitavo društvo. Naveo je zatim da pojedine lokalne strukture svojim postupanjem koji puta dovode do stvaranja konfliktnih situacija, ističući kao model nedavnu talačku krizu u Riječkom poglavarstvu. Zato što ubija svaku nadu, ova pojava dovodi ljude do gubitka dostojanstva, jer ne mogu pravnim putem riješiti pojedine životne situacije.

Ukoliko državni organi nisu efikasni, ljudi dolaze u iskušenje da sami presuđuju, pa se konflikti i problemi samo produbljuju. Na kraju izlaganja izrazio je očekivanje da će ponuđena zakonska rješenja donekle popraviti postojeću situaciju. Prešlo se zatim na pojedinačnu raspravu.

Potrebno je kadrovsko jačanje i bolja oprema

Zastupnik **Rade Ivas (HDZ)** smatra da je samim osnivanjem Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Republika Hrvatska preuzela temeljne vrijednosti međunarodnih konvencija na ovu temu. Funkcioniranje samog Ureda kao posebnog državnog odvjetništva, kao i normativna zakonska rješenja, temelje se na prožimanju represije, te edukativne i preventivne uloge USKOK-a. Rezimirao je dosadašnje poteze i uspjehe Ureda, te ocijenio da će predloženi zakonski tekst pridonijeti daljnjoj i efikasnijoj borbi protiv kriminaliteta. Međutim, bolja će se efikasnost ostvariti jedino daljnjim kadrovskim jačanjem i boljom opremom. Ukazao je zatim na pojedine aspekte suradnje i veza kojim Vrhovni sud utječe na rad ove službe, a u Zakon je također bilo potrebno ugraditi precizniju regulativu odnosa između Državnog odvjetništva i policijske vlasti. Ovakve je odnose potrebno pojasniti u slučaju postojanja osnovane sumnje da je počinjeno

kazneno djelo organiziranog kriminaliteta. Govoreći o dijelu koji uređuje pitanje čuvanja bankarske tajne, upozorio je da se člankom 42 a. detaljno propisuje procedura u slučaju davanja podataka o sumnjivim transakcijama, a uređeno je i postupanje prikrivenog istražitelja.

Ovaj zakonski prijedlog doživio je određene promjene i poboljšanja u odnosu na prvo čitanje, koje se odnose na kaznena djela dječje pornografije, računalno krivotvorenje i teške krađe.

Na kraju izlaganja ocijenio je da se predloženim izmjenama i dopunama stvaraju uvjeti za bolji rad Ureda, a zakonski se propisi istovremeno usklađuju s pravnim aktima Vijeća Europe i stečevinama EU-a.

Ojačati poziciju USKOK-a i nacionalnim konsenzusom borbe protiv kriminaliteta

Zastupnik **Josip Leko (SDP)** ocijenio je da predložene izmjene i dopune nisu dovoljne da se uspješno usprotivimo organiziranom kriminalu. Borba protiv ovog zla traži nacionalni konsenzus i puno povjerenje u institucije sustava. Zaposlenici u USKOK-u predstavljaju branitelje pravne države u miru, pa je potrebno urediti i osnažiti njihovu poziciju. Upozorio je zatim na društveni odnos u kojemu USKOK djeluje, te na međusobne relacije ove institucije s policijom i sudovima. Određeni se pomak uočava kod bankarske tajne, ali to ni do sada nije trebao biti problem ako znamo da imamo Ured za suzbijanje pranja novca.

U borbi protiv ovoga zla potreban je nacionalni konsenzus i puno povjerenja u institucije sudstva.

I on je ocijenio da građani još uvijek ocjenjuju situaciju USKOK-a sa slučajem "Bago-Granić", a ovim se zakonskim prijedlogom ništa bitno ne mijenja. Zbog određenog pozitivnog pomaka, treba ipak pružiti podršku predlo-

ženom zakonskom tekstu, zaključio je zastupnik Leko.

U ime Kluba zastupnika SDP-a za riječ se javio zastupnik dr.sc. **Ivo Josipović** koji je ponovio razloge zbog kojih podržavaju predloženi zakonski tekst, držeći ga jednim od poteza kojim država treba suzbiti porast korupcije i organiziranog kriminala. Međutim, potrebna je svijest da korupcija predstavlja "rak-ranu" svakog društva, pa moramo biti svjesni potrebe da se pronađu najprikladnije mjere protiv ovih oblika kriminaliteta. Budući da se i kriminalci moderniziraju u svojoj aktivnosti, ponekad se čini da nam predstoji Sizifov posao jer se problem pravosuđa mora rješavati u cjelini.

USKOK je samo jedan od instrumenata koji omogućuje pravosuđu rješavanje određenih predmeta. Važno je da se riješe problemi oko pitanja prihvatljivosti pojedinih dokaza u postupku budući da je Vrhovni sud isključio neke postupke koji su se u teoriji i praksi dugi niz godina smatrali neupitnim. S odlukama ne treba polemizirati jer se zna čija je zadnja riječ, a zakonodavac mora osluški-vati i kako pravosuđe diše u pogledu prihvatljivosti pojedinih dokaza. Jedan od nedostataka se vidi i u činjenici da se u posljednje vrijeme baš i nisu osluški-vale pojedine odluke i stanovišta Vrhovnog suda, pa bi trebalo povući dodatne poteze. Njima bi se trebao omogućiti progon organiziranog kriminala, pa u tom ozračju treba podržati i predloženi zakonski tekst. U idućoj bi fazi trebalo uzeti u obzir i probleme koji proizlaze iz stanovišta o prihvatljivosti dokaza koje ima pravosuđe, zaključio je zastupnik Josipović.

Predsjedavajući je zatim konstatirao da je ovim prijedlogom ujedno zaključena lista prijavljenih govornika i zaključio raspravu.

AMANDMANI VLADE

Vlada je prihvatila iznijeta mišljenja i prijedloge, te predložila i vlastite amandmane kojima se uklanjaju pravne nepreciznosti i propusti nomotehničke naravi u pojedinim člancima Konačnog

prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Svih dvanaest amandmana u potpunosti su citirani u nastavku teksta, uoči samog glasovanja o zakonskom prijedlogu. O njihovom su sadržaju zastupnici odlučivali na temelju odredbi članka 166. Poslovnika, nakon što je zaključena rasprava o Konačnom zakonskom prijedlogu.

OČITOVANJE O AMANDMANIMA

Predsjedatelj je napomenuo da je 12 amandmana podnijela **Vlada Republike Hrvatske** poslije roka, pa će se sukladno članku Poslovnika 166. o njima raspravljati i glasovati. Prvo se glasovalo o samom prijedlogu rasprave o amandmanima. Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su ovaj prijedlog Vlade, a zatim je amandmane obrazložila predstavница predlagatelja i državna tajnica **Snježana Bagić**.

-Prvim se amandmanom nomotehnički uređuje predloženi zakonski tekst tako da se u članku 1. uvodna rečenica mijenja i glasi: "U zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta ("Narodne novine", brojevi 88/2001. i 12/2002) u članku 2 stavak 3. mijenja se i glasi: "Predsjedatelj je za navedeni kao i za slijedeće nastupajuće amandmane otvorio raspravu, a budući da nije bilo prijavljenih pristupilo se glasovanju. Amandman je prihvaćen većinom glasova.

-Slijedećim amandmanom se u članku 3., u izmijenjenom stavku 1. članka 14., točke 2. i 3. mijenjaju i glase: "2. na temelju ovlasti i upute Ravnatelja Ureda izvješćuje javnost o radu Ureda, 3. sastavlja izvješća i izrađuje raščlambe o pojavnim oblicima i uzrocima korupcije u javnom i privatnom sektoru, a može davati Ravnatelju Ureda i poticaje za donošenje novih ili izmjene važećih propisa." Amandman je prihvaćen bez rasprave, zastupničkom većinom.

-Slijedećim amandmanom predloženo je da se iza članka 3. dodaje novi članak 3a. koji glasi: "Članak 3a. U članku 15.

stavku 1., briše se točka 2., a dosadašnje točke 3. i 4. postaju točke 2. i 3.". Amandman je prihvaćen većinom glasova.

-Zatim je na red došao amandman kojim se predlažu izmjene u članku 4., odnosno u dodatnom članku 15a. Briše se stavka 1., točka 1. riječi "i drugim sporazumima". U točki 2. riječi: "ili sporazuma" brišu se, a riječ: "stranih" zamjenjuje se riječju "drugih". U stavku 2. riječi: "državnom" i "pravnih" brišu se, a riječ "Ministarstva pravosuđa i Ministarstva vanjskih poslova" zamjenjuju se riječima: "ministarstva nadležnog za pravosuđe i ministarstva nadležnog za vanjske poslove". U stavku 3. točki 1. riječ: "strane" zamjenjuje se riječju "druge", a zagrada i tekst u zagradi zamjenjuju se tekstem: "sukladno članku 180. Zakona o Kaznenom postupku ("Narodne novine", brojevi 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/2002. i 143/2003), u daljnjem tekstu ZKP". U točkama 2. i 3. riječi: "strana tijela" u određenom rodu, broju i padežu zamjenjuju se riječima: "nadležnih tijela drugih država" u odgovarajućem rodu, broju i padežu". U stavku 4. riječi: "Zakona o Kaznenom postupku" zamjenjuju se kraticom: "ZKP". Amandman je prihvaćen većinom glasova.

-Amandmanom pod rednim brojem 5. predloženo je da se u članku 6. u izmijenjenom članku 21., u stavku 1. točki 1. iza riječi: "Kaznenog zakona" dodaje tekst: "(Narodne novine, br. 110/97, 27/98, 50/2000, 129/2000, 51/2001, 111/2003, 190/2003. i 105/2004)". I ovaj je amandman prihvaćen većinom glasova.

-Snježana Bagić zatim je napomenula da se slijedećim amandmanom u članku 7, u dodatnom članku 21. iza riječi: "djelokругu" dodaju riječi "ili u obavljanju svoje djelatnosti". U dodatnom članku 21b. u stavku 1, riječi: "a napose uz kazneno djelo: zlorabe opojnih droga, trgovanje ljudima i ropstva, protuzakonitog prebacivanja osoba preko državne granice, protupravnog oduzimanja slobode, otmice, međunarodne prostitucije, podvođenja, iskorištavanja djece ili maloljetnih osoba za pornogra-

fiju, dječje pornografije na računalnom sustavu ili mreži, cjelovitosti i dostupnosti računalnih podataka, programa ili sustava, računalnog krivotvorenja i računalne prijave, prijave (uključujući gospodarske prijave i prijave osiguranja), iznude, ucjene, teške krađe, nedozvoljene uporabe autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvodača, krivotvorenje novca, krivotvorenje vrijednosnih papira, prikrivanje protuzakonito dobivenog novca, zloraba ovlasti u gospodarskom poslovanju, nedozvoljene trgovine, izbjegavanja carinskog nadzora, protupravne naplate," brišu se. U dodatnom članku 21c. u stavku 1., iza riječi: "ovoga Zakona", dodaju se riječi: "i naznaka organiziranog kriminaliteta". U dodatnom članku 21d. riječi: "intelektualnog prava" zamjenjuju se riječima: "prava intelektualnog vlasništva", a veznik "i" zamjenjuje se veznikom "ili", riječ "posložiti" zamjenjuje se riječju "poslužiti", a riječi: "joj mogao prisustvovati", zamjenjuju se riječima: "kako bi im mogao biti nazočan Ravnatelj ili zamjenik Ravnatelja". U dodatnom članku 21e., u stavku 1. točki 1., riječi: "potječe od", zamjenjuju se riječima: "da je stečena počinjenjem". U stavku 2. riječi: "za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta", brišu se. Kod ovog se amandmana za riječ javio zastupnik Pero Kovačević (HSP). Smatra da je u prvom čitanju Odbor za zakonodavstvo ukazao na iznijete nedostake predlagatelju, a sada Vlada sve nepotrebno vraća Saboru. Takve bi situacije ubuduće trebalo izbjegavati. Amandman je ipak usvojen većinom glasova.

-Slijedećim se amandmanom predlaže da se u članku 8., u dodatnom stavku 2. članka 22., riječi: "Zakona o kaznenom postupku", zamjenjuju kraticom "ZKP". Ovdje se za riječ javio i predsjedavajući upozoravajući predstavnika predlagatelja da se zbog promjena nomotehničke

naravi dodatno opterećuje rad Sabora. Pristupilo se glasovanju, amandman je prihvaćen većinom.

-Slijedećim se amandmanom u članku 11. stavcima 2. i 3. riječi: "ova vijeća" zamjenjuju riječima: "vijeća iz stavka 1. ovog članka", a riječi: "se odlikuju iskustvom" zamjenjuju se riječima: "imaju iskustvo". Amandman je usvojen.

-Amandmanom pod rednim brojem X. stavci 3, 4. i 5. u članku 14., u dodatnom članku 42a., mijenjaju se i glase: "(3) Istražni sudac će odmah po prijemu zahtjeva Ureda odlučiti ili će odmah zatražiti donošenje odluke vijeća iz članka 20. stavka 2. KZP. Odluke se bez odgode dostavljaju Uredu koji ima pravo protiv odluke istražnog suca ili odluke vijeća podnijeti žalbu u roku od 48 sati od prijema odluke". (4) Vijeće iz stavka 3. ovoga članka, može odlukom te Istražni sudac nalogom, obvezati banku da Uredu dostavi podatke o stanju računa osobe iz stavka 1. ovog članka, prati platni promet na računima određene osobe, te da za vrijeme određeno odlukom ili nalogom o praćenju platnog prometa, redovito izvješćuje Ured o transakcijama na računu koji se prati. (5) Za ne izvršavanje naloga istražnog suca ili odluke vijeća iz stavka 4. ovog članka, odgovorna osoba u banci kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 20.000,00 kuna, a ako i nakon toga ne izvrši nalog ili odluku, može se izreći kazna zatvora do izvršenja naloga ili odluke, a najdulje mjesec dana. O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je određen zatvor, odlučuje vijeće županijskog suda iz članka 20. stavka 2. ZKP. Žalba protiv rješenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja". U stavku 6., i riječi: "članak 98. Zakona o bankama" brišu se. U dodatnom članku 42b. stavku 1., riječi: "Zakona o kaznenom postupku", zamjenjuju se krati-

com "ZKP", a riječi: "Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta", zamjenjuju se riječima: "ovog Zakona". U stavku 2., riječi: "U takvom slučaju, Ravnatelj", zamjenjuju se riječima: "U slučaju iz stavka 1. ovog članka, Ravnatelj ureda", a riječi: "Zakona o kaznenom postupku" zamjenjuju se kraticom: "ZKP". U stavku 3., točki 1., riječi: "za donošenje", zamjenjuju se riječima: "u postupku donošenja". Amandman je prihvaćen većinom glasova.

-Slijedećim amandmanom predloženo je da se iza članka 18. dodaje novi članak 18a. koji glasi: "Članak 18a. Ministar unutarnjih poslova će u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona donijeti podzakonski propis o ustrojavanju i vođenju evidencije podataka iz članka 21c. ovoga Zakona". I ovaj amandman usvojen je većinom glasova.

-Posljednjim amandmanom Vlade predložena je izmjena članka 19. koji glasi: "Predmeti koji su do stupanja na snagu ovoga Zakona dodijeljeni na rad općinskom sudu odlukom Vrhovnog suda sukladno članku 26. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (Narodne novine, br. 88/2001. i 12/2002), dovršit će ti sudovi u vijeću sastavljenom prema članku 27. stavku 1. toga Zakona." I ovaj je amandman prihvaćen većinom, a zatim je predsjedavajući zaključio raspravu.

Pristupilo se glasovanju o Konačnom prijedlogu zakona. Većinom glasova; 95 "za", 5 "suzdržanih" i 8 "protiv", donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i kriminaliteta, u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

V.Ž.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU OSOBA S INVALIDITETOM

Najvažnija promjena – predloženi sustav financiranja

- Poseban doprinos za poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom poslodavac, prema izmjenama važećeg zakona, plaća po stopi od 0,1 posto te, iznimno, od 0,2 posto - ako je riječ o poslodavcu koji podliježe obvezi zapošljavanja osoba s invaliditetom, a nije to učinio.

Hrvatski sabor je, na prijedlog Vlade RH, hitnim postupkom izglasao izmjene važećeg Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (iz 2002), čiji pravni instituti nisu mogli biti provedeni u praksi zato što nije donesen niz potrebnih provedbenih propisa. Najvažnija je promjena – predloženi sustav financiranja koji osigurava trajni izvor sredstava iz doprinosa za zapošljavanje. Poseban doprinos za poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom poslodavac plaća po stopi od 0,1 posto te, iznimno 0,2 posto - ako je riječ o poslodavcu koji podliježe obvezi zapošljavanja osoba s invaliditetom, a nije to učinio.

Utvrđivanjem nadležnosti pojedinih ministarstava za donošenje provedbenih propisa i za nadzor nad primjenom Zakona, kao i skraćivanjem rokova za njihovo donošenje omogućit će se, po tvrdnji predlagatelja izmjena, stvarna primjena Zakona i poticanje uključivanja osoba s invaliditetom u svijet rada.

O PRIJEDLOGU

Umjesto prikaza Prijedloga evo – najkraće - što su, po riječima državne tajnice Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Vere Babić razlozi izmjena: nedovoljna normativna dorečenost zakona, napose nedovoljna fleksibilnost u normativnom nominiranju nadležnih institucija za provedbu Zakona i veli-

ki broj podzakonskih akata na koje je upućivao (a nije mogao pratiti promjene u sustavu državne uprave, u promjeni nadležnosti državnih tijela i institucija važnih za primjenu zakona); nedovoljno dobra normativna usklađenost s promjenama nastalim u području doprinosa za obvezno osiguranje (predviđeni poticaji nisu mogli biti odgovarajuće primjenjivani u sustavu); potreba usklađivanja s novim ustrojem nadležnih tijela i institucija u sustavu državne uprave; potreba preciznijeg uređenja propisanih prava i novčanih za zapošljavanje (zadržan je kvotni sustav s ciljem povećanja stope zaposlenosti osoba s invaliditetom); uređeno je područje ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, zaštitnih radionica, radnih centara i na minimum je svedena potreba intervencije putem podzakonskih akata.

Najvažnija je promjena, po riječima državne tajnice – predloženi sustav financiranja koji osigurava trajni izvor sredstava iz doprinosa za zapošljavanje (osim onih koji bi se osiguravali iz Državnog proračuna). Riječ je, dodajmo, o obaveznih 0,1 posto odnosno 0,2 posto – ako poslodavac koji ima obvezu zapošljavanja osoba s invaliditetom ne udovolji obvezi.

Tu su još ove promjene: obveza zapošljavanja osoba s invaliditetom proširuje se i na pravne osobe u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu jedinica lokalne i područne samouprave; mijenjaju se i skraćuju rokovi za obvezno zapo-

šljavanje osoba s invaliditetom i obveza za zapošljavanja odnosi se (usklađivanje sa Zakonom o radu) na tzv. velike poslodavce; određuje se visina posebnog doprinosa koji se obračunava na istu osnovicu na koju i doprinos za zapošljavanje prema propisima i doprinosima za obvezna osiguranja; mogućnost posredovanja u zapošljavanju proširuje se i na ustanove za profesionalnu rehabilitaciju te domove u sustavu socijalne skrbi.

Prijedlog izmjena sadrži rješenja koja otklanjaju nedostatke koji su bili razlogom nemogućnosti odgovarajuće i potpune primjene Zakona.

RADNA TIJELA I AMANDMANI

Odbor za zakonodavstvo je podržao hitni postupak i podnio četiri pravo-tehnička amandmana na Konačni prijedlog.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo izrazio je zadovoljstvo činjenicom da je Prijedlogom zakona predviđen i trajni izvor financiranja Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom iz posebnog doprinosa za poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom. Na taj se način osigurava nesmetan priljev sredstava, što predstavlja kvalitetno poboljšanje u odnosu na dosadašnje rješenje (prema kojem je Državni proračun nosio glavni teret financiranja).

Uskladiti

Klub zastupnika HDZ-a je podnio tri amandmana. Prvim je zatražio da se predloženo uskladi s izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima za obvezna osiguranja, kojom je propisana razdoba doprinosa za zapošljavanje za velike poslodavce. Drugim je upozoreno na to da je u Konačnom prijedlogu izostavljena mogućnost započinjanja gospodarskih djelatnosti osoba s invaliditetom kroz zadrugarstvo kojemu je načelo poslovanja upravo zajedničko poslovanje i uzajamna pomoć zadrugara sukladno Zakonu o zadrugama. U obrazloženju trećeg amandmana, pak, stoji kako stavkom 5. članka 33. važećeg zakona nije predviđena mogućnost da se putem Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom financiraju i sufinanciraju programi i projekti koji će promicati prava osoba s invaliditetom utvrđena ovim zakonom (pa je to predloženo).

Klub zastupnika HNS/PGS-a je predložio da se predvidi kako o pravu i načinu ostvarivanja prava na profesionalno osposobljavanje osoba s invaliditetom smanjenih radnih sposobnosti koji se školuju u redovitom sustavu školstva za prvo zanimanje te kao takvi nisu u sistemu koji kontrolira Hrvatski zavod za zapošljavanje – odlučuje (kao i o žalbi protiv prvostupanjskog rješenja) nadležna služba socijalne skrbi prema prebivalištu osobe s invaliditetom.

Klub zastupnika Hrvatske stranke umirovljenika podnio je tri amandmana. Prvim je zatražio da predlagatelj odustane od predviđenog brisanja važećeg članka 8. kojim su navedeni načini na koje osobe s invaliditetom pridonose svojoj profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju. Utvrđivanjem obveza, a ne samo pravca, ostvaruje se ravnopravniji položaj, a i osjećaj jednakog radno-pravnog odnosa osoba s invaliditetom s ostalim osobama te se izbjegava moguća zloraba priznatih prava. To je i stav Hrvatskog saveza udruge invalida rada. Iako predlagatelj navodi kako su odredbe članka 8. već sadržane u odredbama propisa koji uređuju područje

zapošljavanja HSU drži nužnim njihovo navođenje i u ovom zakonu – prvenstveno zbog psihološkog učinka.

Prema predloženoj izmjeni (drugim amandmanom) članka 16. važećeg zakona ustanovu mogu pojedinačno ili zajednički osnovati: Republika Hrvatska, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatski zavod za zapošljavanje, udruge poslodavaca, sindikati, udruge osoba s invaliditetom, humanitarne udruge, vjerske zajednice i druge pravne i fizičke osobe. Ako su ustanovu osnovala dva ili više osnivača, njihova međusobna prava i obveze uređuju se aktom o osnivanju ili ugovorom. Ustanove za profesionalnu rehabilitaciju mogu biti osnivači zaštitnih radionica i radnih centara.

U obrazloženju trećeg amandmana stoji kako je u današnje vrijeme, u kojem postoje vrlo široke mogućnosti obrazovanja i stjecanja novih znanja neopravdano zahtijevati najmanje pet godina radnog iskustva u struci kao uvjet za imenovanje ravnatelja. Skraćanjem na tri godine otvorila bi se mogućnost bržeg napredovanja sposobnim i obrazovanim mladim osobama, što bi svakako imalo pozitivan učinak na cjelokupno stanje u društvu.

RASPRAVA

Zakonski prijedlog obrazložila je **Vera Babić**, tajnica Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva (odjeljak O PRIJEDLOGU), a stav Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo dr.sc. **Marko Turić**.

Obvezno – pročišćeni tekst

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a, **Dragutin Lesar** je najprije zamjerio predlagatelju što nije predložio donošenje posve novog zakona s obzirom na to da je predložena izmjena gotovo 90 posto teksta važećeg, uz sugestiju da se – kad nije tako - bar objavi pročišćeni tekst radi lakše provedbe. Uslijedio je njegov upit – je li Fond za profesionalnu rehabilitaciju osnovan ili nije. Predviđena sredstva nisu iskorištena i bilo

je rečeno da nije počeo djelovati. Ako je to točno, zastupnik je izrazio nevjeru u to da će izmjene tome pridonijeti. Izrazio je potom bojazan da zbog tromosti i sporosti opet neće biti preduvjeta za aktiviranje 104 predviđena milijuna kuna (od toga 20 mln kuna u Državnom proračunu).

Uslijedila je ocjena kako je dobro to što se s jedne strane pokušava uvesti prisila, a s druge stimulacija za zapošljavanje te kategorije građana.

Mladim osobama s invaliditetom, koje su se odlučile da najtežim putem steknu profesiju - u redovnom, a ne u socijalnom sustavu - omogućiti da budu praćeni Državnim fondom.

Zastupnik je potom rekao kako su izmjene jedinstvena prilika da se prvi put upravo mladim osobama s invaliditetom (slijepim) koji su se odlučili da najtežim putem steknu profesiju - u redovnom, a ne u socijalnom sustavu - omogućiti da budu praćeni Državnim fondom. Ako ih se ne obuhvati ovim zakonom unaprijed smo ih doveli u situaciju da će se školovati najvećim dijelom na trošak svojih roditelja, naglasio je zastupnik.

Uz zahtjev da državna tajnica protumači članke 10. i 10a. zastupnik Lesar je na kraju ustvrdio kako osnovni smisao ovog zakona nisu dvije vrste doprinosa (i obveza zapošljavanja i plaćanja doprinosa) ako razlika između doprinosa onih koji zapošljavaju i plaćaju doprinos i koji ne zapošljavaju i plaćaju doprinos nije dovoljno velika da bi se ostvario osnovni cilj – da osobe s invaliditetom budu zapošljavane zahvaljujući stimulativnim mjerama.

Državna tajnica **Vera Babić** je izvijestila zastupnike da je Fond za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u funkciji, i da je krajem godine njegovo Upravno vijeće odlučilo o raspodjeli sredstava za one subjekte koji su se javili s takvim zahtjevima za potporu svojih programa ili saniranje dospjelih

obveza koje nisu mogli izvršiti. Tako su praktički sve ustanove koje danas postoje u Hrvatskoj a bave se rehabilitacijom i zapošljavanjem dobile određena sredstva.

Kad je riječ o doprinosima, doprinos za zapošljavanje na razini opće obveze (1,7 posto) plaćaju svi poslodavci (osim malih), a oni koji imaju obvezu zapošljavanja a ne ispune kvotnu obvezu i dodatnih 0,2 posto, u skladu s obvezama koje proizlaze iz toga što nisu ispunili obvezu kvotnog zapošljavanja.

Nije dovoljan sam zakon

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Ruža Lelić** je poduprla zakonski prijedlog, rekavši kako su se dosadašnji pristupi temeljili uglavnom na neprihvatljivim stavovima - samilosti i uočljivoj bespomoćnosti osoba s invaliditetom. Osobe s invaliditetom, upozorila je, često su isključeni iz društva jednakih mogućnosti i pristupa društvenim bogatstvima – obrazovanju, novim tehnologijama, zdravstvenim i socijalnim službama, sportu i aktivnostima za slobodno vrijeme, potrošačkim dobrima i uslugama koje su dostupne drugim građanima. Statistički podaci, dometnula je, neprihvatljivo nisku obrazovnu razinu te nisku razinu zaposlenosti ljudi s invaliditetom.

Prvenstveno valja osigurati da službe budu na usluzi osobama s invaliditetom; primijeniti pravilo "ništa o osobama s invaliditetom bez njih samih"; nužna je potpora njihovim obiteljima; moraju se ustanoviti i osnažiti postojeći mehanizmi za konzultaciju i dijalog; u medije – sve više informacija o osobama s invaliditetom; zapošljavanje je ključ uključivanja u zajednicu.

Nakon što je podsjetila na razloge donošenja Nacionalne strategije, zastu-

pnica je rekla kako su potrebne promjene na nekoliko razina: prvenstveno valja osigurati da službe budu na usluzi osobama s invaliditetom; primijeniti pravilo "ništa o osobama s invaliditetom bez njih samih"; nužna je potpora njihovim obiteljima; moraju se ustanoviti i osnažiti postojeći mehanizmi za konzultaciju i dijalog; u medije – sve više informacija o osobama s invaliditetom; zapošljavanje je ključ uključivanja u zajednicu; osobito su važni članci 13. i 17. o zapošljavanju; potrebna je snažna podrška kroz porezne olakšice, povoljna kreditna sredstva, nepovratna sredstva, a i jaka savjetodavna služba te osobito kontrola zapošljavanja i trošenje sredstava.

Izlaganje je predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a završio upozorenjem kako nije dovoljan sam zakon jer bez snažnog angažmana cijelog društva, uključujući i osobe s invaliditetom i njihove organizacije, zakonodavstvo ostaje prazan okvir.

Povrijedeno ustavno načelo

Da i Klub zastupnika HSS-a podržava Konačni prijedlog zastupnice je izvijestila **Ljubica Lalić**, rekavši kako oni apeliraju za što bržu implementaciju novih rješenja jer osobe s invaliditetom radno su sposobne u preostalom dijelu zdravstvene sposobnosti i ni jedno tijelo nema obvezu posredovanja u zapošljavanju i suradnje s poslodavcima kako bi im se omogućilo zapošljavanje i radno mjesto prilagodilo preostalim radnim sposobnostima.

Nakon osvrta na motive donošenja Zakona čije se izmjene predlažu, zastupnica je upozorila kako je posljedica negativnih gospodarskih kretanja posljednjih 14 godina – pad zanimanja poslodavca za profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i rad osoba s invaliditetom. One su prve ostajale bez posla, a nezaposleni nemaju izgleda da se zaposle.

Ustvrdivši kako se upravo kroz brigu o osobama s invaliditetom ocjenjuje socijalna osjetljivost i humanost društva, zastupnica je podsjetila kako je u Hrvatskoj 80-tih godina 39 poduzeća

zapošljavalo oko 7 tisuća radnika, od toga 50 posto s invaliditetom, a danas je takvih tvrtki tek 5 i to većinom pod stečajem (samo dvije posluju, i to zahvaljujući potpori jedinica lokalne samouprave i Hrvatskog zavoda za zapošljavanje). Osobe s invaliditetom zaposlene tijekom posljednjih 14 godina dobile su otkaze kao tehnološki višak – novim vlasnicima (nakon privatizacije) takvi radnici nisu bili atraktivna populacija).

U nastavku izlaganja predstavnice HSS-a slijedila su ova upozorenja, primjedbe i ocjene: ranije zaposleni invalidi nisu zapošljavani sukladno preostaloj zdravstvenoj sposobnosti nego su umirovljeni (s umanjenom invalidskom mirovinom); u sjeni reforme mirovinskog sustava provodila se promjena sustava invalidskog osiguranja i to tako da se temeljila isključivo na projekciji mogućih ušteda ukidanjem određenih prava ili prevođenjem prijašnjih na nova umanjena prava (uz zanemareno pitanje prevencije invalidnosti i dr.); nebriga o invalidima dovela je do parcijalnih zakonskih rješenja.

Posljedica negativnih gospodarskih kretanja posljednjih 14 godina – pad zanimanja poslodavca za profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i rad osoba s invaliditetom. One su prve ostajale bez posla, a nezaposleni nemaju izgleda da se zaposle.

Podsjetivši kako se primjenom Zakona o mirovinskom osiguranju s 1. siječnja 1999. ukidaju prava na temelju preostale radne sposobnosti, zastupnica je ustvrdila kako se sva nelogičnost novih rješenja očituje u činjenici da primjerice invalid rada kojemu je status utvrđen po prijašnjim propisima zbog ozljede na radu ili profesionalnog oboljenja uz plaću (nakon "prevođenja" s tim datumom) ostvaruje 1/6 invalidske mirovine ili svega 264 kune, dok osoba koja je postala invalidom iz istog razloga

nakon siječnja 1999. uz plaću ostvaruje 1/3 invalidske mirovine (prosječno 1080 kuna). Time je zasigurno povrijeđeno ustavno načelo jednakosti svih građana pred zakonom (o čemu bi trebao odlučivati Ustavni sud).

Osvrnuvši se na članak u glasu Koncila kako ipak najviše treba polagati u inicijative nove Vlade koja pokazuje hrabrost da ispravi ne samo nepravde SDP-ove koalicijske vlasti već i prve HDZ-ove vladavine, Ljubica Lalić je podsjetila da je za Koalicijske vlasti donesen Zakon, a i Nacionalna strategija.

Iz njenog izlaganja još izdvajamo sljedeće primjedbe, ocjene i tvrdnje: postoji vjerojatnost da će i 2005. godina proteći bez ikakva poboljšanja statusa osoba s invaliditetom; godinu dana je trebalo za razgraničenje nadležnosti između svega dva ministarstva; iz realizacije proračuna ministarstava dalo bi se zaključiti kako skrb o invalidima nije državni prioritet.

O invalidima - razna ministarstva, a zapravo se nitko ne smatra previše odgovornim

U ime Kluba zastupnika SDP-a, **Davorko Vidović** je najprije izjavio kako je prvi problem što u državi nije postojalo ni jedno središnje tijelo koje je trebalo na sustavan način voditi brigu o invalidima. Nije slučajno što je tako – invalidi su socijalna kategorija koja je bila podijeljena u pogledu svojih prava pa nije čudno što su se nalazili u raznim sustavima koje u pravilu nitko nije kontrolirao. Analizom toga 2001. uočene su, podsjetio je Vidović, nevjerovatne i drastične, ničim opravdane razlike u ostvarivanju prava pojedinih kategorija invalida s obzirom na etiologiju njihovoga tjelesnog oštećenja. Razlike između pojedinih prava bile su i 1 prema 17, što znači da je nečije oko, ruka ili noga vrijedilo 17 puta više od istih organa nekoga drugoga.

Po njegovoj tvrdnji posljedica je to spomenutog nesustavnog bavljenja problematikom, a i nekritičkog preuzimanja dijela propisa bivše države.

U nastavku izlaganja slijedila su ova upozorenja odnosno primjedbe: u vrijeme kad je Slovenija imala 260 zaštitnih radionica Hrvatska nije bila sposobna zaštititi ni urediti područje zapošljavanja ni u preostalih 4-5 radionica i to je bio krucijalan razlog da se prione donošenju novog zakona; smisao je bio pogurnuti poslodavce sistemom mrkve i batine.

Rekavši kako mu je teško objasniti i razumjeti zašto se nisu mogli donijeti podzakonski akti zastupnik je u ime svoga kluba: podržao promjene, a posebice činjenicu njegova usklađivanja s novim Zakonom o radu (iako već i sam taj zakon otvara prostor za olakšano zapošljavanje osoba s invaliditetom); izrazio nadu da je prošla godina bila tek eksces u (ne)brizi za osobe s invaliditetom; ustvrdio kako je postojeća situacija neodrživa - o invalidima "brinu" razna ministarstva, a zapravo se nitko ne smatra previše odgovornim; rekao kako funkciju Državnog zavoda za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži nije zapravo preuzeo nitko.

Treba penalizirati one koji ne izvršavaju obvezu o kvotnom zapošljavanju.

Tu su još ova upozorenja: uvođenje instituta pravobranitelja za invalidne osobe ne bi smjelo poslužiti kao alibi za nerad ili nekoordinirani, nekvalitetni rad vladinih tijela, državnih institucija i organizacija; treba penalizirati one koji ne izvršavaju obvezu o kvotnom zapošljavanju; ovo nije milost društva - invalidi imaju pravo zahtijevati da na određeni način budu privilegirani kad je riječ o zapošljavanju (teža zapošljivost).

Replicirajući Vidoviću, **Ivanka Roksandić (HDZ)** je izjavila kako nije točno da ne postoji ni jedno tijelo koje koordinira politiku osoba s invaliditetom. Postoji Povjerenstvo Vlade koje regulira svu tu problematiku.

Učinjen tek prvi korak

U ime Stranke hrvatskih umirovljenika **Silvano Hrelja** je izvijestio zastupni-

ke da će oni glasovati "za", uz napomenu kako je predloženim učinjen tek prvi korak prema stvaranju dobrih preduvjeta za stvaranje sustava kojim se ostvaruje socijalizacija i uključivanje invalidnih osoba u ostvarivanje njihovoga životnog sna – da mogu biti vrijedni, raditi i zarađivati te pridonositi, a i realizirati znanja i vještine koje imaju. Podsjetio je uvodno kako je prošlo deset godina otkako su bivše ustanove za zapošljavanje invalida ostale bez zakonskog utemeljenja i bez subvencija za zapošljavanje osoba s invaliditetom. U te je ustanove, naglasio je, uloženo dosta novca, a i sami su se invalidi odricali dijela plaće da bi izgrađivali i osuvremenili svoje proizvodne pogone.

Na primjeru tvrtke Tekop iz Pule (koja je čekajući novi zakon završila u stečaju) zastupnik je analizirao raniju i sadašnju situaciju. Na ovim prostorima bavili smo se, rekao je, stvaranjem preduvjeta i brinuli o jednakopravnom radnom statusu i socijalnoj uključenosti i integritetu u svijet rada, ali je političkom bahatošću taj sustav srušen i država se poigrala sudbinom i egzistencijom invalida negirajući da su slabiji na tržištu rada i da trebaju pozitivnu diskriminaciju. Tim su postupkom, dometnuo je, bitno narušeni postulati socijalne države koja mora brinuti o slabijima.

U nastavku su slijedile ove primjedbe, ocjene i zaključci: žalosno je da novi zakon nije u dvije godine primijenjen u praksi; žalosno je da zbog toga Hrvatska dobiva packe u mišljenju o kandidaturi RH za članstvo u Europskoj uniji, kao i ako je to jedini motiv za donošenje predloženih izmjena.

Predstavnik stranke hrvatskih umirovljenika zahvalio je bivšem ministru Vidoviću što je imao razumijevanja za inicijativu očuvanja Tekopa (formiran novi Tekop, s najkvalitetnijim prostorom, strojevima i uređajima) iz Pule. Potrajalo je doduše godinu dana dok se država odrekla svojih potraživanja i prenijela prava na tri nova osnivača - Savez samostalnih sindikata, Županiju istarsku i Grad Pulu.

U nastavku izlaganja slijedili su - zahtjev da predlagatelj posebnu pažnju

obradi na članak 6 (kojim je zatraženo brisanje članka 8) jer Hrvatski savez udruga invalida rada ukazuje kako normativno ne može smetati što su ponovno naznačene obveze i prijedlog da ustanove mogu pojedinačno ili zajednički osnovati: Republika Hrvatska, jedinice lokalne i područne regionalne samouprave, Hrvatski zavod za zapošljavanje, udruge poslodavaca, sindikati, udruge osoba s invaliditetom, humanitarne udruge, vjerske zajednice i druge pravne i fizičke osobe. Obrazloženje – time se omogućuje da se na razini županije razvije otprilike jedna krovna udruga koja bi mogla provoditi i sustavnu politiku zapošljavanja invalida i profesionalne rehabilitacije.

Žaloso je da novi zakon nije u dvije godine primijenjen u praksi; žaloso je da zbog toga Hrvatska dobiva packe u mišljenju o kandidaturi RH za članstvo u Europskoj uniji, kao i ako je to jedini motiv za donošenje predloženih izmjena.

Tu je i prijedlog da se uvjet radnog staža za ravnatelje takve ustanove smanji sa 5 na 3 godine te još dva upozorenja: o nepreciznosti članka 9. važećeg zakona i "proizvođačima" invalida (s pozicija neuređenih odnosa i zaštite na radu), uz napomenu kako poslodavci koji stvaraju invalide nisu ničim penalizirani.

Solin kao primjer

Lucija Čikeš (HDZ) je podržala Prijedlog zakona uz uvodnu napomenu kako dakako da ne treba izmišljati toplu vodu, kako netko reče. Jer, još od 1955. postoji preporuka UN-a o rehabilitaciji invalida – generalna je skupština donijela odluku da se zalaže za svjetski program akcije za potpuno sudjelovanje invalida u društvenom životu i razvoju država članica UN-a. Konvenciju o pro-

fesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanja invalida iz 1983. ratificirala je – podsjetila je - i bivša država.

Zaštitne radionice su gotovo prošlost, jer se njima invalide već na neki način getoizira, a ne socijalizira. Postojeće bi trebalo polako ukinuti odnosno transformirati u nešto drugo.

Zastupnica je potom ustvrdila kako su zaštitne radionice gotovo prošlost, jer se njima invalide već na neki način getoizira, a ne socijalizira. Postojeće bi, po njevoj ocjeni, trebalo polako ukinuti odnosno transformirati u nešto drugo.

Ona je potom upozorila kako bi i invalide s mentalnom retardacijom trebalo uključiti u rad, iako ne postoji zakon o zapošljavanju takvih osoba. Navela je s tim u svezi i jedan primjer – u Solinu postoji tvrtka – na čijem je čelu ona osobno - koja je, kako je naglasila, bez ikakva problema zaposlila osobe s težom i teškom mentalnom retardacijom. Ljudi u tvrtci nisu tražili posebne uvjete od država, a na više su načina pomogli štićenima ustanove koji su nakon vrlo kratkog vremena i mentalno i intelektualno napredovali.

Nakon napomene kako se može reći da je to nelegalno, zastupnica Čikeš je objasnila kako su pravni odnosi s tim osobama regulirani dogovorom između Centra za rehabilitaciju i tvrtke.

Izlaganje je završila prijedlogom da se sve invalide bez obzira na stupanj oštećenosti uključiti u normalnu društvenu sredinu jer će to rezultirati većim efektom po njihov društveni i intelektualni razvoj.

Saboru izvješće o učinjenom

Zdenka Čuhnli (neovisna, zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine) je uvodno rekla kako su i sve dosadašnje vlade kršile temeljno ljudsko pravo osoba s invaliditetom. Kako inače objasniti da od 1993. nisu do kraja rije-

šeni status i zapošljavanje osoba s posebnim potrebama. Do te su godine, podsjetila je, radionice koje su zapošljavale osobe s invaliditetom (njih 39 zapošljavalo je 3,5 tisuće osoba) imale porezne olakšice, olakšice temeljem zdravstvenog i mirovinskog osiguranja. Gurnute u tržišnu utakmicu, preživjele su samo tri koje danas zapošljavaju nepunih 400 radnika.

Splitski DES i URIHO, Zagreb preživjeli su zahvaljujući gradskim subvencijama, a Suvenir, Sirač s 80 zaposlenih nije bio te sreće (a više od 50 posto zaposlenih su upravo osobe s invaliditetom, odnosno sa smanjenom radnom sposobnošću. Radnici te ustanove, koja je 30 godina zapošljavala invalide Bjelovarsko-bilogorske županije odnosno daruvarskog kraja, ne primaju plaću više od godinu dana i zbog neplaćenih doprinosa nemaju niti bolničko liječenje. Podatak o računu blokiranom sedam godina pokazuje kako se netko poigrava s njihovom sudbinom - imaju tržište i izvozni program ali tržišnu utakmicu ne mogu podnijeti bez pomoći jer su radnici smanjene radne sposobnosti, rekla je zastupnica.

Čemu obrazovanje kroz specijalne škole kad se po punoljetnosti, jednostranim odlukama i neprovođenjem zakona, ti ljudi doslovce bacaju na ulicu?

Iz njezina izlaganja izdvajamo još sljedeće upite, ocjene i upozorenja: čemu obrazovanje kroz specijalne škole kad se po punoljetnosti jednostranim odlukama i neprovođenjem zakona ti ljudi doslovce bacaju na ulicu; imamo Nacionalnu strategiju, a nikad manja i lošija zaštita osoba s posebnim potrebama; zadužiti Ministarstvo da u određenom roku podnese Saboru izvješće o učinjenom; bilo bi doista katastrofalno da se daljnje dvije godine utroše na donošenje podzakonskih akata, da se godinu dana čekaju izbori i vrući krumpir prebaci nekoj drugoj vladi.

Vera Babić je replicirala prethodnici, rekavši kako njeni navodi ne odgovaraju do kraja istini – ustanova Sirač je u vrlo teškom stanju, ali jedva udovoljava uvjetu (postotku) za status ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Posljedica požara koji se tamo dogodio je nemogućnost rada. Istina je da nije isplaćivana plaća prema Kolektivnom ugovoru jer ti ljudi nisu radili, ali su dobivali minimalnu plaću i svu sanaciju podnio je Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (koji ima većinski udio). Upravo su unatrag nekoliko dana ponovno odobrena sredstva za isplatu plaća iako Sirač ne radi.

Također nije točno, rekla je Vera Babić, tvrdnja kako nema zdravstvene zaštite - radnici je mogu ostvarivati.

Iz statusnog i simboličnog u jednakopravni odnos

Vesna Škulić (SDP) je uvodno napomenula kako u vrijeme naglog napretka informatizacije, tehnike i tehnologije glavni nedostatak na području zapošljavanja nije samo invaliditet već često nedovoljna i neodgovarajuća stručna osposobljenost. U uvjetima djelovanja zakonitosti i tržišta rada nužno je odgovarajuće obrazovanje i osposobljavanje za određena zanimanja u skladu sa sposobnostima te mogućnostima zapošljavanja prema potrebama i ponudama tržišta. Ovakav koncept profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom znači mijenjanje njihova položaja iz dosadašnjeg statusnog i simboličnog položaja u dinamični i jednakopravni odnos.

Ustvrdivši kako je pitanje kako će teći praksa te da je potreban multidisciplinarni pristup problemu, zastupnica je rekla kako se opet dolazi u situaciju da će oni isključeni s tržišta rada i dalje ostati isključeni (najteže kategorije osoba s invaliditetom). Gradovi koji nemaju specijalizirani prijevoz (s niskopodnim autobusima) neće, primjerice, moći prevesti osobu do njezina radnog mjesta.

Nastavljajući o obrazovanju osoba s invaliditetom, **Vesna Škulić** je podsjeti-

la kako u Hrvatskoj djeluje jedna takva ustanova – Centar Dubrava za obrazovanje i rehabilitaciju osoba s invaliditetom (isključivo za slijepe, slabovidne i osobe s tjelesnim oštećenjem) u koji se već 40 godina nije ništa uložilo (održava se sistemom humanitarnih akcija).

Osim toga sustav je dosta arhaičan (primjerice, obrazovanje za zanimanja tipa obučar za kojeg više nema potrebe na tržištu rada), a tu je i problem nepristupačnosti škola (djeca s lakom mentalnom retardacijom i tjelesnim oštećenjem moraju se zbog toga slati u specijalizirane ustanove) – rekla je zastupnica.

U svijetu je odavno napušten model socijalnog pristupa osobama s invaliditetom i zamijenjen modelom ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Iz njezina izlaganja još izdvajamo: podzakonskim aktima bi se moglo riješiti mnogo toga; zakon je dobar, ali šteta je što može propasti upravo zbog bizarne situacija; u svijetu je odavno napušten model socijalnog pristupa osobama s invaliditetom i zamijenjen modelom ljudskih prava i temeljnih sloboda.

I za kraj napomena – mi nismo osobe s posebnim potrebama već s istim. Ista je potreba moja ili bilo koga od vas doći do svoga radnog mjesta ili otići u školu) – dakle imamo svi istu potrebu samo je malo drukčiji način realizacije, rekla je zastupnica Vesna Škulić.

Josip Đakić (HDZ) je u v o d n o upozorio kako predloženi zakon ima dobrih strana, ali da treba razlučiti za koga je potrebna profesionalna rehabilitacija, za koga ustanove s posebnim potrebama za zapošljavanje, a koji se invalidi mogu zaposliti u svim drugim firmama, državnim ustanovama, malom gospodarstvu.

Napretkom informatike i tehnologije zacijelo je osiguran niz radnih mjesta za invalide koji mogu stručnim osposobljavanjem i prekvalifikacijom obavljati poslove iz svojih domova. A predviđena

porezna olakšica zacijelo će biti podrška u zapošljavanju osoba s invaliditetom, dok će se uplatom doprinosa za poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom zasigurno postići veliki efekti kroz Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje – rekao je zastupnik.

Hrvatsko društvo – visoko senzibilizirano prema osobama s invaliditetom

Mr. sc. **Ivan Bagarić (HDZ)** je, uz potpunu podršku predložene, najprije rekao kako nije pesimist u odnosu na sadašnje stanje – ipak je uposlen visok postotak osoba s invaliditetom, što znači da je hrvatsko društvo visoko senzibilizirano prema ovim skupinama stanovništva. Ne može se, dometnuo je, zanimljivo kako 7,5 tisuća nezaposlenih nije ogromna brojka, razlog joj je vjerojatno i stanje na tržištu i, kako reče, dodatna nesposobljenost tih ljudi (nerijetko bez radnog iskustva ili s malim iskustvom, a i nekvalitetno obrazovani, odnosno pripremljeni za rad).

Očito je, naglasio je zastupnik, da su nadležno ministarstvo i Vlada učinili sve kako bi operacionalizirali važeći zakon, a vidljivo je i da je učinjen dodatni napor uključivanja svih struktura društva, tako da je pristup problemu multidisciplinarni. Velika nada i šansa za uspjeh je formiranje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom koji će, zajedno s proračunskim sredstvima, iznositi 100-tinjak milijuna kuna (što nije dovoljno, ali nije ni malo).

Nakon zamjerki što se u ovoj raspravi ne čuje onoliko gorljivih zagovornika ljudskih prava koliko ih se čulo u raspravi dva tjedna ranije (o zakonskom prijedlogu kojim je, kako reče, Vlada htjela poboljšati pitanje ljudskih prava), zastupnik Bagarić je ustvrdio kako je predloženi zakon zapravo najbolja nakana Vlade u tom smislu.

Uslijedile su ove njegove ocjene, primjedbe i tvrdnje: ovime se od svih traži promjena unaprijed određenog stava prema toj stvari, istu promjenu kakva se već čini kad je riječ o psihi-

čkim bolesnicima (liječenje u zajednici, a ne iza betonskih zidova); promjena stava jednako je ključna kao i zaposlenje osoba s invaliditetom s tim da oni ne trebaju privilegiju pri uposlenju nego jednak pristup radnom mjestu).

I za kraj tu je jedan upit – zašto bi svako poduzeće izdvajalo sredstva ako već poštuje zakon - i među 20 zaposlenih ima, primjerice, 5 invalida. Njihovim oslobađanjem od izdvajanja dao bi se simboličan podstrek za zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Karmela Caparin (HDZ), koja polaze veliku nadu u realizaciju ovog zakona, ustvrdila je kako zaista zabrinjava to što od 2002. (kad je, u skladu s Nacionalnom strategijom, donesen Zakon) nisu doneseni provedbeni akti. Uistinu se, naglasila je, mora govoriti o interdisciplinarnom pristupu svih ministarstava te pristupu stručnjaka raznih profila.

Kad je riječ o nezaposlenosti, najveći je problem, po njenoj ocjeni, neodgovarajuća stručna osposobljenost osoba s invaliditetom.

Mi nismo osobe s posebnim potrebama već s istim. Ista je potreba moja, ili bilo koga od vas, doći do svoga radnog mjesta ili otići u školu - dakle imamo svi istu potrebu samo je malo drukčiji način realizacije.

Iz brojevnih pokazatelja na koje je zastupnica ukazala u nastavku izlaganja izdvajamo podatak da se godišnje zaposli samo 10-12 posto osoba s invaliditetom. Tu su još zahvala Vladi RH na pomoći pri rješavanju problema, apel da se pomogne pri rješavanju problema u Siraču (od 80 posto zaposlenih više od 50 posto su osobe s invaliditetom) te osvrst na konsenzus u Odboru za rad, zdravstvo i socijalnu politiku koji, kako reče, potvrđuje socijalnu osjetljivost društva.

Marija Bajt (HDZ) je poduprla zakonski prijedlog, ukazavši najprije

na neke brojčane pokazatelje - o invalidnosti 9,7 posto ukupnog stanovništva (podaci za 2001) – od toga 11,5 posto su muškarci, a 8,2 posto žene. U Hrvatskom zavodu za zapošljavanje evidentirano je oko 2,5 posto ili 7500 osoba s invaliditetom. Stalno zaposlenih je 7,4 posto, dok ostali primaju pomoć u sustavu socijalne skrbi.

Zastupnica je u nastavku izlaganja, među ostalim rekla sljedeće: rehabilitacija i zapošljavanje jedan je od najvažnijih načina borbe za puno uključivanje osoba s invaliditetom u zajednicu te promicanje njihovog neovisnog života i dostojanstva; potrebna je snažna podrška države, ministarstava i lokalne samouprave (porezne olakšice, povoljna kreditna a i nepovratna sredstva, savjetodavne službe i slično).

U nastavku izlaganja zastupnica Bajt je obrazložila amandmane HDZ-a na članke 10, 13. i 27. Konačnog prijedloga te potom ustvrdila kako je potrebna i djelotvorna potpora njihovim obiteljima i organizacijama na svim razinama kako bi mogli sudjelovati u dijalogu, ući u strukturu odlučivanja i jednakopravno biti uključeni u hrvatsko društvo.

Prijeći s riječi na djela

Zaključno je u ime Kluba zastupnika HSP-a izlagao **Pero Kovačević**. Naprije je rekao kako i ove izmjene ukazuju na to kako funkcionira hrvatska država i kako se provode propisi u Hrvatskoj (razina deklaratornog i provedbenog) te da je tu potreban bitan pomak. Zakoni su, kako reče, deklaratorno fenomenalni, ali državna uprava i mjerodavni ne prelaze s riječi na djela (jednako se s tim u svezi ponašala i bivša, kao i ova vlast).

A za to nitko ne odgovara, upozorio je, rekavši potom kako ni ovaj kao i većina novih zakona nije provediv pa su rokovi za donošenje podzakonskih akata instruktivni.

Predstavnik Kluba zastupnika HSP-a je još rekao: da se osobama s invaliditetom mora jamčiti provedivost zakona; da ga s obzirom na postupanje državne uprave ne bi začudilo ako će se rokovi pomicati koncem 2005. ili 2006.

Ispravljajući prethodnika, **Davorko Vidović** je rekao kako nije točno, a nije pošteno u istu razinu staviti ono što je napravila bivša i ova Vlada – bivša je nakon 10 godina donijela jedan takav zakon i formirala Fond, a nije stigla više napraviti jer je izgubila izbore.

Nakon napomene kako je Hrvatska možda jedina zemlja u Europi koja obiluje zakonima koji se u praksi ne provode, **Ljubica Lalić** je ustvrdila kako su za Klub hrvatske seljačke stranke izmjene i dopune zapravo samo daljnje prolongiranje roka implementiranja važećeg zakona i konkretnih mjera za poboljšanje statusa osoba s invaliditetom.

Rekla je potom kako ne treba očekivati "mesijanski" učinak od ovog zakona s obzirom na to da je na tržištu rada 360 tisuća radno sposobnih osoba. Moraju se, dakle, još dodatno tražiti mehanizmi koji će poticati poslodavce da zapošljavaju osobe s invaliditetom.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo prijedlog o društvima kapitala s posebnom potporom i skrbi i države i jedinica lokalne samouprave.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Lucija Čikeš** se najprije osvrnula na napomenu prethodnice o 39 ustanova koje su 80-tih zapošljavale osobe s invaliditetom (sada samo 5), ustvrdivši kako to nije nazadno nego napredno.

Nije se složila ni s napomenom predstavnika HSP-a da se prijeđe na djelo, uz upit koliko je puta on nešto u sabornici konstatirao i otišao u neko poduzeće i napravio to djelo. Jedno je donositi zakone, a drugo stimulirati ljude da ih provode.

Zastupnica je još, među ostalim: upozorila da u socijalizaciji i zapošljavanju ne treba zaboraviti ni invalide s mentalnim poteškoćama; rekla kako je regulativa dobra, da samo na terenu treba kontrolirati provodi li se: zahvalila Vladi na trudu.

Ispravljajući njezin navod, **Pero Kovačević** je rekao kako nije točno da zastupnici (Kluba zastupnika HSP-a) ne trebaju brinuti zbog činjenice neprovođenja zakona. Zakon se hitnim postupkom donosi upravo s obrazloženjem da uopće nije promijenjen. Još joj je zamje-

rio što amenstira Vladu i ministre koji, što je sramotno, ne rade.

Lucija Čikeš je uzvratila da njezin navod nije ispravljen te da se ne slaže kako je Kovačević glas javnosti, a drugi zastupnici to nisu.

GLASOVANJE

Prihvaćeni su svi amandmani Odbora za zakonodavstvo, **Kluba zastupnika HDZ-a i Hrvatske stranke umirovljenika** (osim jednog povučenog).

Prethodilo je tome izjašnjanje državne tajnice o amandmanima. Objasnila je kako Vlada ne prihvaća amandman Kluba zastupnika HNS-PGS-a zato što je u odredbama zakona već sadržana nakana amandmana – da se urede prava na profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom koji se školuju u redovnom sustavu školstva za prvo zani-

manje. Osobe s invaliditetom pristup profesionalnoj rehabilitaciji ostvaruju temeljem propisa o socijalnoj skrbi – u prvom stupnju o tome odlučuje nadležni centar za socijalnu skrb, a u drugom Ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi. Na istovjetan način uređena su prava osoba s invaliditetom starijih od 21 godinu, a učenici koji se školuju u redovnom obrazovnom sustavu pravo na profesionalnu rehabilitaciju ostvaruju temeljem propisa o osnovnom i srednjem školstvu. Osim toga, stvorila bi se kolizija u odnosu na Zakon o socijalnoj skrbi u svezi s nadležnostima tijela koja odlučuju u prvom i drugom stupnju.

Dragutin Lesar je objasnio kako se njegov amandman odnosio na profesionalno osposobljavanje djece obuhvaćene redovnim sustavom obrazovanja te da je ovim stavom odbijeno stotinjak mladih ljudi koji su invalidi i školuju

se u redovnom sustavu školovanja. Ni glasovanje nije pomoglo, amandman je odbijen. ("za" je bilo 36 zastupnika, 6 "suzdržano", a 66 "protiv").

Na zahtjev (amandman) Hrvatske stranke umirovljenika da se ne briše članak 8. važećeg zakona, državna tajnica je odgovorila kako ne vidi opravdanog razloga da se na poseban način uređuje ono što je već sadržano u općim radno-pravnim propisima. To više što je cilj Zakona izjednačavanje i pružanje jednakih mogućnosti osobama s invaliditetom kao i svim drugima.

Uz napomenu kako im nije bila namjera osporavati pravno tumačenje zakona **Silvano Hrelja** je amandman povukao.

Hrvatski sabor izglasao je ovaj zakon sa 92 glasa "za", 6 "suzdržano" i 8 "protiv".

J.R.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O FINANCIRANJU JEDINICA LOKALNE I PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Zatražena preraspodjela prihoda od poreza na dohodak

Ovaj zakonski prijedlog (predlagatelj - Klub zastupnika HNS/PGS-a) našao se pred zastupnicima sa zakašnjenjem od šest mjeseci. Podsjetimo, bio je upućen u proceduru još početkom rujna prošle godine, dakle prije nego što je Vlada RH predložila Saboru Prijedlog proračuna za 2005. godinu, u paketu s novelama Zakona o porezu na dohodak. U međuvremenu je neoporezivi dio plaće povećan na 1600 kuna, ali Vlada paralelno s tim nije predložila i promjenu načina financiranja lokalne samouprave. Stoga su se

zastupnici HNS-a i PGS-a založili za to da država ustupi svoj dio prihoda od poreza na dohodak lokalnim jedinicama, kako bi se poboljšao financijski kapacitet njihovih proračuna, ali nisu naišli na razumijevanje parlamentarne većine. Naime, većina nazočnih zastupnika izjasnila se protiv noveliranja postojećeg Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, jer smatraju da bi predložena financijska decentralizacija donijela koristi samo velikim i bogatim gradovima, dok bi male opći-

ne i gradovi i dalje bili ovisni o pomoći centralne države. Nisu uvažili ni argumente predlagatelja i dijela sudionika u raspravi, da lokalne zajednice racionalnije gospodare fiskalnim novcem od države, te da bi se primjenom ovog Zakona država u velikoj mjeri rasterećila brige o nizu egzistencijalnih potreba građana. Istina, bila bi godišnje "prikraćena" za oko 1,5 do 1,6 mln. kuna, ali zato bi općine i gradovi imali na raspolaganju više sredstava za svoje potrebe i za financiranje decentraliziranih funkcija. Povećao bi im se i kre-

ditni rejting, pa bi se smanjio njihov pritisak na državni proračun, napose kad je riječ o kapitalnim investicijama, naglašeno je u raspravi.

Klub zastupnika HNS/PGS-a se zalaže za drugačiju preraspodjelu prihoda od poreza na dohodak, radi poboljšanja financijskog kapaciteta lokalnih proračuna.

Uvodno još spomenimo da je dio zastupnika negodovao zbog toga što se o ovom zakonskom prijedlogu nisu izjasnili nadležni odbori, niti Vlada RH, što također na svoj način svjedoči o odnosu prema jedinicama lokalne samouprave i problemu decentralizacije. Većina sudionika u raspravi smatra da decentralizaciju ovlasti mora pratiti i decentralizacija sredstava. Mišljenja su da se pitanje financiranja općina, gradova i županija ne može riješiti parcijalno, jednim zakonom, nego da treba promijeniti cjelokupnu regulativu kojom je uređena problematika lokalne samouprave.

O PRIJEDLOGU

Osnovne intencije predloženog Zakona zastupnicima je obrazložio predstavnik predlagatelja, **Dragutin Lesar**. Pojasnio je da je ovaj propis upućen u saborsku proceduru još početkom rujna prošle godine, dakle još prije nego što je Vlada RH predložila Saboru Prijedlog proračuna za 2005. godinu, tako da podaci navedeni u obrazloženju više nisu aktualni. Osim toga, zakon je bio predložen u paketu s novelama Zakona o porezu na dohodak (predlagali su povećanje neoporezivog dijela plaće s tadašnjih 1500 na 2000 kuna) koje nisu usvojene, tako da obrazloženje i zbog toga treba preinačiti. Među ostalim, sporna je i odredba kojom je predviđeno da bi ovaj propis trebao stupiti na snagu s 1. siječnja 2005. Umjesto toga, trebalo bi razmišljati o njegovoj primjeni od

1. srpnja ove, ili 1. siječnja iduće godine, kako se ne bi remetio već usvojeni Državni proračun.

U međuvremenu je, kaže, na prijedlog Vlade, neoporezivi dio plaće povećan na 1600 kuna (od 1. siječnja ove godine). To automatski znači da će jedinice lokalne i regionalne samouprave ostvariti za 320 mln. kuna manje porezne prihode. Budući da Vlada paralelno s time nije predložila i promjenu načina financiranja lokalne samouprave, radi kompenziranja tog manjka, Klub zastupnika HNS/PGS-a se zalaže za drugačiju preraspodjelu prihoda od poreza na dohodak.

Prema prijedlogu zastupnika HNS-a i PGS-a, oko 25 posto ubranog poreza na dohodak usmjeravalo bi se u Fond za izravnanje prihoda za financiranje decentraliziranih funkcija, što bi godišnje iznosilo oko 1,5 do 1,6. Država iz tog izvora ne bi dobivala ništa, dok bi općine i gradovi ostvarivali udio od oko 48 do 64 posto, ovisno o tome na kojem se području nalaze, a županije 14 posto (za decentralizirane funkcije išlo bi oko 12 posto).

Naime, prema postojećem Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, u Fond za izravnanje decentraliziranih funkcija izdvaja se 21 posto ubranog poreza, država zadržava između 24,6 i 25,6 posto, općine i gradovi dobivaju 34 do 37,9 posto (ovisno o tome nalaze li se na područjima od posebne državne skrbi, na otocima ili na nekom drugom dijelu teritorija). Županije raspolažu s 10 posto tih sredstava kao svojim izvornim prihodima, dok je 9,4 posto namijenjeno financiranju decentraliziranih funkcija za osnovno i srednje školstvo, socijalu i zdravstvo, a 1 posto za protupožarnu zaštitu u gradovima.

Prema prijedlogu zastupnika HNS-a i PGS-a, oko 25 posto ubranog poreza na dohodak išlo bi u Fond za izravnanje decentraliziranih funkcija, što bi godišnje iznosilo oko 1,5 do 1,6 mln. kuna. Država iz tog izvora ne bi dobivala ništa, dok bi općine i gradovi ostvarivali udio od oko 48 do 64 posto, ovisno o tome na kojem se području nalaze, županije 14 posto, a za decentralizirane funkcije usmjerilo bi se oko 12 posto. Svjesni smo toga da bi usvajanjem ovog zakonskog prijedloga država godišnje ostala bez svote od 1,5 do 1,6 mlrd. kuna, ali kako se ta sredstva "sele" na lokalnu razinu, smanjio bi se pritisak lokalnih jedinica na državni proračun, naročito kad je riječ o kapitalnim investicijama, tvrdi Lesar. Osim toga, povećanjem izvornih prihoda, koji su polazna osnova za izračunavanje prava na kreditna zaduženja, povećao bi se i kreditni potencijal lokalne i regionalne samouprave. To bi ohrabrilo općine, gradove i županije da i na taj način prikupe više sredstava za kapitalno investiranje.

Svjesni smo toga da bi usvajanjem ovog zakonskog prijedloga država godišnje bila prikraćena za oko 1,5 do 1,6 mln. kuna, ali kako se ta sredstva "sele" na lokalnu razinu, smanjio bi se pritisak lokalnih jedinica na državni proračun, napose kad je riječ o kapitalnim investicijama.

Po riječima zastupnika, ovogodišnji Državni proračun, zajedno s izvanproračunskim fondovima, "teži" oko 94 mlrd. kuna. Ukupni proračunski kapacitet svih općina, gradova i županija u Hrvatskoj, uključujući i grad Zagreb, neće biti veći od 16 mlrd. kuna. Stoga se zastupnici HNS-a i PGS-a zalažu za to da se što više novca iz Državnog proračuna "spusti" na lokalni nivo, kako bi bio što bliže mjestu odlučivanja, odnosno građanima.

U zaključnom dijelu izlaganja izrazio je čuđenje što uz njihov zakonski prijedlog nisu dostavljena i pisana izvješća nadležnih odbora, ali ni Mišljenje Vlade RH. Kako reče, osobno je, u ime predlagatelja, obrazlagao predložena rješenja na sjednicama dvaju saborskih odbora koji su proveli raspravu o ovoj problematici.

RASPRAVA

Nužna radikalna decentralizacija

Govoreći u ime Kluba zastupnika IDS-a, **Damir Kajin** je napomenuo da će njegovi stranački kolege poduprijeti sve što vodi jačanju lokalne samouprave. Kao pozitivan primjer spomenuo je najavu resornog Ministarstva da će se produžiti važenje Zakona o brdsko-planinskom području, te Zakona o područjima od posebne državne skrbi, koji su izuzetno pomogli nekim krajevima Istre i Gorskog kotara, te Dalmacije i Slavonije. Budući da glavninu prihoda od poreza na dohodak zadržava država, dok općine, gradovi i županije dobivaju tek zanemariv dio, Hrvatsku valja radikalno decentralizirati i to po mogućnosti po uzoru na Ustav iz 1974. godine, naglašava zastupnik. Naime, najbrži razvoj ostvaren je u razdoblju od 74. do 90. godine, među ostalim i zbog toga što se s više od 60 posto fiskalnih prihoda raspolagalo na lokalnoj razini. To je bilo vrijeme kad je lokalna samouprava birala i predsjednike sudova, kad su skupštine općina postavljale šefove financija, inspektore, itd., dok danas župan ili gradonačelnik ne može utjecati niti na ponašanje matičara. Ovakav način centralizacije kakav je danas na djelu u Republici Hrvatskoj vodi ka tome da će Grad Zagreb definitivno "usisati" cijelu Hrvatsku i u financijskom, i u gospodarskom i u demografskom pogledu, tvrdi Kajin. Naime, ovdje su skoncentrirana ne samo sva ministarstva i sve velike državne tvrtke nego i sve hrvatske banke, pa i najveće turističke tvrtke (poput Porečke rivijere) koje Zagrebu

ostavljaju i porez na dobit. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Grad Zagreb ostvaruje bruto društveni proizvod od 9,5 tisuća dolara, slijedi Istarska županija sa 7,2 tisuće, zatim Primorsko-goranska županija sa 6,1 tisuću, pa Koprivničko-križevačka županija s 5,6 tisuća dolara itd. Trebali bismo se zamisliti nad činjenicom da svega četiri županije u Hrvatskoj imaju BDP iznad republičkog prosjeka koji je doista skroman, kaže Kajin (oko 7 tisuća dolara). Po mišljenju njegovih stranačkih kolega rješenje izlaska iz ovakve situacije je, među ostalim, decentralizacija. A u to da je stanje postalo nesnosno možemo se - kaže - uvjeriti svako jutro, kad na Markovom trgu, ispod prozora Vlade RH, štrajka na stotine radnika. Znajući da na njihove probleme ne može reagirati lokalna samouprava, pozivaju centralnu vlast da pokuša riješiti njihove egzistencijalne probleme (stječe se dojam da se jedino u Istri ne štrajka, i da se svi više pouzdaju u županiju nego u državu).

Budući da glavninu prihoda od poreza na dohodak zadržava država, dok općine, gradovi i županije dobivaju tek zanemariv dio, Hrvatsku valja radikalno decentralizirati.

Na kraju je ponovio da IDS podržava ovaj Zakon, jer su svjesni toga da bi decentralizirana sredstva od milijardu i pol kuna naprosto preporodila lokalnu samoupravu. Uostalom, prihodi od poreza na dobit i na dohodak nisu presudni izvori sredstava za državu koja bi se, primjenom ovog Zakona, u velikoj mjeri rasteretila brige o čitavom nizu egzistencijalnih potreba svojih građana.

Nadovezujući se na njegove riječi, **Valter Poropat** je napomenuo da ideesovci, kao gorljivi zagovarači decentralizacije države, podupiru predložene zakonske izmjene. Ustupanjem prihoda od poreza na dohodak jedinicama lokalne i regionalne samouprave postigli bi se višestruki efekti, naglašava zastupnik.

U prvom redu one bi imale na raspolaganju više sredstava za svoje potrebe i za financiranje decentraliziranih funkcija. To bi utjecalo i na povećanje njihova kreditnog rejtinga, što bi im omogućilo da mogu dugoročnije planirati razvojne programe. S druge strane, država bi se rasteretila jer bi se smanjio pritisak lokalnih jedinica da im riješi neke probleme. Naime, i dalje ostaje Fond za izravnjanje iz kojeg se može pomoći najsiromašnijim sredinama.

Ustupanjem prihoda od poreza na dohodak jedinicama lokalne i regionalne samouprave postigli bi se višestruki efekti. U prvom redu one bi imale na raspolaganju više sredstava za svoje potrebe i za financiranje decentraliziranih funkcija. To bi utjecalo i na povećanje njihova kreditnog rejtinga, što bi im omogućilo da mogu dugoročnije planirati razvojne programe.

Ivan Lončar (neovisni) javio se za ispravak netočnog navoda. Reagirao je na tvrdnju zastupnika Kajina, kako samo 4 županije imaju primanja iznad republičkog prosjeka. Kako reče, moramo se naviknuti na to da je Hrvatska država i koristiti termin državni prosjek ("republika" je asocijacija na neka zlo sretna vremena).

Lokalne jedinice bolji gospodari od države

Ivan Kolar je izjavio da Klub zastupnika HSS-a podržava decentralizaciju sredstava od poreza na dohodak, što bi trebalo rezultirati jačanjem lokalne uprave i samouprave. Kako reče, lokalne jedinice imaju velike probleme u financiranju vlastitih potreba, među ostalim i stoga što su među njima ogromne razlike (i po broju stanovnika i po broju i veličini mjesta i gradova). Po ocjeni haeseso-

vaca, u razdoblju od 93. do 2001. godine, kad su bile zadnje teritorijalne promjene, napravljen je vidljiv napredak u ustroju lokalne samouprave, a i na planu financiranja, ali se stalo s decentralizacijom. Centralna vlast se, očito, boji dati prevelika prava lokalnim jedinicama, dok, s druge strane, "ne špara" na obvezama koje im nameće postojećim zakonom. Stoga u HSS-u procjenjuju da je Hrvatska visoko centralizirana država, kad je riječ o fiskalnoj politici i da je taj ujednačeni regionalni razvoj samo puka floskula. Smatraju da je jedna od glavnih zadaća smanjenje i racionalizacija javnih izdataka središnjeg državnog proračuna te konsolidacija opće državne blagajne. Jer, ako je centralna blagajna opterećena i vanjskim i unutarnjim dugom, to se odražava i na lokalnoj razini.

Centralna vlast se, očito, boji dati prevelika prava lokalnim jedinicama, dok, s druge strane, ne "špara" na obvezama koje im nameće postojećim zakonom.

Po mišljenju zastupnika lokalne zajednice racionalnije upravljaju fiskalnim novcem od države. Međutim, osnovni je problem u tome što se dio novca iz državne blagajne nerijetko raspodjeljuje bez jasnih kriterija i posredno (preko fondova i državnih agencija) "upućava" u lokalnu zajednicu, mimo njene fiskalne snage. Nema sumnje - kaže - da započeti proces decentralizacije valja nastaviti i to u više faza (prijenos vlasti mora pratiti i "spuštanje" sredstava na lokalnu razinu). Prijeko je potrebno, naime, osigurati samostalnost lokalnih jedinica, kako u izvršavanju obveza, tako i u ostvarivanju prihoda, pri čemu je najvažnije osigurati približno iste mogućnosti za pružanje usluga stanovništvu. Umjesto da državne službe propisuju norme za lokalne jedinice, propise bi trebalo donositi u suradnji središnje države i lokalnih jedinica, napominje Kolar.

Na kraju je konstatirao da predloženi model financiranja lokalne i područne samouprave valja podržati, a sadašnji shvatiti kao privremeni i ustrajno predlagati promjene. One bi se trebale bazirati na analizi evaluacije i ostvarenja fiskalnog kapaciteta lokalnih jedinica u trogodišnjem fiskalnom razdoblju, vodeći računa o ispunjavanju nužnih uvjeta za poticanje regionalnog razvoja i gospodarskog razvoja države. Pa i ovaj zakonski prijedlog, iako kasni 6 mjeseci, dobra je prilika za raspravu o ovoj problematici (bilo bi dobro da i naša centralna vlast razmišlja o fiskalnom jačanju jedinica lokalne samouprave, uz jasno utvrđene kriterije).

Najviše sredstava dobili bi veliki i bogati gradovi

Zanemarimo li mali broj općina i gradova gdje nisu ostvarena očekivanja, lokalno stanovništvo je dobilo, a i iskoristilo priliku da utječe na razvoj svog područja, konstatirao je **Krunoslav Markovinović**, predstavnik Kluba zastupnika HDZ-a. Podsjetio je i na prvu veliku decentralizaciju u upravljanju - preuzimanjem osnivačkih prava vrtića, sufinanciranja rada škola, vatrogastva, socijale, obveza gradnje komunalne infrastrukture, itd. Sve to, a nerijetko i izgradnja radnog prostora (mnoge općine nisu imale ni prostorije za rad) ukazalo je na manjak novca u lokalnim proračunima. Na smanjenje njihovih budžeta dodatno je utjecalo i povećanje neoporezive osnovice plaća (u nekoliko navrata), gotovo prisilno izdvajanje novca za projekte "Poduzetnik 1 i 2" i dr. Po mišljenju zastupnika HDZ-a posebno je neodgovorna bila dodjela poreznih povlastica, koja je rezultirala ogromnim povratom poreza što je osiromašilo lokalne proračune. Primjerice, lani je u općini Sveta Nedjelja, u samo tjedan dana, za tu namjenu potrošeno oko milijun kuna, a ove godine očekuju sličan "šou program". Nažalost, manjak poreznih prihoda gradovima i općinama se ne kompenzira, iako je porez na dohodak većini od njih glavni izvor financiranja. Srećom, nešto bolje su pro-

šla područja od posebnog državnog interesa, i brdsko-planinska područja.

Nije istina, kaže zastupnik, da za provedbu ovog Zakona nije potrebno osigurati financijska sredstva, kao što tvrdi predlagatelj. Kad bi njegova računica bila točna, najviše sredstava dobili bi veliki i bogati gradovi, a najlošije bi prošle male općine i gradovi. Naime, u vrijeme podnošenja ovog zakonskog prijedloga zahtijevao je da se osnovni osobni odbitak poveća na 2000 kuna (tada je iznosio 1500 kuna) što znači da bi se ukupni prihod od poreza na dohodak za 2004. godinu smanjio za oko 2 mlrd. kuna (sa 7,5 na 5,5). Oduzme li se od toga 1,3 mlrd. kuna, koliko je predviđeno za Fond za poravnanje prihoda općina i gradova, lokalne jedinice bi dobile veći postotak, ali manje novaca (svoga 4,2 mlrd., a dosad im je pripadalo 4,5 mlrd., ne računajući sredstva Fonda).

Kad bi računica predlagatelja bila točna, najviše sredstava dobili bi veliki i bogati gradovi, a najlošije bi prošle male općine i gradovi.

Predloženim izmjenama ne bi se povećao broj gradova i općina koje bi preuzele decentralizirane funkcije, a manjak u državnom proračunu zasigurno bi smanjio različite vrste pomoći koje siromašnijim općinama i gradovima omogućuju da, u suradnji s ministarstvima, realiziraju lokalne projekte. Zbog svega navedenog Klub zastupnika HDZ-a neće podržati ovaj zakonski prijedlog, kaže Markovinović. Očekuju, naime, da će se boljom naplatom poreza na dohodak, a pogotovo prijavljivanjem zaposlenika na stvarnu plaću, ostvariti znatno veći prihod. U najavljenom reformi poreznog sustava treba predvidjeti bitno drugačiji položaj gradova i općina, radi brže decentralizacije, zaključuje na kraju.

Predstavnik Kluba zastupnika SDP-a, **Zvonimir Mršić**, najprije je izrazio nezadovoljstvo što se na plenarnoj sje-

dnici raspravlja o zakonskom prijedlogu o kojem nije dao svoje mišljenje matični Odbor, kojem inače predsjedava. Pojasnio je da je do ovog presedana došlo zbog toga što je parlamentarna većina u Odboru odlučila da to radno tijelo neće raspravljati o zakonskim prijedlozima o kojima se nije očitovala Vlada.

U nastavku je izjavio da će njegovi stranački kolege podržati predloženi Zakon, jer se zalažu za temeljitu reformu i državne uprave i lokalne samouprave, te za jačanje fiskalnog kapaciteta lokalnih jedinica. Podsjetio je na to kako je 1990. godine došlo do sveopće etatizacije, kada je država potezom pera "otela" tadašnjim općinama sve što su građani gradili dugi niz godina, pa i objekte izgrađene uz pomoć mjesnih samodoprinosna (škole, bolnice, prometnice). Tek je koalicijska Vlada imala hrabrosti započeti proces decentralizacije u Republici Hrvatskoj. Zahvaljujući tome, 1. srpnja 2001. godine općine i gradovi (32) odnosno sve županije, preuzele su osnivačka prava nad određenim ustanovama, a time i odgovornost za njihovo funkcioniranje (ujedno su dobili i dio prihoda od zajedničkih poreza). Račanova Vlada je bila prva u Hrvatskoj koja je, uz prenošenje ovlasti, prenijela na lokalne jedinice i dio novca, tvrdi Mršić. Slaže se s mišljenjem da to nije bilo dovoljno (zbog toga je i osnovan Fond poravnanja), ali smatra da se ta greška sada može ispraviti, ustupanjem potrebnih sredstava za financiranje njihovih obveza.

Račanova Vlada je bila prva u Hrvatskoj koja je, uz prenošenje ovlasti, prenijela na lokalne jedinice i dio novca. Dakako to nije bilo dovoljno, no sada možemo ispraviti tu grešku.

U razdoblju od 2001. do danas pokazalo se da jedinice lokalne samouprave učinkovitije upravljaju istim proračunskim novcima koje je imala i država, te da bolje prepoznaju konkretne proble-

me i efikasnije ih rješavaju, kaže zastupnik. Naime, većina onih koje su preuzele decentralizirane funkcije uspjela je unaprijediti te djelatnosti. U prilog tome spomenuo je primjer županijske bolnice u svojoj županiji gdje od 90. do 2001. nije kupljen niti jedan aparat, osim iz sredstvima donacija ili prikupljenim u humanitarnim akcijama. Međutim, od 2001. do danas županija ima svake godine na raspolaganju oko 10 mln. kuna za nabavu medicinskih uređaja za županijsku bolnicu i za domove zdravlja. Nažalost, izgleda da ubuduće to više neće biti moguće, jer se govori o tome da će Ministarstvo zdravstva ponovno raspisivati zajedničke natječaje za svu medicinsku opremu iz svog sektora. Izrazio je bojazan da se slično ne dosjete i u Ministarstvu obrazovanja pa da se, primjerice, na natječaju za nabavu robe za školske kuhinje u Makarskoj i ne izabere ponudač iz Splita.

Nema naznaka da bi se država odrekla dijela prihoda

Po riječima zastupnika, u ovogodišnjem Proračunu, a ni u projekcijama proračuna za 2006. i 2007. godinu, nema ni naznaka o decentralizaciji o kojoj je govorio premijer prezentirajući program Vlade, odnosno o tome da će se država odreći dijela prihoda od zajedničkih poreza. A ovdje je riječ o svoti manjoj od 3 mlrd. kuna, koja bi trebala biti prenesena na lokalne jedinice (to je svega 3 posto Državnog proračuna). Državi to zasigurno ne bi bio problem, a uz pomoć tih sredstava većina jedinica lokalne samouprave bi mogla u potpunosti zadovoljavati sve decentralizirane funkcije (u tom slučaju bi se smanjila i potreba za Fondom za poravnanje).

Kako reče, prihvaćanje ovog Zakona bio bi mali znak pažnje centralne vlasti prema lokalnoj samoupravi i dokaz da su se lokalne uprave u proteklih desetak godina osposobile za to da mogu raspolagati s malo većim proračunima i snositi odgovornost za ono što se zbiva na njihovom području. One i danas, u puno težim okolnostima (većina ih ovisi o fondu za poravnanje), uspješno rješava-

ju probleme svojih građana i ispunjavaju svoje obveze i prema vatrogascima, i prema školama i prema bolnicama. U prilog tome spomenuo je da su decentralizirana sredstva za prosinac 2004. iz spomenutog fonda pristigla tek sredinom siječnja ove godine, a unatoč tome općine i županije su izvršile sve svoje obveze.

Da je Vlada imala volje izvršiti ono što je obećala građanima i zbog čega je i dobila njihovo povjerenje, mogla im je omogućiti da na predstojećim izborima neposredno biraju čelne ljude u svojim lokalnim jedinicama, kaže zastupnik. Svi naši susjedi našli su načina kako da to provedu, a njihove lokalne zajednice imaju i znatno veći udio u zajedničkim poreznim prihodima države, nego naše. Mi smo najcentraliziranija država od svih zemalja članica i kandidata za ulazak u EU, naglašava Mršić.

Bilo je dovoljno vremena da se Vlada i matični Odbor očituju o predloženom Zakonu.

Na kraju je ustvrdio da je bilo dovoljno vremena da se Vlada i matični Odbor očituju o predloženom Zakonu. A ako ga se nije željelo prihvatiti, Vlada je mogla ponuditi vlastiti zakonski prijedlog, te prije lokalnih izbora predložiti novi paket zakona o lokalnoj samoupravi i o financiranju jedinica lokalne samouprave.

S obzirom na njegov prigovor zbog toga što je ovaj Zakon uvršten u dnevni red bez mišljenja Vlade i matičnog Odbora, predsjedatelj, **Darko Milinović**, ga je izvijestio da je o takvoj mogućnosti postignut gentlemenki dogovor predstavnika parlamentarnih klubova (u tom pravcu idu i promjene Poslovnika).

Spomenuo je također, da je na objedinjenom natječaju Ministarstva zdravstva za nabavu bolničke opreme, za pojedine aparature postignuta 20 do 30 posto niža cijena od one koja je postignuta u pojedinim zdravstvenim ustanovama.

Nije opravdana bojazan kolege Mršića, da se zajedničkim nabavkama bolni-

čke opreme lokalnoj samoupravi oduzima pravo na raspolaganje decentraliziranim sredstvima, tvrdi zastupnik. Naime, lokalna samouprava i dalje određuje u što treba uložiti novac, a svrha je objedinjene nabave da se postigne što prihvatljivija cijena, kako bi se uštede mogle iskoristiti za druge stvari.

Procijenjeni manjak u Proračunu - 1,5 mlrd. kuna

Uključivši se u raspravu, **Dragutin Lesar** je pojasnio da bi primjena ovog Zakona "olakšala" državni proračun za manje od milijardu i pol kuna, a ne 3 milijarde, budući da bi i pritisak lokalne samouprave na proračunskasredstva bio manji, jer bi im porastao kreditni rejting. Uostalom, u državnoj kasi postoje rezerve, budući da PDV nije smanjen kao što se najavljivalo, a pretpostavlja se i da jačanje porezne discipline godišnje donosi državi još 3 mlrd. kuna.

Po riječima zastupnika nije točna ni tvrdnja kolege Markovinovića, da će veliki i bogati ovim zakonskim izmjenama dobiti više, a siromašni manje. Naime, dosad su općine i gradovi na području posebne državne skrbi i otocima raspolagali s 37,9 posto prihoda od poreza na dohodak, dok bi po novome dobivali čak 64 posto. Osim toga, predviđa se da Grad Zagreb u državni Fond za izravnane prihode za decentralizirane funkcije ubuduće uplaćuje 9 posto više sredstava nego dosad. Predlagatelj je upravo zato i predložio različite stope, vodeći računa i o tome da će se važnost zakona o brdsko-plainskim i područjima od posebne državne skrbi produžiti još barem na 5 godina (zahvaljujući primjeni tih propisa općine i gradovi na tim područjima udvostručili su godišnje porezne prihode).

U nastavku izlaganja Lesar je ponovno podsjetio na činjenicu da brojke iz obrazloženja uz predloženi Zakon više nisu aktualne, jer se radi o računici napravljenoj prije šest mjeseci, dakle prije nego što je donesen ovogodišnji Proračun. Da je tada usvojen prijedlog da se neoporezivi dio plaće povisi na

2000 kuna, efekt ovih promjena bio bi - kaže - oko 640 mln. kuna. Međutim, Sabor je to odbio i prihvatio Vladin prijedlog da osnovni osobni odbitak iznosi 1600 kuna. S obzirom na to porezna osnovica je sada daleko veća, pa se procjenjuje da bi lokalna i regionalna samouprava imala znatno veću korist od prihvatanja ovih novela (oko 1,6 do 1,8 mlrd. kuna).

U svakom slučaju predlagatelj se posebno zalaže za to da što više novaca ide općinama i gradovima na otocima i na područjima od posebne državne skrbi, pogotovo onima koji financiraju decentralizirane funkcije. Naime, smisao decentralizacije je upravo u tome da lokalne jedinice imaju što veće izvorne prihode, kako ne bi ovisile o centralnoj blagajni.

Konstatirao je da u javnosti vlada kriva slika o tome koje su hrvatske regije bogate, a koje siromašne. Da bi razbio tu sliku, spomenuo je podatke o poreznim prihodima ostvarenim 2000. godine. Prema tim pokazateljima, Međimurska županija godišnje ostvaruje 1618 kuna po glavi stanovnika, Krapinsko-zagorska 1545 kuna, Zagrebačka 2297 kuna, Karlovačka 2281 kunu, Koprivničko-križevačka 2300 kuna, Ličko-senjska 2614 kuna, te Splitsko-dalmatinska 2649.

Na kraju je apelirao na zastupnike da "propuste" ovaj Zakon u drugo čitanje, kako bi se pomoglo općinama i gradovima da znaju s koliko će novaca raspolagati u idućoj proračunskoj godini.

Potaknut nezadovoljstvom predsjednika matičnog Odbora, potvrdio je da je dogovoreno da svi zakonski prijedlozi idu na dnevni red Sabora, bez obzira na to jesu li popraćeni mišljenjem Vlade ili ne. Međutim, saborski odbori još uvijek rade na stari način (predstavnici vladajuće većine ne prihvaćaju raspravu ako nema mišljenja Vlade). Stoga bi bilo dobro da se prije promjene Poslovnika spomenuto pravilo primijeni i u radu saborskih radnih tijela, zaključio je Lesar, uz apel vladajućina da više ne sprječavaju rasprave u odborima na stari način i uz stare izgovore.

Decentraliziraju se samo obveze, a ne i sredstva

Kolega Lesar, uvjeren sam da ovaj vaš apel neće imati nikakvog odjeka, s obzirom na posve originalan odnos ove Vlade prema jedinicama lokalne samouprave i problemu decentralizacije, konstatirao je **Nenad Stazić (SDP)**. Naime, decentraliziraju se obaveze ali ne i sredstva, iako je premijer u svom inauguracionom govoru najavio opću decentralizaciju. Još prilikom povećavanja neoporezivog dijela plaće, s 1500 na 1600 kuna, upozoravali smo na to da tih 100 kuna građani neće ni osjetiti. Bivša Vlada je bila izdašnija, jer je osobni odbitak podigla s 1000 na 1500 kuna, ali je istodobno promijenila i Zakon o financiranju lokalne samouprave, da bi lokalnim jedinicama nadoknadila tu "štetu". Budući da aktualna Vlada ne nudi nikakvu kompenzaciju, znači da se tih 100 kuna isplaćuje na štetu lokalne samouprave (navedenim povećanjem lokalne jedinice ostaju bez 320 mln kuna), tvrdi zastupnik.

O odnosu Vlade prema jedinicama lokalne samouprave rječito svjedoči i sudbina ovog zakonskog prijedloga, koji je u saborskoj proceduri od 6. rujna prošle godine, a Vlada još uvijek nije našla vremena da se o njemu očituje. Osim toga uz zakonski tekst zastupnicima nisu dostavljena ni mišljenja nadležnih radnih tijela, pa čak ni matičnog Odbora, jer HDZ ne dozvoljava da se u njemu otvori rasprava bez mišljenja Vlade (stječe se dojam da članovi Odbora iz HDZ-a bez toga ne mogu formulirati svoje mišljenje).

Daljnjom centralizacijom ili, bolje rečeno zaustavljanjem decentralizacije, građani se pretvaraju u obične podanike, negodovao je Stazić. Naime, prilikom donošenja državnog proračuna, ministar financija, uz blagoslov parlamentarne većine, arbitrarno određuje koji će se projekti realizirati u kojoj općini. Gospodo HDZ-ovci, kako ćete izaći pred birače u općinama, gradovima i županijama i objasniti im zbog čega odbijate prihvatiti ovaj zakon, koji sve druge parlamen-

tarne stranke podržavaju - upitao je Stazić. Na ovaj način šalžete im poruku da neće moći samostalno odlučivati o tome koju će školu ili zdravstvenu ustanovu graditi ili popravljati na svom području, već će za to biti mjerodavna odluka ministra ("to znači da će se morati dodvoravati ministru ili biti poslušni da bi dobili kakve-takve novce").

Da ovo nije slučajno uvjerio ga je, kaže, i govor gospodina Markovinovića koji tvrdi da su porezne olakšice i povrat poreza show program. Nakon ovakvog nastupa predstavnika HDZ-a, činjenice da Vlada nema stava o ovom Zakonu, i nakon opstrukcije rasprave u matičnom Odboru, posve je jasno da je premijerova najava s početka mandata neistinita, kaže Stazić. Građani se ne mogu nadati nikakvoj decentralizaciji, dok god vlast u ovoj zemlji obnaša HDZ, zaključio je.

Marija Bajt (HDZ) ga je optužila da je omalovažavanjem i vrijeđanjem zastupnika HDZ-a povrijedio Poslovnik, te konstatirala da očito nije informiran o dogovoru koji je postignut između predsjednika parlamentarnih klubova.

Replicirajući Staziću, **Božica Šolić** je izjavila da će se vrlo lako obratiti svojim biračima jer živi u Zagrebu gdje paralelno postoje dva Poglavarstva i dvije skupštine, i gdje je nastala blokada između HNS-a i SDP-a. Kako reče, upravo sada se po Zagrebu događaju show programi s gospodinom Bandićem koji svašta obećava a ništa ne izvršava. Primjerice, 11 600 mještana Brezovice je još uvijek bez pitke vode, nemaju vrtića ni područne škole, itd. Mi ćemo vrlo lako izaći na izbore i zapitati za naš prirez od 18 posto koji ide u kasu grada Zagreba, a od toga u 4. Brezovicu nije otišlo ni 0,5 posto, kaže zastupnica.

U odgovoru na repliku Stazić je najprije napomenuo da prema anketama provedenim u Zagrebu, SDP stoji znatno bolje od HDZ-a, a uvjeren je, kaže, da će takav biti i izborni rezultat. Precizirao je svoje pitanje, rekavši da građanima treba objasniti zašto HDZ odbija ovaj zakonski prijedlog koji bi omogućio da lokalne jedinice dobiju decentra-

lizirana sredstva kojima bi mogle graditi ili obnavljati škole, vrtiće i ceste.

Novelirati cjelokupno zakonodavstvo o lokalnoj samoupravi

Vlado Jelkovic (HDZ) je izjavio da ne podupire donošenje ovog Zakona, jer je proteklo podosta vremena od njegova upućivanja u proceduru, tako da računica iznesena u obrazloženju "pada u vodu". Naime, predložen je u paketu s izmjenama Zakona o porezu na dohodak, koji nije realiziran u ponuđenom modelu, a u međuvremenu je donesen i Državni proračun za ovu godinu.

Po mišljenju zastupnika pitanje financiranja lokalne samouprave ne može se riješiti niti jednim parcijalnim zakonom, već treba promijeniti cjelokupno zakonodavstvo kojim je uređeno ustrojstvo lokalne samouprave. To podrazumijeva i noveliranje Zakona o lokalnoj samoupravi, a i Zakona o financiranju lokalne samouprave.

Pitanje financiranja lokalne samouprave ne može se riješiti parcijalno, već treba promijeniti cjelokupno zakonodavstvo kojim je uređena problematika lokalne samouprave.

Točno je, kaže, da su 2001. godine, na početku procesa decentralizacije, županije i veći gradovi preuzeli tzv. decentralizirane funkcije u dijelu osnovnog školstva, a županije i srednje školstvo, centre za socijalnu skrb i domove za stare i nemoćne te zdravstvene ustanove. Budući da s 9,4 posto dodatnog udjela u porezu na dohodak sve to nije bilo moguće financirati, uveden je fond poravnanja (nažalost, i najbogatije sredine prisiljene su koristiti sredstva iz tog fonda). Županije najviše opterećuje briga o zdravstvenim ustanovama, napose bolnicama, s obzirom na veličinu njihovih proračuna, broj zaposle-

nika i dubioze koje se vuku već godinama. Stoga zastupnik apelira na Vladu da novim, cjelovitim zakonodavstvom što prije regulira problematiku lokalne samouprave, ne samo u pogledu nadležnosti, nego i izvora financiranja zakonskih obveza.

Na kraju je podsjetio na to da je stanovita centralizacija bila potrebna u vrijeme dok je veliki dio naše države bio u ratu, jer lokalne jedinice nisu mogle same obnoviti razrušene škole, bolnice, uništenu komunalnu infrastrukturu, itd. Budući da u nekim krajevima obnova još uvijek traje toga će biti još neko vrijeme, ali niz funkcija doista je moguće i treba prenijeti na niže razine - gradove i općine.

Činjenica da je ovaj zakon upućen u proceduru prije šest mjeseci i da tadašnji i današnji podaci nisu istovjetni ne može biti argument za njegovo neprihvatanje, jer sadašnje brojke još više idu u korist lokalne samouprave, primijetio je **Dragutin Lesar**. Pojasnio je, također, da 2001. godine nisu decentralizirana sredstva za redovno financiranje bolničkih rashoda, već samo ona za nabavu opreme i prostora. Jedina promjena koja je u međuvremenu napravljena u odluci o decentraliziranim funkcijama je ta da čak ni županijska skupština ne može samostalno utvrđivati listu prioriteta, ako prije ne dobije suglasnost Ministarstva zdravstva.

To nije istina, prosvjedovao je **Vlado Jelkovic**. Već samo preuzimanje vlasničkih prava donosi za sobom i niz obveza koje iz toga proistječu. Osim toga, na pojedinačnom slučaju ne može se donositi generalna ocjena.

Male općine i gradovi i dalje će ovisiti o državi

Pogledamo li realno sustav funkcioniranja jedinica lokalne samouprave od 90. godine, napose od 92. do danas, uočiti ćemo značajni napredak na prostoru cijele države u načinu na koji se vodi briga o potrebama građana u oblasti komunalne infrastrukture, u zadovoljavanju potreba u zdravstvu, školstvu, kulturi, i dr., konstatirao je **Vladimir**

Pleško (HDZ) Ranije se, doduše, o tome vodila briga na jedan decentralizirani način, ali mnoge općine nisu vodile računa o manjim mjestima i zaselcima na svom području. Zbog toga su građani, uz sve ostale poreze koje su plaćali, morali izdvajati i 5, 10 ili čak 15 posto iz svojih plaća za samodoprinos da bi se izgradio koji kilometar asfaltirane ceste, vodovod i sl.

Po riječima zastupnika nije točno da su se proteklih desetak godina na lokalne jedinice "spuštale" samo obveze, a ne i financijska sredstva. U prilog tome spomenuo je podatak da je 97. godine, kad je postao pročelnik za komunalni sustav u gradu Zaboku, gradski proračun iznosio 7 mln. kuna, dok danas "teži" 18 mln. kuna. Po njegovu mišljenju predložena financijska decentralizacija koja se propagira ovim novelama poslužiti će samo majorizaciji Republike Hrvatske. To znači da će od toga imati korist veliki gradovi, dok će male općine i gradovi, s tisuću ili dvije tisuće stanovnika, i dalje biti ovisni o pomoći centralne države. Naime, njihovi su proračuni preskromni da bi mogli samostalno izvesti nekakav veći zahvat u komunalnoj infrastrukturi, ili izgraditi neki drugi objekt. Stoga zastupnik stoji na stajalištu da decentralizaciju odlučivanja ne treba uvijek pratiti i financijska decentralizacija. Sigurno je, kaže, da ovaj zakonski propis neće svim jedinicama lokalne samouprave donijeti med i mlijeko, nego će bogatima donijeti bogatstvo, a siromašne još više osiromašiti.

Svaki zakon o lokalnoj samoupravi trebao bi predvidjeti mjere koje bi pridonijele tome da na području od posebne državne skrbi oživi gospodarstvo. To bi trebao biti temelj na kojem bi lokalne jedinice, uz pomoć centralne države, izgradile komunalnu infrastrukturu, te prijeko potrebne školske, sportske i druge objekte.

Potaknut optužbama zastupnice Bajt, **Zvonimir Mršić** je potvrdio da je vladajuća većina u Odboru za lokalnu samoupravu doista zaključila da to radno tijelo neće stavljati na dnevni red zakonske tekstove o kojima se nije očitovala Vlada. Kako reče, nitko nije obavije-

stio članove Odbora da je postignut neki dogovor na razini predsjednika parlamentarnih klubova, odnosno da se mijenja praksa u Saboru. Doduše, u proceduri je izmjena Poslovnika, ali još se uvijek radi prema postojećem Poslovniku.

U nastavku je izrazio čuđenje stavom kolege Pleška, da će primjenom predloženog Zakona bogate sredine postati još bogatije, a siromašne siromašnije, budući da se njime prvi put predlaže da lokalne jedinice dobiju više novca, bez prenošenja novih obveza. Da bi ilustrirao situaciju na terenu, spomenuo je slučaj grada Koprivnice, koji želi sagraditi javnu rasvjetu na križanju županijske i državne ceste. Umjesto da, zajedno sa Županijskom upravom za ceste, financiraju izgradnju javne rasvjete, Hrvatske ceste zahtijevaju da Grad plaća naknadu za služnost zemljišta uz državnu cestu, koju su građani općine Koprivnica sagradili samodoprinosom. Ista je situacija - kaže - i sa školama i s bolnicama. Slaže se s tim da negdje doista može pojeftiniti nabava, ako se oprema za bolnicu nabavlja skupno, ali tvrdi da Koprivničani racionalno raspoložu decentraliziranim sredstvima. Primjerice, 2001. su raspisali natječaj za prijevoz učenika u osnovnim školama, na kojem je dobivena kvalitetnija i 25 posto jeftinija ponuda od cijene po kojoj je taj posao obavljao "Čazmatrans". Naime, ta je tvrtka prevozila djecu linijskim autobusima, što nije u skladu sa zakonom, dok je novi prijevoznik osigurao školske autobuse i uz nižu cijenu ponudio četiri linije više. A uštedena sredstva grad je uložio u opremanje osnovnih škola na svom području. Ako su neke sredine rastrošne i nabavljaju skuplju opremu od drugih, kaznite njih, a nemojte kažnjavati one koji racionalno raspoložu s državnim novcem, apelirao je Mršić.

Među ostalim, spomenuo je i slučaj županijske bolnice u Koprivnici, gdje je u skladu s odlukama resornog Ministarstva donesena odluka da se ide u gradnju nove bolničke zgrade. Dva kata tog objekta trebala su se graditi sredstvima iz zajma Svjetske banke (podrum i drugi kat) a dva temeljem ugovora što ga je potpisala županija

s Ministarstvom zdravstva. Međutim, u trenutku kad su zemljani radovi već napravljeni, Vlada je donijela odluku o raskidanju ugovora jer, navodno, nema financijskih mogućnosti da se ta zgrada izgradi, i to uz obrazloženje da radovi još nisu počeli. Iako u svakom trenutku može povećati decentralizirana sredstva za investicije u školstvo, zdravstvo, itd. (to je i smisao decentralizacije) Vlada nije promijenila minimalne standarde i nije povećala ta sredstva, negodovao je zastupnik. Paradoksalno je, kaže, da se opću bolnicu u Koprivnici tjera da potpiše ugovor s HZZO-om, kojim joj se godišnji budžet povećava za samo 5 posto, a u međuvremenu je ministar zdravstva potpisao ugovor s liječnicima o povećanju plaća od 12 posto. Riječ je, inače, o jednoj od najštedljivijih i najracionalnijih zdravstvenih ustanova, naglašava Mršić.

Na kraju je apelirao na kolege iz HDZ-a, posebice na zastupnika Pleška, da podrže predloženi Zakon, uz napomenu da građani uoči lokalnih izbora žele znati koga biraju, s kojim ovlastima i s koliko novaca će buduća poglavarstva i vijeća raspolagati.

Dr.sc. **Stjepan Bačić (HDZ)** je izjavio da se u načelu slaže s njegovim mišljenjem, te napomenuo da se Zakon o javnoj nabavi mora poštovati, što ne znači da ga se ne može mijenjati u segmentima koji se nisu pokazali dobrima u primjeni. Što se, pak, tiče konkretne situacije s koprivničkom bolnicom, započeti radovi se moraju dovršiti, smatra zastupnik. Druga je stvar u onim županijama gdje su ugovori o gradnji potpisani, ali nisu u skladu sa zakonom, i radovi nisu započeti. U tom slučaju ne može nastati šteta prema drugoj strani koja je ušla u posao.

Izrazio je uvjerenje da će se problem s dogradnjom bolnice u Koprivnici riješiti, jer postoji dobra volja za to, a u tome bi trebala pomoći i centralna vlast.

U svom ponovnom javljanju **Zvonimir Mršić** je još jednom prosvjedovao zbog toga što Vlada generalnom odlukom kažnjava sve sredine, pa i one koje se ponašaju racionalno. Konkretno, odlučila je raskinuti ugovor za gradnju nove

bolničke zgrade u Koprivnici, tvrdeći da radovi još nisu započeti (u trenutku donošenja te odluke oni su već dobro započeti). Uostalom, na ugovoru je i potpis ovlaštenog predstavnika Ministarstva zdravstva, a sporazumi kojima se Vlada obvezala da će povećati decentralizirana sredstva su u potpunosti u suglasju sa zakonom, zaključio je Mršić. Na kraju je apelirao na zastupnike da i centralna vlast pomogne da se dovrši ovaj važan

projekt, kako se ne bismo ponovno blamirali pred Svjetskom bankom.

Nakon toga je predsjedatelj, **Darko Milinović**, zaključio raspravu i dao na glasovanje prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a, da se ponudene zakonske izmjene odbiju.

Nakon opaske **Dragutina Lesara** da prvi put čuje takav prijedlog zaključka, predsjednik je pojasnio da se radi o usmenom prijedlogu koji je iznesen u

raspravi u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Nato je Lesar zatražio da se glasovanje odgodi, dok se taj zaključak ne formuliра u pismenoj formi.

U nastavku sjednice uslijedilo je izjašnjavanje o predloženom Zakonu. Ishod - nije dobio "zeleno svjetlo", budući da su se za njegovo donošenje izjasnila svega 34 zastupnika, dok ih je 68 bilo protiv, a 4 su bila suzdržana.

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O POTICANJU DOMAĆE PROIZVODNJE ZA PLASMAN U TURIZMU

Proizvodne programe prilagoditi potrebama turističkog tržišta

Osnovni su ciljevi predloženog Zakona: postupno smanjenje uvoza proizvoda i roba namijenjenih turističkom tržištu; oblikovanje novoga hrvatskog proizvoda utemeljenog na domaćoj proizvodnji, u prvom redu zdravim i izvornim poljoprivrednim proizvodima; proširenje asortimana roba koje se plasiraju turistima te povezivanje turizma i drugih gospodarskih sektora.

Na 12. sjednici raspravljalo se i o zakonskom prijedlogu o poticanju domaće proizvodnje za plasman u turizmu, što ga je predložio za donošenje Klub zastupnika HSS-a (izjašnjavanje je odgođeno za narednu sjednicu). Podsjetimo, predlagatelji se zalažu za uvođenje poticajnih mjera radi povezivanja turističkog sektora i domaćih proizvođača, napose poljoprivrednih proizvođača. Primjena tih mjera trebala bi osigurati stabilno tržište za domaće poljoprivredne proizvode i postupno smanjiti uvoz proizvoda i roba namijenjenih turističkom tržištu.

Kako je naglašeno u raspravi, Hrvatska ne koristi dovoljno veliki potencijal

tog tržišta, a visoki udio stranih proizvoda u turističkoj ponudi bitno smanjuje gospodarske učinke turizma. Da bi se to ubuduće promijenilo, haesesovci predlažu uvođenje beskamatnih pozajmica turističkim tvrtkama za nabavku roba u pripremi turističke sezone, pod uvjetom da s domaćim proizvođačima sklope ugovor o dugoročnom poslovnom i interesnom partnerstvu. Budući da na turističkom tržištu još uvijek nedostaju brojni proizvodi, zalažu se i za dugoročno kreditiranje proizvodnje namijenjene turističkoj potrošnji, pod povoljnim uvjetima.

U kraćoj raspravi ovaj zakonski prijedlog je dobio podršku oporbe-

nih klubova, koji očekuju višestruke koristi od njegove primjene, ne samo za turizam, nego i prateće djelatnosti, kao i prehrambenu industriju i dr. Sudionici u raspravi - uglavnom oporbeni zastupnici, izrazili su nevjericu da se Vlada negativno očitovala o ovom Zakonu, iako podržava ideju povezivanja turističkog sektora s domaćim poljoprivrednim proizvođačima. Uostalom, sličan model zaštite domaće proizvodnje imaju i neke države članice EU, a primjena ovog Zakona, naglašavaju, trebala bi stimulirati poduzetnike da svoje proizvodne programe prilagode potrebama turističkog tržišta.

Uvodno još napomena predstavnika predlagatelja, da će zastupnici HSS-a biti zadovoljni "propusti" li se njihov prijedlog u drugo čitanje i izađe li Vlada sa sličnim, ili boljim rješenjima. Bitno je, naime, da zaživi ideja o poticanju domaće proizvodnje za plasman u turizmu, što bi, među ostalim, pridonijelo i povećanju kvalitete naše turističke ponude, a i ukupnih gospodarskih učinaka turizma.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju ovog zakonskog prijedloga navodi se da Hrvatska ne koristi u dovoljnoj mjeri potencijal velikog turističkog tržišta (to potvrđuju i rezultati niza znanstvenih istraživanja) koje omogućuje plasman različitih roba i usluga i ima multiplikativne učinke na razvitak domaće proizvodnje. O tome najbolje svjedoči činjenica da se uvozna komponenta u sadržaju turističke usluge ne smanjuje, nego povećava. To je posljedica neprilagođene strukture domaće proizvodnje potrebama oblikovanja složene i zahtjevne turističke usluge, a i nedostatka mjera gospodarske politike koje bi potakle i dugoročnije stimulirale domaće poduzetnike, posebno proizvođače, da svoje proizvodne programe prilagode potrebama turističkog tržišta.

Na tržištu najviše nedostaju proizvodi široke potrošnje koji se izravno prodaju turistima putem trgovine na malo ili ugostitelja (poljoprivredno-prehrambeni proizvodi, obuća, dragocjenosti, suvenirni, foto oprema, duhanske prerađevine, naftni derivati, auto pribor i dr.) te reprodukcijски materijal i dio inventara i opreme koji se ugrađuje u finalne proizvode i usluge ugostiteljstva.

Visoki udio inozemnih proizvoda bitno smanjuje gospodarske učinke turizma, jer se za vrijednost uvezenih roba ne koristi vlastiti proizvodni potencijal, napominje predlagatelj. Pomanjkanje brojnih roba i usluga od kojih se najveći dio, i to zadovoljavajuće kvalitete, može proizvesti i u Hrvatskoj, razlogom je da turizam nije mogao razviti svoju klasičnu multiplikativnu funkciju pomoću

koje bi postao tržištem cjelokupnoga hrvatskog gospodarstva.

Hrvatska ne koristi u dovoljnoj mjeri potencijal velikog turističkog tržišta, a visoki udio inozemnih proizvoda u turističkoj ponudi bitno smanjuje gospodarske učinke turizma.

Prema podacima Turističke satelitske bilance za 2003. godinu, u toj je godini prihod od putovanja i turizma iznosio 6,7 mlrd. dolara (od inozemnog turizma 4,6 i od domaćeg 1,6 mlrd. dolara) zajedno s indirektnim prihodima. Prema podacima Hrvatske narodne banke, devizni prihodi od turizma dostigli su 6,4 mlrd dolara, u čemu vrijednost uvozne supstance (direktne ili indirektno) iznosi 25 posto ili oko 1,6 mlrd. dolara, a vrijednost bruto društvenog proizvoda po osnovi turističke potrošnje oko 75 posto ili 5,1 mlrd. dolara.

Predlaže se uvođenje kratkoročnih beskamratnih pozajmica turističkim tvrtkama, za nabavku roba u pripremi turističke sezone, pod uvjetom da s domaćim proizvođačima sklope ugovor o dugoročnom poslovnom i interesnom partnerstvu.

Od tako procijenjene vrijednosti BDP-a, oko 30 posto se ostvaruje u hotelima i restoranima, oko 10 posto u trgovini, oko 15 posto u prometu i vezama, a oko 20 posto (oko milijardu dolara) odnosi se na poljoprivredne i prehrambene proizvode, te isto toliko na ostale gospodarske djelatnosti.

Donošenje ovog Zakona predlaže se upravo radi aktiviranja toga ogromnog gospodarskog potencijala, koji se procjenjuje na oko 2 mlrd. dolara, a osnovni su mu ciljevi: postupno smanjenje

uvoza proizvoda i roba namijenjenih turističkom tržištu: razvoj i oblikovanje novoga hrvatskog proizvoda utemeljenog na domaćoj proizvodnji, u prvom redu zdravim i izvornim poljoprivrednim proizvodima; obogaćivanje, proširenje i usklađivanje asortimana roba koje se plasiraju na turističkom tržištu te donošenje razvojnih rješenja kojima se uspostavljaju i potiču brojne i složene veze između turizma i drugih gospodarskih sektora, radi povećanja prihoda na temelju turističke potrošnje i ukupnoga gospodarskog razvoja.

Predviđa se i dugoročno kreditiranje ugovorene proizvodnje namijenjene turističkoj potrošnji, uz kamatu do 2 posto godišnje, na rok do 10 godina.

Predloženim Zakonom predviđaju se beskamratne pozajmice turističkim tvrtkama za nabavku roba u pripremi turističke sezone, na rok do godinu dana, pod uvjetom da s domaćim proizvođačima sklope ugovor o dugoročnom poslovnom i interesnom partnerstvu. Budući da turističkom tržištu još uvijek nedostaju brojni proizvodi predlaže se i dugoročno kreditiranje ugovorene proizvodnje namijenjene turističkoj potrošnji, uz kamatu do 2 posto godišnje, na rok do 10 godina. Predlagatelji računaju da će primjena predloženih mjera pridonijeti oživljavanju, modernizaciji i strukturalnoj prilagodbi domaće proizvodnje, u prvom redu poljoprivrede i ribarstva, prerađivačke industrije, proizvodnog zanatstva i dr., potrebama turističkog tržišta, a ujedno i povećanju zaposlenosti te ukupnih gospodarskih učinaka.

Procjenjuje se da za provedbu ovog Zakona neće biti potrebno osigurati dodatna proračunska sredstva, budući da su beskamratne pozajmice neutralna transakcija, dok se sredstva za kreditiranje proizvodnje domaćih poljoprivrednih proizvođača mogu osigurati preusmjeravanjem dijela kreditnog potencijala Hrvatske banke za obnovu i razvoj,

namijenjenog kreditiranju poduzetništva.

S obzirom na kontinuirano povećanje uvoza poljoprivrednih i drugih proizvoda koji se ugrađuju u turističku uslugu ili plasiraju na turističkom tržištu, kao i nepostojanje interesnog povezivanja između turističkih tvrtki i niza proizvodnih djelatnosti koje svoje tržište mogu naći u turizmu, haesesovci predlažu da se ovaj Zakon donese hitnim postupkom (radi otklanjanja većih poremećaja u gospodarstvu). Na to ih je ponukala i činjenica da su u tijeku pripreme za turističku 2005. godinu, a primjenom predloženih mjera trebale bi se stvoriti pretpostavke za promjenu postojećeg stanja, odnosno postepenu uspostavu međuovisnosti turizma i komplementarnih djelatnosti, osobito poljoprivredne proizvodnje. Krajnji rezultat trebalo bi biti oblikovanje hrvatskog turističkog proizvoda, utemeljenog na domaćoj proizvodnji.

RADNA TIJELA

Nadležna radna tijela - **Odbor za zakonodavstvo, Odbor za turizam, te Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu** - nisu poduprla donošenje ovog Zakona, iz razloga iznesenih u mišljenju Vlade RH, koje donosimo u nastavku.

MIŠLJENJE VLADE

Iako podržava ideju poticanja domaće proizvodnje za plasman u turizmu, odnosno povezivanja turističkog sektora i domaćih poljoprivrednih proizvođača, Vlada RH je sugerirala Hrvatskom Saboru da ne prihvati predloženi Zakon. Smatra, naime, da razradi poticajnih mjera, kroz zakon, treba prethoditi utvrđivanje i analiza ukupnih kvantitativnih i kvalitativnih potreba turizma, odnosno mogućnosti proizvodnog gospodarstva. S tim u svezi u svom Mišljenju napominje da je u listopadu 2004. donijela Program pripremnih aktivnosti za turističku godinu 2005., u okviru kojeg je zadužila resorna ministarstva da raspišu natječaj za izbor izvođača i izradu projekta "Hrvatski proizvod za hrvatski turizam.

Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka obvezala je da osigura potrebna sredstva za izradu tog projekta, u okviru odobrenih sredstava u Državnom proračunu za 2004., te planira sredstva za 2005. godinu.

Vlada RH podržava ideju poticanja domaće proizvodnje za plasman u turizmu, ali smatra da razradi zakonskih poticajnih mjera treba prethoditi analiza ukupnih kvantitativnih i kvalitativnih potreba turizma, odnosno mogućnosti proizvodnog gospodarstva. Ponudeni zakonski prijedlog u suprotnosti je sa Zakonom o državnoj potpori, sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju s EU, a i s mjerama poljoprivredne politike.

S obzirom na međunarodno prihvaćene obveze Republike Hrvatske, odnosno potrebu usklađivanja našeg zakonodavstva s pravnom stečevinom EU, zakonski prijedlog HSS-a u suprotnosti je sa Zakonom o državnoj potpori (predloženi način potpore turizmu nije dopušten) a nije u skladu ni sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju s EU (zaštita tržišnog natjecanja), ni s mjerama poljoprivredne politike, tvrdi dalje Vlada. Naime, prema Zakonu o poljoprivredi i Zakonu o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu, taj oblik potpore spada u ograničene oblike potpore sektoru poljoprivrede koji, sukladno pravilima Svjetske trgovinske organizacije, podliježe obvezi smanjivanja. Osim toga, programi kreditiranja slične namjene već se financiraju iz različitih izvora (npr. programi Ministarstva mora, turizma prometa i razvitka, Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, te HBOR-a).

Po mišljenju Vlade, u ponuđenom zakonskom prijedlogu nisu jasno navedeni izvori financiranja za njegovu pro-

vedbu. Ako HBOR ima sredstva za financiranje turističke sezone (predlaže se da odobrava kratkoročne pozajmice turističkim tvrtkama) trebalo bi formirati program kreditiranja, za što nije potrebno donositi poseban zakon. S obzirom na procjenu predlagatelja da za provedbu predloženih mjera neće trebati osigurati sredstva iz Državnog proračuna, ostaje otvoreno pitanje tko će pokriti troškove beskamatnih pozajmica i subvencioniranja kamata od 2 posto godišnje, upozorava Vlada. Mišljenja je, također, da se u ovom slučaju ne može govoriti o "sprječavanju ili otklanjanju većih poremećaja u gospodarstvu" te da, prema POSlovniku Hrvatskog sabora, ne postoje elementi za donošenje ovog Zakona hitnim postupkom.

RASPRAVA

Obrazlažući zastupnicima ponudeni zakonski prijedlog predstavnik predlagatelja, **Ante Markov**, napomenuo je da su mu pismenu potporu dali i Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Udruženje hotelijera, Udruženje ugostitelja i razne udruge koje su bile konzultirane prilikom izrade njegova teksta.

Spomenuo je, među ostalim, da su slične zakone 80-ih godina donijela Španjolska i Grčka, a 1993. godine i Turska. Španjolska, koja je krenula s masovnim turizmom, danas ima 7 tzv. brendova u poljoprivredi, a samo kroz osnovni prihod od turizma zarađuje dvadesetorostruko više nego Hrvatska. Po njegovim riječima pogrešna je teza Vlade RH da su predložena rješenja u suprotnosti s direktivama EU. Naime, subvencioniranje domaće potrošnje u okviru turizma potpuno je legalno. Primjerice, lani je talijanska Vlada svakoj obitelji koja je svoje ljetovanje planirala u turističkim objektima u Italiji, osigurala beneficije od 15 do 20 posto, a da ih nitko zbog toga nije prozivao.

Model koji predlažu zastupnici HSS-a ne mora biti najbolji, ali svakako zaslužuje da se prosljedi u daljnju proceduru, kaže Markov. Budući da Vlada u suštini podupire nastojanje da se doma-

će gospodarstvo osnaži kroz turizam, bilo bi dobro da do drugog čitanja ona preuzme ovaj projekt i da ga, po potrebi, korigira. S obzirom na to da su u tijeku i njeni vlastiti projekti, poput onoga "Hrvatski proizvod za hrvatski turizam", ili akcije Hrvatske gospodarske komore "Kupujmo hrvatsko", krajnje je vrijeme da se napokon pokrene i akcija "proizvodimo hrvatsko", zaključio je Markov.

Ne koristimo dovoljno naše komparativne prednosti

Po riječima **Željka Kurtova**, predstavnika Kluba zastupnika HNS/PGS-a, smisao je ovog prijedloga zakonski regulirati poticanje domaće proizvodnje, koja bi se potom plasirala i za potrebe hrvatskog turizma. Prema prijedlogu predlagatelja, stimulirala bi se proizvodnja roba namijenjenih stvaranju hrvatskog turističkog proizvoda, obogaćivanju turističke ponude, pripremi ugostiteljskih objekata za turističku sezonu i povećanju ukupne turističke potrošnje. Poticaji bi se sastojali od kratkoročnih beskamatnih pozajmica za nabavku roba na rok od godinu dana, te kreditiranja ugovorene proizvodnje namijenjene turističkoj potrošnji, uz kamatu do 2 posto godišnje, na rok od 10 godina. Navedene mjere osigurala bi Hrvatska banka za obnovu i razvoj, uz sudjelovanje nadležnog ministarstva. Vlada podržava ideju poticanja domaće proizvodnje za plasman u turizmu, ali se protivi donošenju ovog Zakona, uz obrazloženje da je u suprotnosti s pojedinim zakonima i s međunarodno prihvaćenim obvezama Republike Hrvatske, konstatirao je zastupnik. Uz to se poziva i na vlastiti program aktivnosti za pripremu turističke sezone, te naglašava da se programi kreditiranja slične namjene već financiraju iz različitih izvora.

Činjenica je, kaže, da nam, iako naše komparativne prednosti (obala, more i otoci) pružaju mogućnost za ostvarivanje značajnih prihoda kroz turizam, ali naša turistička sezona traje svega nekoliko mjeseci, jer nedostaje odgovarajuća turistička ponuda. Osim toga, velika

količina ponuđene robe je uvezena. S obzirom na to, prijeko je potrebno povezati domaću proizvodnju s turizmom, kako bi na taj način turizam djelovao kao multiplikator razvoja Hrvatske. Primjerice, turistima bi trebalo omogućiti da probaju hranu karakterističnu za naše podneblje (npr. dalmatinski pršut, srdele, slavonsku šunku, zagorske štrukle, domaći sir, itd.) i na taj način upoznaju jedan aspekt kulture ovdašnjeg naroda. Međutim, ne treba izmišljati "toplu vodu" i tražiti samo neke nove proizvode koji bi se svrstali u turističku ponudu, nego kroz turizam plasirati one koji se već proizvode ili će se proizvoditi u Hrvatskoj. Ne bi trebalo zanemariti ni pozitivne učinke povezivanja drugih gospodarstvenih grana s turizmom (npr. brodogradnje ili industrije), napominje zastupnik.

Prema predloženom, stimulirala bi se proizvodnja roba namijenjenih stvaranju hrvatskog turističkog proizvoda, obogaćivanju turističke ponude, pripremi ugostiteljskih objekata za turističku sezonu i povećanju ukupne turističke potrošnje.

Potaknut obrazloženjem Vlade, kako predloženi način potpore turizmu nije u skladu sa Zakonom o državnim potporama, spomenuo je da taj zakon dopušta i određene iznimke. Nije u redu ni opravdavati se nemogućnošću povezivanja ove dvije važne grane hrvatskog gospodarstva pozivanjem na zaštitu tržišnog natjecanja, jer je Zakon o državnoj potpori i tu okolnost uzeo u obzir, propisujući navedene iznimke, napominje zastupnik. Prijeko je potrebno, stoga, da Vlada izloži prijedlog aktivnosti koje planira, tako da zastupnici kroz raspravu dođu do najboljih rješenja. U svakom slučaju, u Klubu zastupnika HNS/PGS-a smatraju da ovaj zakonski prijedlog treba ići u drugo čitanje.

Nemamo organizirano poljoprivredno tržište

Dragica Zgrebec je napomenula da će Klub zastupnika SDP-a poduprijeti njegovo donošenje, jer očekuje da će donijeti višestruke koristi ne samo turizmu, nego i svim pratećim djelatnostima na turističkom tržištu, kao i prehrambenoj i nekim drugim industrijama. Morali bismo voditi takvu politiku da se u prihodima od turizma i pratećih djelatnosti povećava udio domaćih proizvoda. Uostalom, ako subvencioniramo brodogradnju, nema razloga da ne stimuliramo i proizvodnju domaćih proizvoda za turističko tržište, naglašava zastupnica. Naime, treba imati na umu činjenicu da je dolaskom velikih trgovačkih lanaca u Hrvatskoj značajno povećan evidentirani uvoz roba. Osim toga, ove godine istječe i prijelazno razdoblje nakon kojeg će biti ukinute carine za glavninu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, što će dodatno poticati njihov uvoz. Nažalost, mi još uvijek imamo neorganizirano poljoprivredno tržište. To znači da nemamo organizirane proizvođače koji bi se na konkurentan način mogli nositi s trgovačkim kućama orijentiranim na uvoz (nerijetko nelojalan).

Ako subvencioniramo brodogradnju, nema razloga da ne stimuliramo i proizvodnju domaćih proizvoda za turističko tržište.

Osvrnuvši se na ponuđeni zakonski tekst, zastupnica je sugerirala da se u odredbi koja govori o kreditiranju ugovorene proizvodnje namijenjene turističkoj potrošnji posebno predvidi poticanje proizvodnje, pa i na kraći rok, a posebno poticaji za investicije u poljoprivredi (npr. podizanje dugogodišnjih nasada ili uvođenje novih tehnologija u nekim prerađivačkim kapacitetima, itd.) za čiju je realizaciju potreban dulji rok kreditiranja. Dakako, to se ne bi odnosilo samo na poljoprivrednu proizvodnju

namijenjenu turističkom tržištu, nego na ukupnu proizvodnju.

Po mišljenju zastupnika SDP-a, u predloženom Zakonu nedostaju sankcije za one koji će eventualno nenamjenski koristiti predviđene poticaje. Po riječima njihove predstavnice nije neuobičajeno da Vlada ne prihvaća zakonski prijedlog koji dolazi iz oporbenih redova, ali u njenom obrazloženju mogu se uočiti određene kontradikcije. Naime, tvrdi da i sama ima određene programe, odnosno projekte koji nisu u suprotnosti s predloženim rješenjima, a istodobno se poziva i na našu obvezu usklađivanja zakonodavstva s onim EU. Poznato je, međutim, da mi idemo u postupno usklađivanje, što znači da u prijelaznom razdoblju, neke stvari možemo i na drugi način zakonski regulirati.

Poticanje poljoprivrednih proizvođača od strateškog je interesa

Po riječima **Valtera Poropata**, u Klubu zastupnika IDS-a smatraju da je poticanje domaće proizvodnje, napose za plasman u turizmu, jedan od prioriteta na koji se treba usredotočiti, kako bismo nakon ulaska u EU imali dostatne kapacitete u poljoprivredi (ne samo za domaće nego i za strano tržište). Poznato je, naime, da se tada više neće moći povećavati proizvodno-poljoprivredni kapaciteti. Stoga je poticanje proizvođača, napose u poljoprivredi, od strateške važnosti za Republiku Hrvatsku. Ne samo zato što poljoprivredno-prehrambeni proizvodi sudjeluju u ukupnoj vrijednosti bruto društvenog proizvoda od turizma sa svega 20 posto, nego i stoga što treba produžiti turističku sezonu kvalitetnijim i novim ponudama koje će privući turiste. Po riječima zastupnika, s time se najdalje odmaklo u Istarskoj županiji, gdje se ulažu golemi napor za otvaranje novih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava registriranih za bavljenje agroturizmom, ali i proizvodnim djelatnostima (npr. proizvodnja ekoloških i zaštićenih autohtonih pro-

izvoda koji se prodaju u turističkim mjestima).

Poticanje proizvođača, napose u poljoprivredi, od strateške je važnosti za Republiku Hrvatsku, jer se nakon ulaska u EU više neće moći povećavati proizvodno-poljoprivredni kapaciteti.

Po mišljenju ideosovaca, Vlada bi najkasnije do srpnja tekuće godine morala podnijeti program poticanja proizvodnje za plasman u turizam za narednu turističku godinu, s projekcijom za naredne tri godine. Naime, konstantno povećavanje uvozne komponente u sadržaju turističke ponude rezultat je nedostatka realne strategije gospodarske politike, u ovom slučaju dugoročnog stimuliranja domaćeg proizvoda, odnosno proizvođača poljoprivredno-prehrambenih proizvoda za plasman u turizmu. Kao pozitivan primjer spomenuo je nedavno održanu prezentaciju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Vukovarsko-srijemske županije u Poreču, koja ulijeva nade da će se naredne sezone kroz turizam u Istri plasirati više domaćih proizvoda.

Predloženim mjerama utjecati na smanjenje uvoza

Na kraju je izjavio da njegovi stranački kolege podupiru prijedlog da ovaj Zakon ide u drugo čitanje, jer će stimuliranje domaće proizvodnje za plasman na turističkom tržištu omogućiti iskorištavanje raspoloživih poljoprivrednih resursa i prerađivačkih kapaciteta, valorizaciju ekoloških i tipičnih autohtonih proizvoda, itd. Zahvaljujući tome, domaći proizvodi bi se putem turizma i agroturizma plasirali kao izvozni, što bi trebalo pridonijeti povećanju prihoda i ekonomske stabilnosti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, a time i zadržavanju mladih ljudi u ruralnim područjima. Dakako, predložene mjere trebalo bi utjecati i na smanjenje uvoza, odnosno zaustavljanje trgovačkog uvo-

znog lobija, te u konačnici na poboljšanje naše platne bilance u cjelini.

Osigurati tržište za poljoprivredne proizvode

Ovaj zakonski prijedlog ne zasluži da se o njemu raspravlja u gotovo praznoj sabornici, primijetio je na početku svog izlaganja mr.sc. **Božidar Pankreć**, predstavnik Kluba zastupnika HSS-a. Kako reče, ideja o spajanju "zelene i plave njeve" postoji već duže vrijeme, ali sada je prvi put uobličena u zakon. Spomenuo je i to da je Vlada RH, u listopadu 2004. godine, donijela program "Hrvatski proizvod za hrvatski turizam" i naručila odgovarajuću studiju, ali sve je ostalo na papiru. Tom je prilikom naglasila da bi se plasiranjem domaćih poljoprivrednih proizvoda kroz turizam postigle više cijene nego kod klasičnog izvoza, te izbjegle carinske i druge izvozne barijere, a plasirale bi se i robe koje se inače teško izvoze. Osim toga, država bi pritom ubirala poreze, trošarine i dr. od kojih je izvoz inače oslobođen, a prednost bi bila i brža naplata nego kod klasičnog izvoza.

Iako u jednom od dokumenata iz programa Vlade za razdoblje od 2003. do 2007. godine stoji, da će "poticajne mjere gospodarske politike osigurati veći i stabilniji plasman poljoprivrednih proizvoda na hrvatskom turističkom tržištu", nema konkretnih poteza, negodovao je zastupnik. Kako reče, haesovci su se zalagali za to da ovaj Zakon ide u hitnu proceduru, s obzirom na alarmantne trendove u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Naime, prema podacima Hrvatske gospodarske komore, 2004. godine je uvezeno tih proizvoda u vrijednosti milijardu i 454 mln. kuna, ili 15,8 posto više nego godinu dana ranije. U istom razdoblju izvoz tih proizvoda je smanjen za 4 posto. Najveći problem poljoprivrednih proizvođača je pronaći sigurno tržište - tvrdi Pankreć. Primjera radi, spomenuo je da su u razdoblju prije 90. godine pojedina poljoprivredna poduzeća, različiti PIK-ovi, imali jasne dogovore s turističkim poduzeći-

ma, definirane cijene i osigurano tržište. Budući da to više tako ne funkcionira, zakonske mjere trebale bi pomoći domaćim poljoprivrednicima da svoje proizvode mogu izravno plasirati u turizam. Dakako, to nekim lobijima ne odgovara, jer bi željeli da se i dalje uvozi smrznuto meso i loši proizvodi.

Izrazivši uvjerenje da će većina zastupnika poduprijeti prijedlog da se ovaj zakon prosljedi u drugo čitanje, Pancretić je naglasio da je u općem interesu da se pomogne i domaćoj poljoprivrednoj proizvodnji, odnosno domaćim poduzećima, ali i turizmu. Naime, turisti u budućnosti više neće biti zadovoljni samo ako im osiguramo prekrasno more i čisti okoliš, već će zahtijevati i izvornu hranu i pića, a tu se stvarno imamo čime podičiti. U svakom slučaju, ovo je jedan konkretni pomak u ukupnom promišljanju o poljoprivredi, ali i o turizmu, zaključio je.

Turizam tretirati kao izvoznu granu

Jagoda Martić (SDP) je također podržala ponuđena rješenja, uz sugestije koje je iznijela predstavnica njihova Kluba. Podsjetila je na to da je dosad bila ustaljena praksa da se rezultati turističke djelatnosti, odnosno uspješnost turističke sezone, iskazuju brojem noćenja stranih i domaćih turista. Međutim, detaljna analiza pokazala bi da financijski efekti od turizma nisu onakvi kako bi se to moglo zaključiti na temelju spomenutih brojevanih pokazatelja, s obzirom na sve veći udio uvoznih komponenti u ukupnom turističkom proizvodu. Turizam moramo tretirati kao izvoznu gospodarsku granu, koja ima velike mogućnosti objedinjavanja i poticanja ostalih gospodarskih grana u Republici Hrvatskoj, napominje zastupnica. Naime, veliko turističko tržište omogućuje plasman različitih roba i usluga, a taj potencijal nije ni približno iskorišten onako kako bi trebao biti. Iako imamo niz prednosti (čisti zrak, kvalitetna voda za piće, čisto more, uvjeti za proizvodnju zdrave hrane) u našim hotelima i restoranima gostima nudimo uvozne

prehrambene proizvode, oni spavaju na uvoznim krevetima, itd. To je posljedica neprilagođene strukture domaće proizvodnje potrebama oblikovanja složene i zahtjevne turističke usluge, a i nedostatka različitih mjera gospodarske politike, koje bi stimulirale domaće proizvođače da svoje proizvodne programe prilagode potrebama turističkog tržišta. Zbog toga se i predlaže donošenje ovog Zakona, kojim se taj ogromni

Turizam moramo tretirati kao izvoznu gospodarsku granu, koja ima velike mogućnosti objedinjavanja i poticanja ostalih gospodarskih grana u Republici Hrvatskoj.

gospodarski potencijal želi aktivirati i staviti u funkciju turizma i turističkog tržišta. Predložene mjere pridonijet će povećanju ukupnih gospodarskih učinaka turizma te kvalitetnijem oblikovanju hrvatskog turističkog proizvoda i povećanju kvalitete ukupne turističke ponude, tvrdi zastupnica i naglašava da zbog toga ovaj Zakon svakako valja podržati. Kako reče, ne čudi je što Vlada uporno odbija zakonske prijedloge koji dolaze iz redova opozicije, ali se bar nada da će je možda inicijativa HSS-a potaknuti da uputi u saborsku proceduru sličan zakon.

Proizvodne programe prilagoditi potrebama turističkog tržišta

Prava je šteta što o ovako važnoj temi raspravljamo u kasnim satima, te da je u sabornici nazočno ovako mali broj zastupnika, konstatovala je **Ljubica Lalić (HSS)**. Podsjetila je na činjenicu da je ovaj zakonski prijedlog njihov Klub uputio u proceduru još u rujnu 2004. godine, no voljom parlamentarne većine s njega je skinut hitni postupak, tako da je izgubljeno dragocjeno vrijeme koje se moglo iskoristiti za prijeko

potrebno povezivanje domaćih proizvodnih potencijala s turističkim tržištem. U svom Mišljenju Vlada je - kaže, ustvrdila da nema nikakvih poslovnih pretpostavki za donošenje ovog Zakona, posebice hitnim postupkom, jer se, navodno, u ovom slučaju ne radi o sprječavanju ili otklanjanju većih poremećaja u gospodarstvu. Očito je da Vlada smatra normalnim 20-postotno povećanje uvoza prehrambenih proizvoda u 2004. godini, negodovala je zastupnica. Naime, istodobno dok se u Hrvatsku uvozilo sve i svašta, pa i proizvodi sumnjive kvalitete (npr. oni s genetski modificiranim organizmima, zamrznuta svinjetina kojoj je istekao rok upotrebe, itd.) domaći proizvođači nisu imali tržište za svoju proizvodnju, što ih je prisililo na njeno smanjenje. Cilj državne politike ne može biti smanjenje fizičkog opsega proizvodnje, pogotovo ne pred ulazak u EU, napominje zastupnica.

Iskoristiti prirodne potencijale naše zemlje

Kako reče, predlagatelj polazi od prirodnih potencijala koje Hrvatska ima. To je u prvom redu nezagađeno poljoprivredno zemljište koje je vrlo plodno, tako da uz određena ulaganja može dati obilan, a po cijeni konkurentan urod. Taj urod treba preraditi u domaćoj prehrambenoj industriji i, u konačnici, plasirati na domaćem turističkom tržištu, koje godišnje apsorbira prehrambene proizvode u vrijednosti od dvije milijarde dolara. Dakako da nas raduje uspješna turistička sezona, ali visoki udio inozemnih proizvoda bitno smanjuje gospodarske učinke turizma, podsjeća zastupnica. Upravo radi toga - kaže - njeni stranački kolege predlažu donošenje ovog Zakona. Njegova bi primjena trebala potaći domaću proizvodnju i stimulirati poduzetnike da svoje proizvodne programe prilagode potrebama turističkog tržišta i na taj način omogućiti multiplikativne učinke tog tržišta na razvitak domaće proizvodnje.

Zanimljivo je - kaže - da Vlada podržava ideju poticanja domaće proizvodnje, ali predlaže da se zakon odbije,

iako nema bolje rješenje. Naime, zadužila je resorna ministarstva da raspisu natječaj za izbor izvođača za izradu projekta "Hrvatski proizvod za hrvatski turizam", ali zasad od toga nema ništa. Ne stoji ni njen argument da ovaj Zakon nije u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju s EU, jer neke države članice, poput Grčke i Španjolske, imaju sličan model zaštite domaće proizvodnje. Jedan od Vladinih prigovora je i taj da predlagatelj nije naveo jasne izvore financiranja za provedbu ovog Zakona, iako u Zakonu stoji da povoljne kredite za poticanje proizvodnje namijenjene turističkoj potrošnji odobrava HBOR (i to samo turističkim tvrtkama koje s domaćim proizvođačima sklope ugovor o dugoročnom poslovnom i interesnom partnerstvu). Za Vladu je to neprihvatljivo, a istodobno HBOR, kao državna banka, prakticira isti model kreditiranja turističkih tvrtki, s tom razlikom što one nemaju obvezu snabdijevati se domaćim proizvodima. I dok je tome tako, domaća proizvodnja neće dostići željenu razinu i godinama ćemo se boriti za zaštitu temeljnog ljudskog prava na rad, negodovala je zastupnica. Upravo radi zaštite tog prava zastupnici HSS-a predlažu ovaj Zakon, koji bi trebao biti jamstvo da će ipak doći do realizacije ovog prava, zaključila je.

Primjena ovog Zakona trebala bi potaći domaću proizvodnju i stimulirati poduzetnike da svoje proizvodne programe prilagode potrebama turističkog tržišta.

Njen stranački kolega, **Ivan Kolar (HSS)**, ne može prihvatiti činjenicu da

se Vlada negativno očitovala o predloženom Zakonu, jer bi to značilo da je na strani uvozničkog lobija. Stoga je izrazio uvjerenje da će do drugog čitanja ovog propisa nastojanja predlagatelja uroditi plodom. Kako reče, ovo je jedan od pokušaja da se organizira proizvodnja i pomogne seljacima da imaju gdje plasirati svoje proizvode. Mi smo i u bivšem socijalističkom sustavu imali zelenu i plavu njivu, podsjeća zastupnik. Naime, sada kada su velike trgovačke kuće na isti ili sličan način pokušavale stvoriti bazu gdje se proizvodi, pakira ili prerađuje dio proizvoda i plasira na tržište. Ako i sada ne iskoristimo šansu da plasiramo dio poljoprivrednih proizvoda izravno na turističko tržište, uzalud ćemo se hvaliti da imamo čisti krajobraz, pitku vodu, ili da smo proizveli zdravu hranu, jer će na našem stolu i dalje završavati uvozni proizvodi loše kvalitete, upozorava Kolar. Kada bismo kroz tržišne mehanizme i izravne potpore poljoprivrednicima osigurali primjeren i stabilan prihod, na selu bi se lakše zadržala mlada generacija koja sada uglavnom migrira u gradove. Tada bismo imali sigurnu proizvodnju i stabilnu populacijsku politiku, a u konačnici i primjerenu naseljenost. Zato se vrijedi boriti za ova načela i pronaći model kako da se pomogne selu i poljoprivrednim proizvođačima, neovisno o tome kako su oni organizirani.

Riječ predlagatelja

U završnom osvrtu **Ante Markov** je izrazio zadovoljstvo činjenicom što su u raspravi o ovoj temi prevladavala pozitivna stajališta. Uostalom, i Vlada podržava ideju povezivanja turističkog sektora i domaćih poljo-

privrednih proizvođača, ali smatra da razradi poticajnih zakonskih mjera treba prethoditi analiza ukupnih potreba turizma, odnosno mogućnosti proizvodnog gospodarstva. Drugim riječima, cilj nam je zajednički, a pronalazjenje načina kako da se dođe do tog cilja možemo prepustiti Vladi. Bitno je da zaživi ideja o poticanju domaće proizvodnje za plasman u turizmu, jer upravo turizam stvara brand u poljoprivrednih proizvodnji, kaže Markov. Do 89. godine taj je lanac funkcionirao, tako da je, primjerice, vrbovečka tvornica poljoprivrednih proizvoda imala ugovor o isporuci svojih proizvoda istarskim hotelijerima i ugostiteljima. Tim je ugovorom bilo precizno definirano koliko se godišnje isporučuje pojedinih proizvoda, kao i način plaćanja, odnosno na koji način država financira taj lanac. Dakako, u novim okolnostima moramo se postaviti drugačije, ali ništa rigoroznije od onoga kako se postavlja naša konkurencija u Europi.

Nema sumnje, kaže, da i naš kulen i paški sir imaju sve preduvjete da postanu europski i svjetski brand, ali prethodno moramo stvoriti sve preduvjete za to. To znači da te proizvode najprije treba registrirati, a zatim proizvesti dovoljne količine koje bi se mogle plasirati ne samo na domaće, nego i na svjetsko tržište. A to će biti puno lakše ostvariti upravo preko hrvatskog turističkog tržišta.

Na kraju je ponovio da će Klub zastupnika HSS-a biti zadovoljan propusti li se njihov zakonski prijedlog u drugo čitanje i izade li Vlada sa sličnim, ili boljim rješenjima.

Izjašnjanje o Prijedlogu zakona odgođeno je za narednu sjednicu.

M.Ko.

PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

Poboljšati obaviještenost osiguranika o pravima

Nakon rasprave Hrvatski sabor donio je, većinom glasova, zaključak kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju predlagatelja Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Riječ je o zakonskom prijedlogu kojim se tražilo da Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje svakom osiguraniku izda rješenje kojim mu se priznaje status osigurane osobe, a njegov sastavni dio bio bi opći akt Zavoda kojim se utvrđuju prava, uvjeti i način ostvarenja prava iz osnovnog osiguranja.

O PRIJEDLOGU

Važećim Zakonom o zdravstvenom osiguranju, člankom 104., propisano je da o pravima iz zdravstvenog osiguranja Zavod za zdravstveno osiguranje odlučuje bez donošenja rješenja.

Osim što prema postojećoj zakonskoj regulativi osiguranici, odnosno obveznici uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje, ne mogu birati kod koga će se osigurati, pod kojim uvjetima i za koliko novca, dužni su to učiniti pod općim uvjetima Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje. O njihovim pravima odlučuje upravo taj isti Zavod, a osiguranici ne mogu ni saznati što je o njihovim pravima Zavod odlučio, jer Zavod o tome ne donosi rješenje, navodi predlagatelj.

Istina, Zavod je ova pitanja regulirao pravilnicima (predlagatelj ih je naveo) i odlukama koji se objavljuju u "Narodnim novinama", a njima su regulirana prava koja se odnose na zdravlje i život svakog

građanina Hrvatske, bez obzira na dob i obrazovanje. S obzirom na način na koji su dostupni prosječnom hrvatskom građaninu, najviše podsjećaju, ističe predlagatelj, na ona zapisana crnom kredom u dimnjaku.

Paradoksalna je situacija da 99 posto zaposlenih ne zna ni stopu izdvajanja a kamoli apsolutni iznos mjesečne uplate za zdravstveno osiguranje koji je njegov poslodavac dužan izdvajati. Uskrata ovih informacija stvara iluziju besplatnog osiguranja, a HZZO pretvara u dobrotvornu humanitarnu organizaciju koja što da dobro da, i još bi joj svi trebali biti zahvalni.

Radi o izuzetno osjetljivom području za sve građane, jer kad je riječ o vlastitom zdravlju ili zdravlju najbližih, potrebno je i više od građanske hrabrosti da bi se bez čvrstog oslonca, u ovom slučaju prava osiguranika priznatih i u pisanom obliku, krenulo u bitku za svoja prava, koja je u biti bitka za zdravlje, ponekad i život.

Posebno treba napomenuti da se radi o izuzetno osjetljivom području za sve građane, jer kad se radi o vlastitom zdravlju ili zdravlju najbližih potrebno je i više od građanske hrabrosti da bi se bez čvrstog oslonca, u ovom slučaju prava osiguranika priznatih i u pisanom obliku, krenulo u bitku za svoja prava, koja je u biti bitka za zdravlje, ponekad i život.

Stoga predložene izmjene i dopune Zakona (članak 104.) predviđaju izdavanja rješenja koja omogućuje svim osiguranicima uvid u prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja, odnosno da Zavod svakom osiguraniku izdaje rješenje kojim mu se priznaje status osigurane osobe. Sastavni dio rješenja bio bi opći akt Zavoda kojim se utvrđuju prava, uvjeti i način ostvarenja prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja. Svim osobama koje su stekle status osiguranika do stupanja na snagu ovog zakona Zavod bi bio dužan, prema predloženom, izdati ovo rješenje u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Predloženim izmjenama i dopunama osiguranicima bi se osiguralo upoznavanje s njihovim pravima, smanjila mogućnost malverzacija, samovoljnog donošenja odluka i povećao bi se stupanj pravne sigurnosti u ovom području koje je od iznimnog značenja za sve hrvatske građane, navodi predlagatelj. Dodaje da je za provođenje predloženog zakona potrebno osigurati četiri milijuna kuna iz sredstava HZZO.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo ne podupire donošenje ovog zakona iz razloga iznesenih u mišljenju Vlade RH.

Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo većinom glasova odlučio je predložiti Hrvatskom saboru da ne prihvati ovaj predloženi zakon. U raspravi većina članova je podržala mišljenje Vlade RH o ovom zakonskom prijedlogu.

MIŠLJENJE VLADE

U opširnom mišljenju o ovom zakonskom prijedlogu Vlada RH najprije navodi da je člankom 104. Zakona o zdravstvenom osiguranju propisano da o pravima iz osnovnoga zdravstvenoga osiguranja odlučuje HZZO u pravilu bez donošenja rješenja, a da se rješenje donosi kad je to utvrđeno općim aktom ili na zahtjev osigurane osobe. Člankom 106. istog Zakona propisano je da se u postupku rješavanja o pravima iz osnovnog zdravstvenog osiguranja primjenjuje Zakon o općem upravnom postupku, ako tim Zakonom nije drukčije uređeno. Dakle, i važećom odredbom Zakona omogućuje se svakom osiguraniku dobivanje pisanog rješenja o pravima iz osnovnog zdravstvenog osiguranja ako to zatraži, navodi Vlada RH.

Ocjenjuje da je ovaj Prijedlog zakona neodgovarajuće pripremljen i objektivno neprihvatljiv, te da to posebno vrijedi za razloge kojima se obrazlaže potreba njegova donošenja. Osigurane osobe Zavoda po utvrđenom statusu (dokazuje se posebnom ispravom) svoja prava iz osnovnoga zdravstvenog osiguranja ostvaruju neposredno na osnovi ovjerene prijave na osnovno zdravstveno osiguranje, odnosno na osnovi iskaznice za zdravstveno osigurane osobe. Stoga Vlada RH ocjenjuje nepotrebnim i neracionalnim dodatno izdavanje rješenja o utvrđivanju statusa, stoji među ostalim u mišljenju Vlade RH, u kojem se podsjeća i na zakonske odredbe koje omogućavaju dostupnost potrebnih informacija svim osiguranim osobama Zavoda ("Narodne novine"), koje ujedno pretpostavljaju pravo i obvezu tih osoba da se i same informiraju o svim pravima i obvezama iz osnovnog zdravstvenog osiguranja putem sredstava javnog informiranja, internet stranice Zavoda, info-kioska u svim područnim uredima i Direkciji Zavoda.

O pravima osiguranih osoba Zavoda u pravilu se ne odlučuje pisanim rješenjem jer osigurane osobe svoja prava mogu ostvarivati neposredno

na osnovi iskaznice, što je u skladu s načelom djelotvornosti i ekonomičnosti postupka i predloženo izdavanje pisanih rješenja svim osiguranicima uzrokovalo bi znatno veće troškove a da se isto povećanje ne bi odrazilo na ostvarivanje prava osiguranika.

Slijedom rečenog predložena izmjena članka 104. Zakona stručno je neodrživa jer se prema prijedlogu predlagatelja za donošenje rješenja o statusu osigurane osobe Zavoda obližira samo radi propisanog privitka tog rješenja, navodi, među ostalim Vlada RH, dodajući da bi to značilo da se u svakoj kalendarskoj godini trebalo donijeti oko 1,251.282 nova rješenja (i navedene propise).

Ocjenjuje neprihvatljivim posebice dio obrazloženja ovog zakona, kojim se opravdanost donošenja ovog zakona zasniva na usporedbi sustava osnovnoga (obveznog) zdravstvenog osiguranja s djelatnošću općeg osiguranja od štetnih rizika, odnosno usporedbi HZZO kao javne ustanove i osiguravajućih društava. Pri tom se zaboravlja da se navedeni sustavi temelje na potpuno suprotnim zakonitostima poslovanja, to jest na tržišnom principu. Uz to, ni članice EU nemaju takvu praksu već izdaju brošure kojima upoznaju svoje osiguranike s osnovnim pravima. Primjerice, Republika Slovenija izdaje jednom godišnje male brošure s osnovnim podacima o pravima iz osnovnog zdravstvenog osiguranja koja je osiguranicima na raspolaganju kod liječnika, u ljekarnama, zdravstvenim ustanovama itd. Radi boljeg informiranja osiguranih osoba Zavoda u pripremi je izdavanje brošure Zavoda o pravima iz osnovnog zdravstvenog osiguranja o načinu njihovog ostvarivanja.

Vlada RH napominje i da ovaj zakonski prijedlog nije prihvatljiv i zbog bilančnih mogućnosti državnog proračuna. Sredstva Zavoda bilancirana su u državnom proračunu RH na razdjelu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, dakle, Zavod ne raspolaže drugim sredstvima.

RASPRAVA

Obvezati Zavod na izdavanje rješenja

Na sjednici Hrvatskoga sabora o predloženom zakonu uvodno je govorio **Dragutin Lesar (HNS)**. I u raspravi o Zakonu o pravima pacijenata polazili smo od tvrdnje da je najdjelotvorniji model zaštite nećijih prava ako građani i, oni na koje se odnose ta prava, budu upoznati sa svojim pravima. Ako smo donijeli posebni Zakon o zaštiti prava pacijenata postavlja se sada pitanje što je s pravima osiguranika koji su osigurani kod Hrvatskoga zavoda za zdravstveno osiguranje.

Svaki osiguravatelj koji se javlja u davanju određenih usluga prilikom sklapanja ugovora o osiguranju drugoj strani daje ili ugovor ili policu osiguranja, ili dokument u kojem se utvrđuju međusobni odnosi, prava i obveze. A kod ovog osiguravatelja, koji sam utvrđuje prava osiguranika, i kod ovih osiguranika jedini je slučaj da osim zdravstvene iskaznice osiguranici od svog osiguravatelja ne dobiju ništa drugo. Pripremajući ovu temu zastupnik se u srpnju prošle godine obratio direkciji HZZO s pitanjem gdje osiguranik može provjeriti je li neki njemu potreban lijek na listi lijekova Zavoda očekujući da odgovor bude kontakt telefon. No iz odgovora proizlazi da HZZO nema službu za osiguranike već se ta provjera može izvršiti kod liječnika, u "Narodnim novinama" i na web stranicama Zavoda, naveo je zastupnik.

Nakon takvog saznanja odlučili smo pitati osiguranike HZZO koliko su informirani i upoznati sa svojim pravima, pa iz odgovora oko 40 000 anketiranih proizlazi da ljudi nisu znali odgovore na pitanja o tomu kojem roku poslodavac radnika mora prijaviti HZZO-u, da li zdravstveno osigurana osoba ima pravo na liječenje u kući, može li osiguranik sam izabrati bolnicu u kojoj će se liječiti na temelju uputnice nadležnog liječnika, primjerice, u kojem roku svaka zdrav-

stvena ustanova mora primiti svakog pacijenta na pregled ili liječenje.

Zašto građani, osiguranici ne znaju odgovore na ova i druga pitanja vjerojatno je razlog u velikom broju propisa kojim Zavod ta prava utvrđuje (zastupnik je pronašao 17 pravilnika) i u njihovim čestim izmjenama te teško dostupnim informacijama. Na temelju toga predložili smo ovu zakonsku intervenciju kojom smo željeli obvezati predlagatelja da svakom osiguraniku izdaje rješenje o stjecanju statusa osiguranika i da tom prilikom osiguraniku mora dati akt u kojem se utvrđuju ta prava, rekao je zastupnik.

Osvrnuo se i na mišljenje Vlade RH (od 11. studenoga prošle godine), o ovom zakonskom prijedlogu smatrajući da si je Vlada dala u tome puno truda. Zapanjuje strah trošenja proračunskog novca u korist građana, napomenuvši da do danas, 14. veljače nije nigdje vidio spomenutu brošuru Zavoda. To je samo dokaz da je ovaj naš pokušaj potreban da se prisili Zavod da promijeni odnos prema svojim osiguranicima i bude u obvezi davati točne informacije, rekao je, među ostalim.

Na ovo izlaganje bila su dva ispravka netočnih navoda. Dr.sc. **Marko Turić (HDZ)** u vezi s navodom o lijekovima naglasio je da je liječnik taj koji tumači lijekove. Mr.sc. **Kajo Bučan (HDZ)** naveo je da je brošura o kojoj je govorio zastupnik Lesar tiskana i distribuirana krajem prošle godine u 200 000 primjeraka.

Zatim je predsjednik Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo dr.sc. **Marko Turić (HDZ)** prenio stajalište tog radnog tijela.

Vodič o pravima osiguranika

U ime Vlade RH govorio je državni tajnik u Ministarstvu zdravstva dr.sc. **Velimir Božikov**. Zamjerku da naši osiguranici nisu dovoljno informirani o svojim pravima negira vodič Zavoda o pravima osiguranika od 8. studenoga 2004. u kojem se na oko 50-tak stranica osiguranici informiraju o svojim pravima i mogu se dobiti u svim područnim uredi-

ma i Direkciji Zavoda (kao i u europskoj praksi). Time je praksa HZZO praktički do kraja sofisticirana, primjerena našim građanima, a informatički naobraženi građani mogu to vidjeti i na internetu, rekao je državni tajnik.

Vlada nije sklona mijenjanju ovog Zakona zbog toga što bi pisanjem ovakvih ugovora nastali novi troškovi koje je bolje usmjeriti na još veću tiražu ovih vodiča tako da praktički svaki osiguranik bude do kraja informiran o svojim pravima, rekao je državni tajnik dr.sc. **Božikov**.

Zamjerku da naši osiguranici nisu dovoljno informirani o svojim pravima negira vodič Zavoda o pravima osiguranika od 8. studenoga 2004. u kojem se na oko 50-tak stranica osiguranici informiraju o svojim pravima i mogu se dobiti u svim područnim uredima i Direkciji Zavoda (kao i u europskoj praksi).

Rasprava je zatim bila otvorena.

Nikola Vuljanić (HNS) javio se u ime Kluba zastupnika HNS-a PGS-a koji je i predlagatelj ovog zakona i koji naravno podržava svoju inicijativu. Što se tiče spomenute brošure rekao je da do sada nije znao da ona postoji i da definitivno nije štampana 8. studenoga jer da je Vlada 11. studenoga 2004. rekla da će ju štampati. U vezi s predloženim zakonom naglasio je da je situacija razmjerno jednostavna i benigna dok se prava osiguranika ne trebaju koristiti, a kad čovjek treba nešto specifično, nešto što je iznad razine andola, onda se pojavljuju u dnevnom tisku svakodnevni apeli za pomoć bolesnicima, bolesnoj djeci koja se ne mogu liječiti na način koji HZZO omogućava. Pa se pojavljuje strašna situacija da se skupljaju u državi, u čijem Ustavu piše da je socijalna, dobrovoljni prilozi da bi se bolesna djeca mogla liječiti.

U svakom slučaju nakana predlagatelja da se osiguraniku da rješenje kojim se reguliraju status i prava, nije da bi se pisao još jedan papir. To je akt, koji se kao rješenje može pobijati, na koje se može žaliti, zatražiti određenu pravnu zaštitu. Temeljna činjenica je da osiguranici zdravstvene usluge plaćaju, a i da se alimentiraju iz poreza poreznih obveznika. U najmanju je ruku pristojno da osiguranik zna što plaća i da se može žaliti ako misli da ne dobiva sve ono što je platio, rekao je, među ostalim.

Dostupnost na najvišem stupnju

Klub zastupnika HDZ-a razmatrao je ovaj Prijedlog i zauzeo stajalište da ga neće podržati, izvijestio je **Stjepan Bačić (HDZ)**. Iznio je i razloge za to pa tako i onaj da bi provedba ovog Prijedloga bila vrlo komplicirana i skupa. Dostupnost zdravstvenoj zaštiti u Hrvatskoj je na najvišem stupnju. U svijetu se malo koja zemlja može mjeriti s takvom vrstom dostupnosti jer hrvatski građani i bolesnici imaju praktički pravo na sve, a druga je priča je li to pravo uvijek ostvareno na najbolji način. Dakle, načelo dostupnosti je poštovano u Hrvatskoj maksimalno a izdavanje rješenja s obzirom na Zakon o zdravstvenom osiguranju, koji se dijeli na tri vrste osiguranja, koliko god se nakana čini dobra, zapravo je neprovediv. Tu je i pitanje pravnih razloga jer je od 2002. godine HZZO postao dio proračuna pa drugi zakoni ograničavaju ovo pojedinačno izdavanje rješenja koje obvezuje Zavod i nakon 31. 12., i to je sasvim drugi odnos. Rješenje je pravni akt koji mora biti točno preciziran, u rješenju mora pisati točno pozicija na što građanin ima pravo a kako bi se primjerice, u rješenju moglo napisati da osiguranik ima pravo na sedam recepata ili tri uputnice itd. (prosjek) a bolesnik treba neograničen broj uputnica i recepata.

To mogu izdati privatni osiguravatelji onima koji imaju dopunsko osiguranje, a sasvim je druga situacija u jednom obveznom osiguranju koje hrvatska država ima riješeno putem HZZO.

Načelo solidarnosti je temelj našeg Zakona o zdravstvenom osiguranju i neka tako i ostane jer mi smo socijalna država i ako takva želimo ostati moramo svim građanima dati jednako. A ta solidarnost u osnovnom osiguranju znači da svi različito uplaćuju, prema visini svoje plaće, svi jednako dobivaju, tu košaricu koju, istina, nismo do kraja definirali (novi prijedlozi zakona o zdravstvenom osiguranju uskoro će doći u Sabor). U svakom slučaju to je jedna opća košarica koja nudi sve što piše u Zakonu i u ovom času govoriti o monopolu Zavoda nije dobro, jer ako hrvatska država želi osigurati svima dostupnost i jednakopravnost, sve što je temelj solidarnosti mora imati jedno takvo državno osiguranje, rekao je, među ostalim.

Pitanje informacija

Dragutin Lesar (HNS) javio se u ime predlagatelja smatrajući da je u raspravi izrečeno nekoliko stvari koje bi mogle ovaj Prijedlog protumačiti u krivom smjeru. Kad je govorio o provjeri liste lijekova nije mislio, kaže, da pacijent provjerava sadržaj lijeka koji će primiti nego je li potreban lijek na listi lijekova koji idu na teret HZZO (zašto bi osiguranik trebao bezrezervno vjerovati liječniku). Postoji lista lijekova koji se izdaju na recept u ljekarni i lista lijekova koje osiguranik ima pravo primiti u bolnici prilikom bolničkog liječenja. I postoji praksa da bolnica otpušta pacijenta na kućno liječenje kako bi izbjegla ordinirati lijek koji je na bolničkoj listi uz uputu da si ga pacijent sam kupi. Pacijenti ne znaju da im bolnica mora osigurati lijek koji je na listi za bolničko liječenje, i zato je govorio o provjeri liste, naglasio je zastupnik.

Zahvalio je na informaciji da je vodič tiskan, zamolio je jedan primjerak te pitao daje li se taj vodič i novom osiguraniku prilikom izdavanja zdravstvene iskaznice i je li to kao obveza propisano internim aktom HZZO. Ako mi pokažete interni akt HZZO u kojem je to upisano kao pravo i obveza osiguravatelja prema osiguraniku da će barem jedanput godišnje dobiti taj vodič povući ću ovaj

zakonski prijedlog iz procedure, rekao je, među ostalim.

Zastupnik je ujedno podsjetio da je predlagatelj isti zahtjev i Prijedlog uputio 2002. godine tadašnjem vodstvu HZZO i da je odgovor bio da se priprema izdavanje takve brošure, rekao je naglašavajući da se u ovom Prijedlogu radi o dostupnosti informacija, a ne o dostupnosti zdravstvene zaštite. Bilo bi interesantno vidjeti, rekao je, obraćajući se zastupniku dr. Bačiću kao predsjedniku Upravnog vijeća Zavoda, koliko žalbi u drugostupanjskom postupku dolazi u direkciju Zagreb, koliko pritužbi je dosad dato na rad područnih ureda HZZO u smislu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja. S obzirom na to da postoje liste čekanja za specijalističke preglede ili smještaj u bolnicu i određene zahvate zanimaju ga i podaci o ostvarivanju prava iz Pravilnika HZZO da je zdravstvena ustanova obvezatna u najdužem roku od 30 dana zbrinuti osiguranika na temelju uputnice primarne zdravstvene zaštite, odnosno da nakon tog roka područni ured HZZO mora naći drugu ustanovu koja će primiti pacijenta. Koliko je bilo slučajeva da je HZZO našao pacijentu drugu ustanovu, pitao je.

Pozitivna namjera

Klub zastupnika IDS-a podržava predloženi zakon, izvijestila je **Dorothea Pešić-Bukovac (IDS)** govoreći u ime tog Kluba zastupnika. Svakako je pozitivno da se želi osiguranicima odnosno korisnicima zdravstvene zaštite omogućiti da na transparentan način znaju koja su im prava, uvjeti i način ostvarenja tih prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja. Čak smatra da je predviđen rok za to od šest mjeseci predug i da bi se to moglo napraviti u kraćem roku. Zastupnica se ne slaže da bi to iziskivalo nekakve velike materijalne troškove i čini joj se, kaže, da sve ide tome da što osiguranici manje znaju to je za HZZO bolje.

Ovim zakonskim prijedlogom može se samo ugasiti požar u jednom segmentu ovog kompleksnog proble-

ma. Hrvatskoj je potrebna cjelovita reforma zdravstvenoga osiguranja. Praktički svi problemi u zdravstvu proizlaze iz loše koncepcije zdravstvenog osiguranja. Takva reforma sigurno iziskuje mnogo truda, vremena pa i znatna materijalna sredstva i treba u to uključiti sve eminentne stručnjake s tog područja i maksimalno iskoristiti iskustva drugih zemalja, pogotovo onih u tranziciji. Možda bi se trebali ugledati na naše susjede Slovence koji imaju dobra rješenja u mnogim segmentima zdravstvenog osiguranja, četiri platežna razreda tako da će najsiromašniji plaćati četiri puta manje premije osiguranja, financiranje bolnica prema dijagnozi a ne prema danima provedenim u bolnici čime se skratilo ležanje u bolnicama za 30 posto, oslobodilo 32 posto kreveta, smanjili su cijene lijekovima itd., iako su učili i na vlastitim greškama, rekla je, više govoreći o tim rješenjima.

Svakako je pozitivno da se želi osiguranicima odnosno korisnicima zdravstvene zaštite omogućiti da na transparentan način znaju koja su im prava, uvjeti i način ostvarenja tih prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja.

Na kraju je naglasila da se u ovom izlaganju nije dotakla HZZO-a, koji je ustvari najveći problem. Mi u IDS-u se zalažemo da se Zavod decentralizira (kao što su bili nekada) i da budu odgovorni za područje na kojem djeluju, rekla je.

Potrebna rasprava o reformi

Željka Antunović (SDP) govorila je u ime Kluba zastupnika koji će podržati Prijedlog ovog zakona i inzistirati da se otvori rasprava o reformi i promjenama u sustavu zdravstvenog osiguranja. To stajalište zastupnica je šire obrazložila govoreći o stanju u zdravstvenom osi-

guranju, prigovorivši najprije što se ova rasprava ne odvija pred očima javnosti.

Boji se da će se i ova rasprava svesti na nekakve rasprave o birokratiziranju, treba li to ili ne, da li je to povećava ili smanjuje. Činjenica je da zbog ograničenih materijalnih okolnosti oni koji provode Zakon o zdravstvenom osiguranju i Zakon o zdravstvenoj zaštiti jedva čekaju da nađu izgovor ili da imaju razlog da zdravstvenu uslugu ne pruže. Najgore prolaze oni koji se trude da pacijentima pruže ono što su im zakonska prava. A onima koji u Hrvatskoj odbijaju pacijente, u kojim ustanovama rastu liste čekanja, oni koji čak i nemaju pacijenta, po ovom istom Zakonu (po osnovi političke demagogije) njihovi troškovi se pokrivaju i plaćaju. To stanje u Hrvatskoj nije od jučer nego egzistira već prilično dugo od trenutka kad su uvedeni famozni limiti koji nemaju nikakve veze ni sa zakonskim pravima niti obvezama pacijenata. To je nekakav kvazi model pokrivanja navodne solidarnosti i navodnog stopostotnog pružanja zdravstvene usluge ili zdravstvene zaštite građanima Hrvatske.

Iz tog upornog odbijanja da sustav svedemo na realne odnose, na stvarne troškove i da se unutar tako utvrđenih ukupno potrebnih sredstava traži mogućnost racionalizacije proizlazi problem. Točno je da izdavanje ovakvih rješenja znači još novu hrpu papira, novu obvezu za HZZO, sporove. Međutim, ako izvršavamo svoje obveze prema pacijentima onda neće biti tih sporova a u današnjim uvjetima tehnoloških mogućnosti, u uvjetima u kojima HZZO ima ljude koji ne znaju što bi radili, onda izgovor ili argument o dodatnoj birokratizaciji kojim se odbija ovaj zakonski prijedlog, ne stoji, čini se zastupnici.

Sláže se s konstatacijom da sustav zdravstvenoga osiguranja neće biti značajno poboljšán ovakvim popravljanjima jer tek prava analiza, pravo suočavanje s nedostacima može riješiti problem. U prethodnom razdoblju započeto je rješavanje u sustavu zdravstvenog osiguranja, a jedan od načina je bio da se je uveo sustav plaćanja po dijagnozi, međutim, to je stalo.

Građani su se u spomenutoj anketi izjasnili da pojma nemaju o tome koja su njihova prava kad dođu u bolnicu. Najbolje znaju da su njihova prava da stoje po hodnicima, da čekaju, da budu sretni ako uspiju sresti liječnika kojeg traže. I zbog toga, nažalost, i dalje se plaća ovo osnovno zdravstveno osiguranje, a zdravstvenu uslugu kada je nužna pacijenti traže drugdje i za to dobro plaćaju, rekla je, među ostalim govoreći o tome kako su pacijenti neinformirani o svojim pravima.

Doprinos osiguranicima

Klub zastupnika HSS-a o problemu zdravstvenih osiguranika u Hrvatskoj promišlja na isti način kao i ostali klubovi, osim Kluba zastupnika HDZ-a, rekla je **Ljubica Lalić (HSS)**. Znamo da zdravstvenom osiguraniku njegova prava nisu poznata a upravo iz tog nepoznavanja proizlaze najveće opasnosti za konzumiranje tih prava. Stoga ne možemo zatvarati oči pred tom činjenicom i Klub zastupnika HSS-a podržava ovaj zakon, rekla je.

Pitanje je koliko je spomenuta brošura došla do građana ako je tiskana u 200 000 primjeraka, upozorila je. Dotakla je i pitanje (ne)uslužnosti nekih službenika koji trebaju informirati građane (iznijela je primjer o tome te da je na šalteru natpis "hvala što ne psujete") te zaključila da bi osiguranici, kad bi znali svoja prava pronašli načine kako će ih ostvariti.

Ovaj Klub smatra da će donošenje predloženog zakona dati znatan doprinos i zadovoljstvu naših građana koji su nezadovoljni sustavom zdravstvene zaštite osiguranika. Podržimo ovaj Prijedlog zakona jer on barem jamči da će građani znati koja prava imaju temeljem onoga što je uplaćeno doprinosom iz njihovih plaća.

Prava ostvarivati učinkovito

I Klub zastupnika HSP-a podržava ovaj zakonski prijedlog, rekao je **Pero Kovačević (HSP)**. Situacija na području pružanja usluga iz zdravstvene zaštite

te više je nego alarmantna, a koji su sve problemi u ovome i kako se ostvaruju ta prava znamo i sami, poglavito pacijenti koji čekaju na pružanje zdravstvenih usluga i više od šest mjeseci (neki, nažalost, ne dočekaju).

Sada nas posebice zabrinjava što na terenu počinje dio predizborne kampanje za lokalne izbore i obećavaju se izgradnje novih bolnica, primjerice, u izbornoj jedinici zastupnika (Bjelovar), iako znamo u kakvim smo dugovima, pa u tim kampanjama ne treba lagati ljudima, zamolio je zastupnik, dodavši da je ista situacija i u Koprivnici (kod gosp. Mršića došao gosp. Bandić i obećava da će koprivnička bolnica postati županijska).

Moramo biti svjesni i činjenice da je situacija u zdravstvu bila više nego teška kad ju je preuzela bivša koalicijska vlada, za vrijeme koje je napravljena reorganizacija zdravstva gdje je velik problem u djelovanju primarne zdravstvene zaštite. Primjerice, u Čazmi je bio dom zdravlja s pružanjem učinkovite primarne zdravstvene zaštite, a nakon reorganizacije sve je otišlo u županijsku bolnicu Bjelovar i situacija je takva da su ljudi zapušteni u primarnoj zaštiti.

A sve činjenice ukazuju (dugovanja bolnica, problem s lijekovima) da je potrebno napraviti jednu reformu koja će biti u funkciji pacijenata, građana, tako da se prava ostvaruju učinkovito, da pravovremeno djeluje primarna zaštita u osposobljenim domovima zdravlja u nekadašnjim općinama, rekao je, među ostalim.

Željka Antunović (SDP) ispravila je netočan navod predgovornika o statusu županijske koprivničke bolnice, jer ta je bolnica uz podršku Županije i grada Koprivnice značajno popravila svoje usluge i učinila iskorake u reorganizaciji svog poslovanja. Zadnjih godinu dana sotonizirana je od Ministarstva zdravstva i bivšeg ministra Hebranga iako pokazuje da je prava županijska bolnica, rekla je.

Ivana Sućec-Trakoštanec (HDZ) javila se s ispravkom netočnog navoda zastupnika Kovačevića i zastupnice Antunović o koprivničkoj bolnici. Ta

je bolnica slučajno smještena u sjedištu Županije i danas je stjecajem okolnosti veliko gradilište zbog promjene projekta vlasti u Koprivnici (nije HDZ-ova) i pacijenti imaju velikih poteškoća, rekla je, među ostalim.

Okrenuti se osiguranicima

Dragutin Lesar (HNS) u ime predlagatelja zahvalio je na potpori klubova zastupnika bez obzira na negativno mišljenje Vlade RH. Kad bi HZZO imao službu za osiguranike, posebni besplatni telefon, možda bi ljudi otkrili zašto u hrvatskim bolnicama postoje liste čekanja veće od šest mjeseci, zašto je toliki otpor radu u dvije smjene u dijagnostičkim dijelovima, zašto skupi uređaji kao magnetska rezonanca, ct, novi rentgeni, rade samo u jednoj smjeni, naveo je, među ostalim. Apelirao je na vodstvo HZZO da se okrene prema osiguranicima i otvori im mogućnost komunikacije i vidjet će kakva će biti korist. Ujedno je pitao je li Ministarstvo poštovalo zaključak Sabora i pripremio brošuru o Zakonu o zaštiti prava pacijenata i je li ona distribuirana na teren.

Kad bi HZZO imao službu za osiguranike, posebni besplatni telefon, možda bi ljudi otkrili zašto u hrvatskim bolnicama postoje liste čekanja veće od šest mjeseci, zašto je toliki otpor radu u dvije smjene u dijagnostičkim dijelovima, zašto skupi uređaji - kao magnetska rezonanca, CT, novi rentgeni - rade samo u jednoj smjeni.

Nenad Stazić (SDP) naglašava da građanin mora znati kakvu i u kojem standardu dobiva uslugu koju plaća i na što ima pravo, a na što nema. Ovo je pravni odnos i treba ga tako shvatiti i urediti. Predlagatelj tvrdi da gra-

dani nisu informirani o svojim pravima, predstavnik Vlade kaže da jesu, a na neki način, u pravu su. Građani jesu informirani o svojim pravima ako prouče 17 pravilnika HZZP-a. A da bi građanin bio potpuno upućen u svoja prava u pogledu lijekova mora poznavati Odluku o utvrđivanju liste lijekova HZZO-a, pa izmjene te Odluke itd. i odlično su informirani kad sve to prouče, rekao je, među ostalim, naglašavajući da je svaki otpor uređivanju odnosa između HZZO i pacijenta neshvatljiv.

Naveo je da se odmah po dolasku nove vlasti ravnateljima bolnica zamjerilo ("sječa ravnatelja") što fakturiraju HZZO više od limita. A što se tiče pacijenta, koji je izdvojio za svoje liječenje, ugovor između bolnice HZZO-a i što bi on trpio ako će se budući ravnatelj bojati da ga neki novi ministar ne potjera zbog toga što je primio pet pacijenata više. Što reći za stanje rendgenske dijagnostike, kad se mjesecima čeka na magnetsku rezonancu jer ministar ne dopušta nabavu novih aparata i pacijente se onda šalje na privatnu dijagnostičku obradu (bivši ministar se reklamirao u jednoj takvoj ambulanti), kako to da Ministarstvo, Zavod, ne primjećuju da je to svakodnevna praksa i kako se onda brani bolnicama da nabave novu dijagnostičku opremu osim ako se ne želi poticati zarada onih u privatnom sektoru.

Kad Vlada odbija ovaj zakonski prijedlog ona zapravo kaže da ona ne želi urediti ovaj odnos i da joj nije stalo da se taj odnos uredi. Vjerojatno zato jer onda prestaje ovo područje arbitrarnog djelovanja, prestaje lov u mutnom. Ovaj zakonski prijedlog je dobar početak za uređivanje logičnog odnosa između građanina i HZZO-a, kada bi se osiguranicima jamčila zaštita, a i za jednu filozofiju o brizi za vlastito zdravlje (primjerice, kad bi se trošarine iz duhanskih proizvoda usmjerile HZZO-u na prevenciju pušenja ili liječenja bolesti njime izazvane) ili o racionalnom korištenju lijekova - rekao je.

Prava treba znati

Jagoda Martić (SDP) naglašava da je ovo "mali" zakon od svega tri članka ali koji će u konačnici, usvajanjem, dati značajan doprinos informiranosti građana Hrvatske odnosno korisnika zdravstvenog osiguranja o njihovim pravima. Svaki građanin RH dolaskom na svijet dobiva zdravstvenu iskaznicu koju izdaje HZZO i ta ga iskaznica prati cijeli život, mijenja se jedino status osiguranika. Zdravstvena iskaznica je isprava koja omogućava da ostvarujemo naša prava iz osnovnoga osiguranja koje utvrđuje i o njima odlučuje HZZO, no prosječni građanin najčešće ne zna koja mu prava pripadaju, rekla je, naglašavajući da nema logike da o pravima iz osnovnog zdravstvenog osiguranja odlučuje HZZO u pravilu bez donošenja rješenja.

Ako ne znate koja su vaša prava kako ćete znati da li vam je neko od tih prava djelomično ili potpuno uskraćeno, pitala je zastupnica navodeći, među ostalim, da se predloženim zakonom upravo želi izbjeći ovakva situacija. Iznijela je i da u Domu zdravlja Makarska rentgen nije radio mjesecima jer nije bilo novca za popravak i da su pacijenti morali ići na pretrage u Split, ili privatno. Dom zdravlja Splitsko-dalmatinske županije uredno dobiva decentralizirana sredstva, međutim, krajnjim korisnicima, znači domovima zdravlja na terenu, pristizhu na kapaljku. A taj Dom zdravlja u Makarskoj građani makarskog primorja zapravo su sagradili samodopinosom, a danas su u situaciji da se već duže licitira opstankom rodilišta, stacionara, možda zbog toga što netko u tim lijepim prostorima vidi nekakvu svoju privatnu polikliniku. Sve su to primjeri, rekla je, na koji se način poštuju prava pacijenata, i, prema tome treba podržati predloženi zakon.

Karmela Caparin (HDZ) u ispravku netočnog navoda upozorila je da je predgovornica izgleda čitala Zakon o pravima pacijenata a ne ovaj o kojem se raspravlja. Nije točno da nema za popravak aparature, svaki aparat u bolnicama i ustanovama je osiguran. Netočno je i

da liječnici iz bolnica upućuju pacijente Privatnicima zato što trenutno nemaju aparata ili nešto drugo, jer ako je nešto hitno i prioritarno sigurno će se moći obaviti u toj bolnici taj tren, a ako nije, može se čekati no ako pacijent zahtijeva da to obavi isti dan onda će ga sigurno uputiti na privatnu praksu.

Predloženo nemoguće provesti

Stjepan Bačić (HDZ) najprije je naznačio da se ovdje u biti ne raspravlja o zdravstvenom osiguranju nego više o Zakonu o zdravstvenoj zaštiti. Što se tiče navoda predlagatelja ovog zakona da je anketa pokazala da građani ne znaju ni koliko izdvajaju za zdravstvo itd. zastupnik kaže da to nije točno, jer već niz godina svi zaposlenici – osiguranici - dobivaju izvještaj o plaći u kojem jasno stoji koliko izdvajaju za zdravstveno i mirovinsko osiguranje i za sva druga davanja.

Samo oni plaćaju za sve, više od četiri milijuna stanovnika, i to je solidarnost u podlozi obveznog osiguranja. Što se tiče pitanja o broju žalbi Zavodu prvostupajnskih ima nekoliko tisuća, a drugostupajnskih svega 600-tinjak godišnje koje rješava direkcija Zavoda. To je broj s kojim se ne smijemo hvaliti ali nije toliko zabrinjavajući da bi od toga radili priču da u cijelom sustavu zdravstva ništa ne valja. Sustav zdravstva je opterećen svim problemima, prvenstveno organizacijskim i financijskim, i o tome će se morati raspravljati u Saboru i donijeti odluka što hoćemo, da li da svi imaju pravo na sve po dosadašnjem modelu ili ćemo tu košaricu suziti i opteretiti svakog pojedinca kad se razboli da sufinancira svoje liječenje. Kad se spominje Slovenija njihov Fond je bio samo godinu dana u sustavu državnog proračuna a naš Zavod je od 2002. proračunska stavka, praktički on nema samostalnosti. On ne funkcionira kao hrvatsko državno osiguravajuće društvo koje bi moralo imati onda sasvim druge ingerencije i drugi odnos prema pacijentu pa bi i priča o limitima bila nešto sasvim drugo, rekao je, među ostalim zastupnik, naglašavajući da smo

u jednom nenormalnom stanju i da osobno ne podržava model da je Zavod u sustavu državnog proračuna.

Možemo politizirati oko toga jesmo li nešto bolje organizirali ili ne, no činjenica je da smo prošli puno faza i načina plaćanja usluga, išlo se i na plaćanje po dijagnozi, nije točno da smo u tome stali, i ove godine uvedeno je novih 56 postupaka plaćanja po dijagnozi, naveo je, među ostalim, te tako i da je priča o koprivničkoj bolnici žalosna priča gdje su se ogromni novci potrošili na intelektualne usluge a ne na izgradnju i stavljanje u rad bolnice.

U vezi s pričom da se prozivaju ravnatelji kako su trošili zastupnik je naveo da je kontrola potrošnje u zdravstvu osnovni postulat svuda u svijetu i mi od toga ne možemo pobjeći. Podsjetio je da su 2002. kad je ovaj sustav ušao u proračun (čuvena parola sedam milijardi kroz sedam godina) osigurana sredstva za gradnju, nabavu opreme, plaće ali o materijalnoj potrošnji u zdravstvu nitko nije vodio računa. Nagomilali su se ogromni dugovi koji su nas dočekali 2004. i to je trebalo riješiti, rekao je, smatrajući da je govoriti ovdje tko je više ili manje kriv bespredmetno, iako je to u svim ovim raspravama bilo spominjano. Nitko se nije fokusirao na sam ovaj zakonski prijedlog, rekao je zastupnik ponavljajući da ga je nemoguće provesti, iako je nakana dobra, naravno, jer ima masu ograničenja (ne može se u jedno rješenje napisati da netko ima prosječno pravo na sedam recepata).

Zvonimir Mršić (SDP) replicirao je predgovorniku i rekao da pilot projekt reforme zdravstva u Koprivničko-križevačkoj županiji nije tekovina vlasti od 3. siječnja 2000. već da je taj ugovor sa Svjetskom bankom potpisao ministar HDZ-ove Vlade, prof. Reiner. Nemojte prebacivati na nas, posebno ne na lokalno, ono što je doneseno u ovom Saboru do 2000. godine, rekao je, među ostalim.

Stjepan Bačić (HDZ) odgovorio je da razumije zastupnika Mršića jer on to kao gradonačelnik Koprivnice doživljava na svoj način i da sigurno reforma

zdravstva i koprivničkog modela zaslužuje jednu raspravu, rekao je. Dodao je kako on nije taj koji misli da koprivničku bolnicu treba kazniti zato što je bila model jednog projekta koji se nije pokazao uspješan. Činjenica je i ako je nešto krenulo za vrijeme vlasti HDZ-a do 2000. godine što nije bilo dobro, to se moglo ispraviti, no nije, potrošen je ogroman novac za intelektualne usluge (turistička putovanja u Australiju). Zastupnik je za raspravu o tome i da se dovrši koprivnička bolnica, ali se moraju naći modeli kako to premostiti jer se zakon ne može kršiti, rekao je, među ostalim.

Neće pridonijeti boljoj informiranosti

Ruža Lelić (HDZ) odgovorno kaže, kao liječnik i voditelj jedne zdravstvene ustanove, pa i kao pacijent, da predloženo da se svakom osiguraniku izdaje ovo rješenje, neće pridonijeti nikakvoj boljoj informiranosti pacijenata niti će olakšati ostvarivanja tih prava. Misli da bi takvo rješenje uz sve postojeće pravilnike Zavoda ne samo izazvalo jednu zbrku nego pridonijelo da su pacijenti još manje upoznati sa svojim pravima. Stoga ovaj Prijedlog smatra potpuno neracionalnim, neprihvatljivim i neostvarivim, a i s obzirom na to da imamo sada i zdravstvenu zaštitu koja se zasniva ustvari na solidarnosti i da nemamo određenu košaricu osnovnog zdravstvenoga osiguranja i gdje praktički svi imaju pravo na sve.

Bilo je u raspravi govora da pacijenti vrlo malo znaju i da ne znaju koga bi pitali, a i zašto bi vjerovali ako im to objasni njihov liječnik. To je zabrinjavajuća tvrdnja jer temelj odnosa liječnika i pacijenta je povjerenje, mi pacijentu vjerujemo ono što kaže i na tome zasnivamo u velikom dijelu liječenje. Isto tako ako pacijent ne vjeruje svom liječniku onda je narušen taj odnos i teško da se može liječiti dalje kod tog liječnika. Zastupnica se dotakla i spomenutih lista čekanja (to je Zakon o zdravstvenoj zaštiti) i misli da to nije poželjno ali da ta lista čekanja kod nas ne odstupa od

liste čekanja u drugim zemljama na koje se često ugledamo.

Predloženo bi rješenje, uz sve postojeće pravilnike Zavoda, ne samo izazvalo zbrku, nego pridonijelo da su pacijenti još manje upoznati sa svojim pravima.

Moramo naš zdravstveni sustav gledati u uvjetima u kojima on funkcionira. U SAD se za zdravstvo izdvaja 8000 dolara po stanovniku a u nas 450. No i s tako malim izdvajanjem i nerazmjerom između potreba i potrošnje taj zdravstveni sustav primjereno funkcionira, dobrim dijelom i zbog savjesnosti i požrtvornosti svih zaposlenih u zdravstvu, osobito zdravstvenih djelatnika, na čije se plaće odražava to stanje (plaće su im oko 5000 kuna a satnica servisera aparata je 65 eura), rekla je, među ostalim.

Došlo bi do velikih troškova

Mario Zubović (HDZ) ponovio je intenciju predloženog zakona odnosno da se mijenja važeći Zakon na način da se propisuje da Zavod svakom osiguraniku izdaje već spomenuto rješenje. Zastupnik smatra da ga ne bi trebalo prihvatiti jer bi takva izmjena dovela do ogromnih materijalnih troškova i velike administracije koja bi i HZZO i hrvatsku državu jako puno koštala. Čini mu se da ovakav Prijedlog zakona služi samo kako otežati situaciju u zdravstvu, a ne kako olakšati. Bilo bi puno zgodnije i bolje kad bi prijedlozi zakona bili u smislu boljeg financiranja Zavoda, a ne da ga se opterećuje s troškovima koji bi možda za deset godina mogli narasti na 40,50 milijuna kuna, rekao je.

Osvrnuo se i na prigovore iz rasprave rekavši da bi se moglo zaključiti da među nekim zastupnicima vlada ogromno nepovjerenje u hrvatsko zdravstvo, naročito u hrvatske liječnike. Što se tiče spominjanja kako liječnici ne omogućuju pacijentima magnetsku rezonanciju nego

ih upućuju na privatne ordinacije, poliklinike koje imaju taj aparat zastupnik je naglasio da struka strogo određuje tko ima pravo na tu pretragu. Što znači veliko trošenje novca u zdravstvu potkrijepio je primjerom Njemačke iz 70-tih godina kad su osiguravajuća društva omogućavala osiguranicima potpunu isplatu troškova zubo-zaštite i tada je Njemačka trošila zlata koliko cijela zemaljska kugla i nakon nekoliko godina sva su ta prava propala jer osiguravajuća društva nisu mogla izdržati te troškove.

Kod donošenja ovakvih zakonskih prijedloga mora se razmišljati o mogućnosti države, stanovništva da snose takve troškove. Vrlo je lako staviti jedan prijedlog zakona na papir ali se mora imati na umu okruženje u kojem živimo i koje su mogućnosti hrvatske države da to plati. U tom smislu ovakav zakon ne treba prihvatiti, rekao je, među ostalim.

Mirjana Brnadić (HDZ) iznijela je argumente koji upućuju na nemogućnost donošenja rješenja predviđenog predloženim zakonom. Tako je navela i da većina osiguranika stječe pravo na zdravstveno osiguranje zasnivanjem radnog odnosa i samim priznanjem tog statusa ne može se aktom unaprijed utvrditi sva prava koja mu pripadaju, na primjer osiguranje drugih članova obitelji kad se ni ne zna koliko će članova imati, hoće li imati ili ne porodni dopust, rad u inozemstvu itd.

Kako onda izdati rješenje i posebnu pisanu informaciju za svakog tko uđe u sustav osiguranja kad je u svakoj podružnici HZZO-a na stotine zahtjeva bilo kojeg prava iz zdravstvenog osiguranja, a i promjene su svakodnevne. Nije točno (navod predlagatelja) da 99 posto zaposlenih ne zna stopu izdvajanja za zdravstveno osiguranje jer je to navedeno na adresku mjesečnih plaća, dok druge kategorije osiguranika, obrtnici, fizičke osobe itd. koje same plaćaju doprinos dobivaju od porezne uprave rješenje o osnovici uplate doprinosa obveznika, rekla je, među ostalim.

Predlaže da se poboljša informiranost osiguranika putem info telefona u HZZO-u, u zdravstvenim ustanovama, ali je naglasila i da je važno da se progo-

vori i o obvezi osiguranika da svi moraju brinuti o svom zdravlju kako bi što manje bili na brizi obitelji i društvu.

Osiguranici nisu slabo informirani

Mr.sc. **Vladimir Šišljagić (HDZ)** primijetio je najprije što se sve čulo u raspravi, koja je više bila usmjerena na ono što nije tema ovog zakonskog prijedloga, o reformi zdravstva i socijalnog osiguranja, o stanju u bjelovarskoj bolnici, pa u Koprivničko-križevačkoj županiji, o redovima pred šalterima, o tome što piše na šalteru.

Osobno smatra da je velik gubitak vremena raspravljati o nečemu što nije predmet rasprave. Ne misli da su naši osiguranici slabo informirani, dapače dostupne su im sve informacije o njihovim pravima kroz "Narodne novine", web stranicu Zavoda, kontaktom s liječnikom, a postoji i brošura u 200 000 primjeraka za koju se tvrdilo da ne postoji. Osim toga u slučaju spora HZZO pacijentu izdaje i pojedinačno rješenje.

U okviru svega toga osiguranici u RH imaju sve preduvjete da budu dobro informirani, misli zastupnik i u tom smislu podržava mišljenje Vlade RH o ovom zakonskom prijedlogu i protiv je predloženih izmjena i dopuna Zakona.

Besplatni telefoni za osiguranike

Zatim je riječ dobio državni tajnik u Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi dr.sc. **Velimir Božikov** najprije rekavši da je upravo birokratski šalter, o čemu je govorila zastupnica Lalić, nasljeđe komunističkog poretka bilo kojeg dijela Europe i da taj službenik nije u službi građana. Osvrnuo se na raspravu u kojoj je dosta bilo riječi, kako je rekao, i o reformi sustava zdravstvenog osiguranja. Dano je puno zamjerki ali i ideja te s tim u vezi naveo da HZZO ima dva telefona na usluzi građanima od 8 do 16 sati broj - 0800 79 79 - (dnevno se javi 20-tak osoba) a i odjel dopunskog osiguranja ima telefonsku liniju br. 0800 -79 - 89 što pridonosi informiranosti osiguranika.

Što se tiče plaćanja po dijagnozama taj se proces nastavlja, ne "hoda" tako divno kao u Sloveniji. U minuloj godini stabiliziran je zdravstveni sustav u smislu prekomjerne potrošnje i naš je zahtjev bio da se zdravstvo stavi u racionalnu potrošnju. Puno je postignuto i u potrošnji lijekova, i nitko ne pravda anomalije u ponašanju, no prema anketiranim bolničkim pacijentima za koalicijske vlasti prosječna ocjena zdravstvu bila je 3,84.

Ova Vlada se trudi da se stanje popravi i smanje liste čekanja. U tom smislu je i zahtjev da bolnice preadaptiraju radno vrijeme za specijalističke usluge tako da građani te usluge mogu dobiti i poslije podne, rekao je među ostalim, zaključujući da se u cijelosti ne mogu davati samo negativne ocjene o zdravstvu, jer treba zapravo vidjeti stanje i koliko je to apsolutno novca (Slovinci imaju 800 dolara godišnje po stanovniku a mi samo 400) i moramo se racionalno ponašati (lijekovi) ali ne na uštrb pacijenata, naglasio je.

Sigurno da će o reformi zdravstva biti puno govora i rasprave u Saboru i trebat

će poštenu konsensus među svim strankama da se nađe najbolji model, najprije mjereno našim građanima da bi se zaštitilo i naše elementarno pravo Ustava da smo socijalna država, da se ne povrjeduju siromašniji slojevi. Predloženi zakon ne bi sam ništa kvalitetno donio, a doista je nova kvaliteta ova knjižica koja pridonosi informiranosti građana osiguranika, rekao je na kraju državni tajnik dr.sc. Božikov.

Dragutin Lesar (HNS) javio se u ime predlagatelja ovog zakona i ponovio što se želi njime postići - da svaki osiguranik u trenutku stjecanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja uz zdravstvenu iskaznicu dobije i rješenje, akt HZZO-a. Očito da neki naš Prijedlog zakona nisu dobro iščitili ili ne znaju da se upravo pravilnik, koji tražimo zajedno s iskaznicom, zove Pravilnik o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz osnovnoga zdravstvenog i rekli smo da je pravo osiguranika da on to zna i ima.

Za nas je strahovito bitno da se HZZO kao ustanova s javnim ovlastima otvori prema osiguranicima ne

samo zbog toga da bude u funkciji davanja savjeta, informacija i zaštita prava nego, uvjerava zastupnik, jer će se i otklanjati pogreške, zloraba, kršenja prava osiguranika i uštedjeti zdravstveni novac, rekao je zastupnik. Naglasio je da ne vidi ni jedan razlog za toliko straha da se prihvati ovakav Prijedlog jer da na sličan način problem rješavaju države članice EU, komentirajući i odbijajući u nastavku argumente koji su izneseni protiv ovog Prijedloga.

Naš je pokušaj da ekskluzivno pravo na informaciju iz tog Pravilnika birokracije zdravstvenog osiguravatelja oduzmemo i preselimo u ruke građana osiguranika, rekao je na kraju.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor glasovanjem (71 glas "za", 4 "suzdržana" i 28 "protiv") donio zaključak da se ne prihvaća Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju koji je predložio Klub zastupnika HNS/PGS-a.

D.K.

PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O POREZU NA DODANU VRIJEDNOST

PDV za sada bez promjena

Prijedlog je podnio Klub zastupnika LIBRA-e 23. rujna 2004. godine, da bi ga 15. veljače 2005. godine, nakon što se u međuvremenu LIBRA ugasila, kao predlagatelji preuzeli zastupnici dr. sc. Vilim Herman (HNS), Željko Pavlic (u vrijeme rasprave nezavisni) i Jozo Radoš (HNS).

Predlagatelji traže da sve neprofitne organizacije koje promiču vrijednosti iz članka 3. Ustava RH budu izuzete od plaćanja PDV-a na donacije iz inozemstva, kao i na donacije koje proizlaze

iz potpisanih međunarodnih ugovora i sporazuma.

O PRIJEDLOGU

U prikazu ovog Prijedloga poslužili smo se uvodnim izlaganjem predstavnika predlagatelja, **Željka Pavlica (nezavisni)**. Rekao je da je u postojećem zakonu predviđena mogućnost da plaćanja poreza na dodanu vrijednost budu oslobođeni, i to za uvoz dobara ili za isporuke dobara i usluga u tuzemstvu, humanitarne organi-

zacije, zdravstvene, obrazovne, kulturne, znanstvene, vjerske, socijalne ustanove, športski amaterski klubovi, te tijela državne, lokalne i područne samouprave.

"Naše je mišljenje da bi u tu mogućnost oslobađanja od PDV-a trebali uključiti i ostale neprofitne organizacije, udruge i ustanove koje promiču vrijednosti iz članka 3. Ustava RH". Napominje da u vremenu od 2001. do 2004. godine navedene udruge nisu bile zakonom oslobođene plaćanja poreza na dodanu vrijednost, ali su bile u mogućnosti iskoristiti

tu pogodnost pravilnikom koje je izdalo Ministarstvo financija, a potpisao ga bivši ministar Crkvenac 8. lipnja 2001. godine. Temeljem toga neprofitne organizacije i udruge su izjednačene s humanitarnim organizacijama i pružena im je mogućnost oslobađanja od plaćanja PDV-a.

Zastupnik napominje da je sadašnji ministar financija, Ivan Šuker donio pravilnik 10. travnja 2004. godine gdje se briše ova mogućnost da neprofitne organizacije, ustanove i udruge budu oslobođene plaćanja poreza na PDV.

Pavlic ističe da je stav predlagatelja da se porezna politika svake države mora temeljiti na načelima jednakosti i pravednosti, pa ostaje "nejasno po kojim kriterijima je odlučeno da neke organizacije, udruge i ustanove s područja ljudskih prava, ženskih prava, demokratizacije i slično, vrijede manje od ostalih, te da njihov rad ne treba stimulirati".

Napominje da od 2001. do 2004. godine, kada je postojala mogućnost da se oslobode od plaćanja PDV-a sve neprofitne organizacije, samo manji broj njih je koristio navedenu povlasticu.

Naglašava da sadašnje stanje ima za posljedicu odbijanje inozemnih donatora koji neće donirati sredstva ili dobra na koje im država uzima 22%. Za usporedbu s bližim susjedima, državama centralne i jugoistočne Europe, od 16 zemalja, njih desetak ima neki oblik oslobađanja plaćanja PDV-a za neprofitne pravne osobe i njihove aktivnosti, pogotovo ako dolaze iz inozemnih izvora, objašnjava Pavlic. Konkretno, to su Bugarska, Češka, Estonija, Mađarska, Litva, Poljska, Makedonija, Rumunjska, Slovačka, Slovenija. Osim toga, države imaju dodatne brojne oblike poreznih odbitaka, olakšica za donacije udrugama.

Podsjetio je da je Savjet za razvoj civilnog društva, sastavljen od predstavnika neprofitnih organizacija i predstavnika ministarstva i državnih tijela na sjednici održanoj još 9. lipnja 2004. godine uputio apel Vladi da se na jednoj od idućih sjednica donese odluka o rješavanju problema ukidanja odredbi pravilnika o PDV-u, kako bi se reguliralo oslobađanje plaćanja PDV-a na dobra i

usluge kupljene sredstvima donacija iz inozemstva.

"Ova Vlada se u nacionalnom programu za pridruživanje EU za 2004. godinu obvezala poticati razvoj civilnog društva, stoga je navedeni Prijedlog u potpunosti na tragu Vladine razvojne politike".

Zastupnik naglašava da su sadašnjim rješenjem u Zakonu o porezu na dodanu vrijednost nevladine udruge i neprofitne organizacije višestruko diskriminirane. Primjerice, humanitarne i športske organizacije izuzete su od plaćanja PDV-a na donacije iz inozemstva, kao i na donacije koje proizlaze iz potpisanih međunarodnih ugovora i sporazuma CARDS ili USAID.

Napominje da se zakonom ne može određivati koje su to dobre i korisne usluge ili vrste donacija, te treba propisati oslobađanje za sve neprofitne organizacije koje promiču vrijednosti iz članka 3. Ustava RH. Tako bi se izbjegla diskriminacija neprofitnih organizacija i inozemnih donatora.

Članak 3. Ustava govori o slobodi, jednakosti, nacionalnoj ravnopravnosti i ravnopravnosti spolova, mirotvornosti, socijalnoj pravdi, poštivanju prava čovjeka, nepovredivosti vlasništva, očuvanju prirode i čovjekova okoliša, vladavini prava i demokratskom višestranačkom sustavu kao o najvišim vrednotama ustavnog poretka RH i temeljem za tumačenje Ustava. Predlagatelj traži da se udruge koje promiču vrijednosti iz ovog članka 3. Ustava oslobode plaćanja poreza na dodanu vrijednost, kao i one organizacije kojima je to omogućeno po sadašnjem zakonu, kako bi svi bili jednaki pred zakonom.

RADNA TIJELA

Odbor za financije i državni proračun raspravio je predmetni Prijedlog kao matično radno tijelo. Uvodno je predstavnik predlagatelja istaknuo da se predloženim dopunama zakona propisuje oslobađanje plaćanja PDV-a neprofitnim organizacijama, udrugama i ustanovama koje promiču vrijednosti iz članka 3. Ustava RH. Prema mišljenju predlagatelja, odredbama važećeg

Zakona o porezu na dodanu vrijednost nevladine udruge i neprofitne organizacije višestruko su diskriminirane, budući da je Ministarstvo financija donijelo u svibnju 2004. godine odluku o izmjenama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost kojom je izbrisalo neprofitne organizacije, udruge i ustanove iz popisa pravnih osoba koje su oslobođene plaćanja PDV-a na dobra i usluge koje se plaćaju ili primaju iz inozemnih donacija.

Odbor nije raspolagao pisanim mišljenjem Vlade RH o Prijedlogu ovog zakona.

Predloženim dopunama Zakona propisalo bi se oslobađanje plaćanja PDV-a neprofitnim organizacijama, udrugama i ustanovama koje promiču vrijednosti iz članka 3. Ustava RH.

U raspravi na Odboru dio članova Odbora podržao je intenciju predloženog Zakona, međutim, upozorio je na moguće zloporabe u njegovom provođenju. Za većinu članova Odbora navedeni Prijedlog nije prihvatljiv, budući da su neprofitne organizacije, ustanove i udruge u sustavu poreza na dodanu vrijednost u pravilu krajnji potrošači i kao takvi plaćaju porez u cijeni proizvoda i usluga koje nabavljaju. Stoga su 8. svibnja 2004. godine izmjenama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost brisane odredbe o izjednačavanju svih neprofitnih organizacija, ustanova i udruga s humanitarnim organizacijama glede oslobađanja od plaćanja PDV-a, zbog sprečavanja pojava zloporabe i otežanog nadzora provođenja poreznih oslobađanja, te netransparentnosti financiranja neprofitnih udruga.

Pored toga predložena oslobađanja od plaćanja poreza na dodanu vrijednost nisu karakteristična za sustav poreza na dodanu vrijednost, te bi dodatno propisivanje takve odredbe u Zakonu bilo suprotno europskom pravu o porezu na dodanu vrijednost (Šesta smjernica EU). Hrvatska u vrijeme prije početka

pregovora sa EZ ne može donositi propise suprotne europskom pravu, stoji u izvješću Odbora.

Nakon provedene rasprave za navedeni Prijedlog zakona glasovala su 4 člana Odbora, dok je protiv tog Prijedloga glasovalo 5 članova Odbora.

Odbor je stoga odlučio predložiti Hrvatskom saboru Zaključak kojim se ne prihvaća Prijedlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi predstavnika predlagatelja, **Željka Pavlica (nezavisni)**, otpočela je rasprava po klubovima zastupnika. U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorio je **Dragutin Lesar (HNS)**. Podržava ovaj Prijedlog zakona. Smatra da bi država trebala osloboditi neprofitne i humanitarne organizacije i zaklade od plaćanja poreza na dodanu vrijednost. "Organizacije o kojima se radi najvećim dijelom svoje aktivnosti i svojeg novca štede državni novac i popravljaju nepravde".

Vjeruje da je dosad Ministarstvo financija uspostavilo sustav efikasne kontrole i nadzora, te da bi svaki pokušaj zlorabe bio spriječen. Zaključio je da treba prihvatiti ovaj Prijedlog kojim bi civilni sektor bio oslobođen plaćanja poreza na dodanu vrijednost.

Moguće zlorabe

Šime Prtenjača (HDZ) govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Rekao je da su dosadašnjim zakonom o PDV-u, još uvijek važećim, utvrđena oslobođanja od plaćanja PDV-a za humanitarne organizacije. Do 8. svibnja prošle godine kada je donesen pravilnik, s humanitarnim organizacijama bile su izjednačene neprofitne organizacije i udruge. "Naravno da se u tom širokom spektru, a kako to inače biva u Hrvatskoj, događalo svega i svačega, izbjegavali su se porezi na sve moguće načine, a sve se dalo podvesti pod humanitarnu djelatnost".

Upravo poradi toga 8. svibnja prošle godine donošenjem pravilnika te neprofitne organizacije i ustanove više nisu bile izjednačene s humanitarnim i drugim organizacijama.

Prtenjača smatra da se neprofitne i druge organizacije koje se spominju u ovom Prijedlogu ne bi mogle podvesti pod izuzeća iz 6. smjernice EU. Ujedno napominje da to ne sprečava djelovanje kroz humanitarnu pomoć. Klub zastupnika HDZ-a neće podržati ovaj Prijedlog zakona.

Zakon, a ne pravilnik

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Željko Pecek (HSS)**. Klub će podržati Prijedlog zakona. "Mi se snažno zalažemo da onemogućimo kako Vladi RH, tako i ministarstvima, da donošenjem podzakonskih akata mijenjaju suštinu i bit zakona, čime se zapravo oni i stavljaju iznad zakona". Naime, ovdje se radi o odredbama pravilnika. Zastupnik napominje da se u posljednje vrijeme predlaže velik broj takvih zakonskih prijedloga gdje zakon sadrži samo opće odredbe, a preciznije definiranje se ostavlja Vladi RH. Postavlja pitanje je li potreban ovakav odnos između izvršne i zakonodavne vlasti.

Do svibnja 2004. godine plaćanja PDV-a bile su oslobođene neprofitne organizacije, udruge i ustanove. Zastupnik napominje da je odluku o brisanju donio autonomno sam ministar, što je zateklo brojne korisnike i inozemne donatore. Smatra da ovo nepovoljno utječe na razvoj civilnog društva i demokracije.

"Ukoliko se prihvati ovaj Prijedlog izmjena zakona, omogućit ćemo oslobođanje plaćanja PDV-a na uvoz, odnosno isporuke dobara neprofitnih organizacija, udruga i ustanova koje promiču vrijednosti iz članka 3. Ustava RH".

Ugroženi mnogi projekti

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je **Marija Lugarić (SDP)**. Klub snažno podupire ovaj Prijedlog da se donacije nevladinim udrugama iz inozem-

stva oslobode obveze plaćanja PDV-a, a ujedno prihvaćaju i svu argumentaciju koju je iznio kolega Pavlic. Ističe da svaka država, pa tako i RH, ima obvezu, ali i potrebu podupirati nevladin sektor i udruge, posebno one koje se bave promicanjem ljudskih prava, razvojem građanske i civilne odgovornosti, kao i one koje se bave diskreditiranim ili marginaliziranim skupinama društva.

Svaka država ima obvezu, ali i potrebu podupirati nevladin sektor i udruge, posebno one koje se bave promicanjem ljudskih prava, razvojem građanske i civilne odgovornosti.

Osvrnula se na "posve pogrešnu odluku" ministra Šukera iz svibnja 2004. godine kojom nevladine udruge više nisu bile oslobođene plaćanja PDV-a na strane donacije, čime je poništena odluka iz travnja 2001. godine kada su nevladine udruge bile oslobođene plaćanja PDV-a na strane donacije i pravno izjednačene s humanitarnim udrugama.

"Naravno, nevladine udruge su se protiv takve odluke ministra Šukera posve opravdano pobunile i ispravno su tvrdile da ta odluka njima zapravo nameće dvostruko oporezivanje". Naime, iznosi donacija su se prvi put oporezivali u matičnoj zemlji, a drugi put u RH.

Dodaje da je ta odluka ministra Šukera "posve nelogična i loša za razvoj nevladinog sektora i općenito Hrvatske, te je ugrozila mnoge projekte nevladinih udruga.

Klub zastupnika SDP-a slaže se s kolegama iz HSS-a da je bolje da se ova materija uredi zakonom, a ne pravilnikom.

Civilni sektor kao "neželjeno dijete"

U pojedinačnoj raspravi od 10 minuta prvi je govorio **Nenad Stazić (SDP)**. Podržava ovaj zakonski prijedlog. Mišljenja je da se civilni sektor u Hrvat-

skoj doživljava kao "neželjeno dijete: kada je već tu, neka bude, ali život mu se neće učiniti ljepšim". Za ovu tvrdnju podastire nekoliko elemenata. Prvo, odluka ministra Šukera o izmjeni pravilnika i isključenju neprofitnih udruga iz PDV olakšice, i drugo, uskraćena sredstva iz Zaklade za razvoj civilnog društva udruzi BABE i GONG-u.

Smatra da će posljedica neprihvaćanja ovog Prijedloga biti smanjenje stranih donacija, čime će se smanjiti i djelatnost civilnog sektora.

Za zaključiti je da bi u financijskom smislu udruge malo profitirale, a otvorio bi se ogroman prostor za malverzacije.

"Odbijanjem ovog zakonskog Prijedloga šalje se neobično loša poruka u svijet, ne želimo vašu pomoć, a ako nam slučajno budete htjeli pomoći, onda ćemo vas kazniti s porezom".

Željko Nenadić (HDZ) rekao je da se rečeni Prijedlog prije svega odnosi na udruge s područja ljudskih prava, ženskih prava, mirotvorstva, nepovredivosti vlasništva, očuvanja okoliša, vladavine prava i slično, a njihovo je djelovanje opravdano i potrebno.

Međutim, drži da ovaj Prijedlog krije u sebi nekoliko zamki koje bi mogle imati dalekosežne posljedice za ispunjenje državnog proračuna koji je usvojen u Hrvatskom saboru, kao i za uvođenje reda u fiskalnu politiku, za što se odlučila parlamentarna većina podržavši četverogodišnji program Vlade premijera Sanadera. "Ovdje se govori o tome da bi državni proračun više dobio nego izgubio, to treba dokazati brojkama i potkrijepiti". Mišljenja je da je ovakav Prijedlog što se tiče provođenja fiskalne politike nepotpun i o njemu kao takvom nije moguće raspravljati.

"Ove izmjene otvaraju Pandorinu kutiju svih onih koji također misle da imaju prava tražiti oslobođenje od carine i PDV-a, a u cilju realizacije svojih osobnih interesa". Zaključio je da ova

Vlada i Ministarstvo financija provode oštru borbu protiv svih koji pokušavaju onemogućiti provođenje fiskalne politike Vlade.

Smatra važnim sagledati i posljedice ovog Prijedloga, gdje sam predlagatelj u ocjeni stanja i posljedica koje će proizaći kaže da u tri godine za vrijeme kojih su neprofitne organizacije bile oslobođene plaćanja PDV-a, mali broj njih je aktivno koristio navedenu povlasticu. Dakle, "Za zaključiti je da bi u financijskom smislu udruge malo profitirale, a otvorio bi se ogroman prostor za malverzacije". Zaključio je da će glasati protiv ovog Prijedloga.

U istoj situaciji i udruge nacionalnih manjina

Mr.sc. **Zdenka Čuhnil (neovisna, zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)** podržava ovaj Prijedlog, kojim bi se organizacije, ustanove i udruge iz civilnog sektora izuzele od plaćanja PDV-a, te izjednačile s humanitarnim organizacijama, zdravstvenim, obrazovnim, vjerskim, socijalnim ustanovama i športskim klubovima. Ističe da se radi o organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava, prava nacionalnih manjina, zaštitom prirodnog okoliša, organizacijama koje rade na unapređenju demokracije, koje prate i provode u djelo vrednote promovirane člankom 3. Ustava RH.

"Upravo te udruge pridonijele su i razvoju građanske svijesti i započele proces izgradnje domaće infrastrukture civilnog društva". Čuhnil naglašava da su na temelju upravo njihovog rada stvoreni temelji nacionalnog programa razvoja civilnog sektora. U istoj su poziciji i udruge nacionalnih manjina, koje sredstava dobivena od svojih matičnih zemalja koriste za održavanje kulturnog etničkog identiteta, prostora u kojem rade, za održavanje kulturnih domova i čak kulturnih spomenika RH, a moraju dati jednu petinu tih sredstava državi.

"Moram reći da se provodi diskriminacija unutar udruga manjina, jer neke udruge nacionalnih manjina su oslobo-

dene temeljem međunarodnog ugovora i na temelju članka 140. Ustava, a druge manjine, iako imaju gotovo isti bilateralni ugovor to pravo ne mogu ostvariti". Smatra da je ovo prilika da se sve nevladine organizacije, udruge i zaklade koje rade na promicanju demokracije i prava nacionalnih manjina, te svih drugih prava, ugrade u zakon.

Bez očitovanja Vlade

Gordana Sobol (SDP) podsjetila je da se prije nekoliko dana u Saboru vodila rasprava o Prijedlogu Nacionalnog programa zaštite i promicanja ljudskih prava u kojem piše da je dobro razvijeno i artikulirano civilno društvo osnovni preduvjet u procesu demokratizacije i modernizacije RH, a da organizacije civilnog društva imaju ulogu u kontroliranju aktivnosti javne uprave, mogućih zloraba vlasti. Dodaje da su zastupnici vladajuće koalicije "gorljivo" branili sve ovo što piše u Programu. Poslije je taj Prijedlog povučen iz procedure.

Najznačajnije organizacije koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava nisu dobile ni kune financijskih sredstava iz sredstava Zaklade za razvoj civilnog društva.

Sobol je rekla da je Vlada jasno pokazala što misli o organizacijama koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava u RH kada je ministar u svibnju prošle godine pravilnikom onemogućio da te organizacije budu oslobođene plaćanja PDV-a na sredstva koja dobivaju kroz strane donacije. "Time im je zadao dosta jak udarac, jer velik dio projekata financiralo se upravo sredstvima iz stranih donacija, a naravno da nitko više od tih donatora nije želio plaćati ponovno porez, tih 22% u RH".

Nadalje, Sobol naglašava da najznačajnije organizacije koje se bave zaštitom i promicanjem ljudskih prava nisu dobile ni kune financijskih sredstava

iz sredstava Zaklade za razvoj civilnog društva.

Dodaje da se na ovaj Prijedlog zakona Vlada nije ni očitovala. "Uloga nevladinih organizacija na području promicanja i zaštite ljudskih prava između ostalog je da bude i kritična i da ukazuje na moguće nepravilnosti u radu državne uprave, odnosno vlasti kao takve i to definitivno nema veze s time tko je u određenom času na vlasti, ova ili ona opcija".

Ne slaže se s onima koji govore da kada bi se ponovno uvelo oslobađanje od PDV-a za ovaj dio organizacija, da bi to dovelo do financijskih malverzacija i to baš u sektoru organizacija ljudskih prava.

Upozorila je da je jedan dio organizacija koje su se mukotrпно razvijale na području RH zadnjih desetak godina i postale relevantan faktor ne samo u Hrvatskoj, nego i izvan nje na području zaštite ljudskih prava, danas doveđene u situaciju da zbog ne oslobađanja od PDV-a za strane donacije su izgubile te donacije, a s druge strane od strane države, odnosno od nadležne zaklade nisu dobile niti kune potpore.

Zaključila je da podržava ovaj Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o PDV-u.

Nije sporna kontrola poslovanja

U ime predlagača završno je govorio **Željko Pavlic**. Podsjetio je da su postojećim odredbama Zakona o porezu na dodanu vrijednost plaćanja poreza na dodanu vrijednost na dobra i usluge koje se plaćaju ili primaju iz inozemnih donacija oslobođene humanitarne organizacije, zdravstvene, obrazovne, kulturne, znanstvene, vjerske, socijalne, športske organizacije, športski amaterski klubovi, te tijela državne, lokalne i područne samouprave.

Smatra da ova Vlada iskazuje nepovjerenje prema civilnim udrugama i civilnim inicijativama koje bi morale imati itekako veliku ulogu upravo u kontroli javnog sektora.

Što se tiče pak kontrole poslovanja, same neprofitne udruge suglasne su da im se pojača kontrola i ponudile su pomoć poreznoj upravi

u uspostavljanju boljih mehanizama kontrole poslovanja samih neprofitnih organizacija, posebice vezano uz oslobađanje od PDV-a. Također, predložili su da se propisima odredi da sve neprofitne organizacije koje zatraže potvrdu o oslobađanju plaćanja PDV-a po osnovi Zakona obvezno podliježu poreznoj inspekciji u tekućoj godini.

Pozvao je zastupnike da podrže ovaj Prijedlog.

Ovime je zaključena rasprava.

Sukladno prijedlogu Odbora za financije i državni proračun kao matičnog radnog tijela glasovalo se o slijedećem Zaključku: Ne prihvaća se Prijedlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost, kojeg su predložili zastupnici Vilim Herman (HNS), Željko Pavlic (nezavisni u vrijeme rasprave) i Jozo Radoš (HNS). Ovaj Zaključak zastupnici su prihvatili većinom glasova, sa 68 glasova "za", 3 "suzdržana" i 35 "protiv".

S.Š.

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU FINACIJSKE AGENCIJE ZA 2003. GODINU

Pohvale našoj vodećoj servisnoj instituciji u financijskom sektoru

Tijekom kraće rasprave u Hrvatskom saboru pohvaljen je rad Financijske agencije u 2003. godini te njezin velik doprinos kojeg je ugradila u promjene financijskog sustava i uspješno poslovanje kao gospodarskog subjekta. Takvu ocjenu zastupnici su potvrdili jednoglasnim prihvaćanjem Godišnjeg izvještaja o poslovanju Financijske agencije za 2003. godini. U Izvještaju što ga je, sukladno odredbi članka 21.

Zakona o Financijskoj agenciji Saboru dostavio Nadzorni odbor Financijske agencije, nalazimo da se FINA, kao vodeća servisna institucija u financijskom sektoru, svojim polustoljetnim iskustvom nadzora i reguliranja financijskih tokova, kvalitetom i brzinom svoje usluge, nametnula kao nezaobilazan čimbenik, ne samo financijskog, nego i gospodarskog života u zemlji te da se profilirala kao pouzdan davatelj

usluga i partner svim ključnim nositeljima financijskog i gospodarskog života u Republici Hrvatskoj.

IZ IZVJEŠTAJA

U Izvještaju se navode temeljna obilježja poslovanja Financijske agencije u navedenom vremenskom razdoblju. Riječ je o procesima poslovne transformacije i unutarnjeg preustroja Agencije.

Završetkom reforme platnog prometa početkom 2002. završilo je i desetogodišnje prijelazno razdoblje u kojem je bivši Zavod za platni promet pokušavao pronaći svoje mjesto i ulogu u novim okolnostima. Tom su reformom uspostavljeni svi mehanizmi koji su poznati u modernim platnim sustavima razvijениh zemalja, a za FINU, kao novorođenu kompaniju novouspostavljeni odnosi su bili samo poticaj za transformaciju i razvoj moderne, dinamične, inovativne i tržišno orijentirane organizacije. Prilagodba na tržišno poslovanje odvijala se u hodu i to razvojem novih proizvoda i usluga, a poslovna transformacija i usmjerenost na tržište, odnosno na ponudu vlastitih proizvoda i usluga, zahtijevala je i promjenu unutarnje organizacije. Upravo taj proces preobrazbe unutarnje organizacije i njezino prilagodavanje novom poslovnom okruženju započeo je u 2003. godini i bit će do kraja implementiran tijekom 2004. godine.

Financijska agencija je tržišni lider u poslovima opskrbe, obrade, izdavanja, prijema i pohrane gotovog novca, a u 2003. godini je tu svoju poziciju na tržištu samo još osnažila.

Usluge bankovnoj industriji temelje se na principu ponude usluga, servisa i resursa, uspostavi maloprodajne mreže za tržište financijskih usluga i bankarskih proizvoda, sustava za međubankarski obračun, outsourcing tehnologije i informatičke infrastrukture. Suradnja FINE s bankovnim sektorom je na visokoj razini, jer su banke u FINI prepoznale pouzdanog partnera. FINA operativno brine i o sigurnom i efikasnom funkcioniranju Nacionalnog klirinškog sustava (NKS) kao središnjeg mjesta obračuna međubankovnih transakcija manjih iznosa. Danas se unutar NKS-a dnevno provodi oko 500.000 transakcija. U ovom dijelu pružanja financijskih usluga u 2003. započeo je i s implemen-

tacijom FININ "shop in shop" koncept, kroz koji, u suradnji s bankama, stvaramo jedinstveno mjesto za ponudu brojnih financijskih usluga na jednom mjestu.

Važno mjesto u poslovnim uspjesima FINE ima i razvijen sustav poslova s gotovim novcem, područjem po kojem je Agencija postala prepoznatljiva svim poslovnim akterima i bankama koji se u svakodnevnom poslu susreću s velikim količinama gotovog novca. Financijska je agencija tržišni lider u poslovima opskrbe, obrade, izdavanja, prijema i pohrane gotova novca, i u 2003. godini je ovu svoju poziciju na tržištu samo još i osnažila.

Vodeće hrvatske banke, najveći trgovački centri i brojni drugi subjekti koji se u svom poslu susreću s gotovim novcem, upravo su FINI prepustili opskrbu gotovinom u svojoj poslovnoj mreži, sustavu poslovnica i bankomata. Iskustvo FINE u pohrani, izdavanju, prijemu i obradi velikih količina novčanica i kovanog novca, bili su dobra preporuka HNB-u da povjeri FINI organizaciju Gotovinskih centara HNB-a.

Podrška projektima nacionalne važnosti ostala je obilježje FININOG poslovanja poglavito u domeni javnih financija. Tako je u listopadu 2003. FINA s Vladom RH potpisala "Ugovor o informatizaciji tijela državne uprave" kojim se utvrđuje usmjerenost na objedinjavanje i razvoj informacijskih sustava državnih i javnih financija, te dugoročno pružanje informatičke podrške aplikativnim servisima sustava državne uprave. Tim se ugovorom definira uloga FINE kao strateškog davatelja usluga i servisa za tijela državne uprave i stvara prostor da se resursi izgrađeni u FINI iskoriste za razvoj i podršku projektima nacionalne razine na raznim područjima od javnih financija, zdravstva, pravosuđa, školstva do lokalne uprave i samouprave. Naglašava se kontinuitet i vrijednost za gospodarstvo javnih i komercijalnih registara u 2003. te činjenica da FINA operativno organizira i tehnički vodi četiri velika registra. Prvi i najstariji je Registar osiguranika (REGOS) koji je i u 2003. godini izvanredno funkcionirao

zahvaljujući tehnološkoj i kadrovskoj podršci iz FINE. Registar godišnjih financijskih izvještaja (RGFI) je započeo radom upravo 2003. godine i funkcionira kao svojevrsna elektronička knjižica hrvatskog gospodarstva. Registar digitalnih certifikata (RDC) podrazumijeva tehničke i informatičke poslove izdavanja digitalnih certifikata u ime Ministarstva gospodarstva. FINA također daje operativnu podršku i Jedinstvenom registru računa poslovnih subjekata (JRR). Stoga se može reći da je 2003. godina označena kao važna godina u razvoju FINE kao središnje registarsko mjesto u državi.

Ukupno ostvareni prihod u 2003. u iznosu od 1.126.195.331 kunu veći je za 17 posto u odnosu na planirani, a u odnosu na 2002. godinu veći je za 26 posto. Ukupni rashodi iznose 988.104.378 kuna što je 4 posto više od planiranih, a 19 posto viši u odnosu na ostvarene rashode u 2002. godinu. U 2003. ostvarena dobit iznosila je 138.090.953 kune, porez na dobit 27.449.004 kuna, a neto dobit 110.641.948 kuna koja se prema članku 18. Zakona o Financijskoj agenciji dijeli na: pričuve – 20 posto odnosno 22.128.390 kune, sredstva razvoja – 30 posto odnosno 33.192.584 kune, dotacije u Državni proračun – 50 posto odnosno 55.320.974 kuna. FINA danas zapošljava 5100 ljudi što znači da je i u procesu transformacije uspjela sačuvati punu zaposlenost, a u narednom periodu, kaže se, pristupit će se kadrovskom restrukturiranju s tendencijom smanjenja broja ljudi na manje zahtjevnim poslovima i jačanjem visoko obrazovnog kadrovskog potencijala ne gubeći pritom iz vida socijalnu stranu u optimizaciji broja zaposlenih.

RADNA TIJELA

U raspravi u **Odboru za financije i državni proračun** postavljeno je pitanje da se objasne razlozi smanjenja troškova osoblja 6 posto u odnosu na prethodnu godinu, kao i razlozi znatnog povećanja amortizacije. Predstavnik Agencije objasnio je da su troškovi osoblja manji od prošlogodišnjih za nave-

deni postotak jer su stimulativne otpremnine u 2003. evidentirane na ostalim troškovima poslovanja, a u 2002. godini na troškovima osoblja kao i zbog većeg prekovremenog rada isplaćenog u 2002. godini. Glede visokog iznosa amortizacije, koja iznosi 71 posto više od prošlogodišnje, a 31 posto više od planirane amortizacije, pojašnjeno je da je to posljedica provedene procjene vrijednosti imovine FINE. Inače, pohvaljen je rad FINE u navedenom periodu. Naime, osim velikog doprinosa koje je ugradila u promjene financijskog sustava, Financijska agencija je i uspješno poslovala u 2003. godini kao gospodarski subjekt. Na kraju Odbor je predložio Saboru da prihvati Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije za 2003. godinu.

MIŠLJENJE VLADE

Prije rasprave u Saboru **Vlada Republike Hrvatske** razmotrila je Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije za 2003. godinu i na njega nije imala primjedbi.

RASPRAVA

Isprofilirani poslovni ciljevi

Više je razloga zbog kojih će Klub zastupnika HDZ-a podržati Godišnji izvještaj o poslovanju FINE za 2003. godinu, rekao je **Velimir Pleša**. Te je godine, kaže, Agencija vjerojatno konačno pronašla vlastito mjesto i ulogu u tržišnom okruženju te unutarnjoj prilagodbi sustava uvjetovanih novim okolnostima poslovanja. Agencija je definitivno pokazala kako je spremna svojom ponudom usluga i servisa svojih proizvoda u platnom prometu biti značajni čimbenik financijskog poslovanja u državi. U poslovnom smislu ta je godina izprofilirala nekoliko poslovnih ciljeva koji jasno usmjeravaju daljnje tokove transformacije i razvoja Agencije te njezino financijsko jačanje. S obzirom na tranzicijske procese koje je prolazila FINA 2003. godine kao i prijašnjih godina, Klub posebno veseli financij-

ske poslovanje Agencije. Financijski podaci pokazuju da je FINA na dobrom putu te da su potaknuti dobri potezi tržišnim ponašanjem Uprave FINE što, kaže, ulijeva nadu da će Agencija prerasti u jednog lidera financijskog sektora na ovom prostoru koji bi uz sve dosad dobro obavljene poslove mogao prerasti u ono što je već jasno vidljivo, a to je nastajanje jedne velike i jake nacionalne ili državne banke, podvlači Pleša. Mnoge zapadne države imaju slične banke, a one su na neki način sponzor državnih projekata, odnosno projekata koji imaju državnu važnost. Jer takvu cjelovitu infrastrukturu kakvu ima FINA nema niti će imati niti jedna banka u Hrvatskoj. Sa 187 lokacija na više od 125 tisuća četvornih metara FINA pokriva cijelo područje Republike Hrvatske, a takva je infrastruktura vidljiva i prepoznata kroz informatičku povezanost kojom se jamči brzina i pouzdanost izvršenja najkompliciranijih i najsofisticiranijih poslova i zahtjeva koji se stavljaju pred Agenciju. Vjerojatno je ta činjenica ponukala Vladu da u FINI pronađe jedino mogućeg partnera za ambiciozni projekt "One stop shop". Prihvaćanjem predloženog godišnjeg izvještaja Klub zastupnika HDZ-a želi jasno dati do znanja da je na ovom primjeru vidljivo kako je moguće kada stručni ljudi rade svoj posao onda ga i kvalitetno odrade bez obzira na sve promjene, zaključio je Pleša.

Ukupno ostvareni prihod u 2003. veći je za 17 posto u odnosu na planirani i za 26 posto u odnosu na 2002., a rashodi su 4 posto veći od planiranih ili 19 posto u odnosu na rashode ostvarene 2002.

I Klub zastupnika SDP-a dat će pozitivno mišljenje na spomenuti izvještaj o poslovanju Agencije, rekao je **Slavko Linić**. FINA pod tim imenom djeluje već dvije godine i nasljednica je Zavoda za

platni promet (ZAP). Poslovna transformacija Agencije može biti primjer i pokaz onima koji svoju transformaciju još nisu ostvarili npr. Zavodu za mirovinsko osiguranje. Punih deset godina odgađala se reforma platnog prometa, a politički sukobi su pokazivali podjelu na one koji vjeruju bankarskom sustavu i one koji su smatrali da ne treba vjerovati tom sustavu ocjenjujući da neće moći upravljati platnim prometom pa negdašnji ZAP koji je značio određenu sigurnost i brzinu u prijenosu novca ne treba napuštati. U kratkom periodu svog postojanja FINA je pokazala da još uvijek može biti uz poslovne banke i pomoći im u odvijanju bankarskog sustava. Najveći problem Hrvatske je, kaže, informatizacija i obrada podataka, a najveća vrijednost FINE to što operativno organizira i vodi čak četiri registra. Vrlo je važna činjenica da do baze podataka uz državu i korisnike državnog proračuna može doći i svaki poslovni subjekt, što svakako treba prihvatiti i poduprijeti s obzirom na otpor pojedinih državnih tijela za koje stvaranje komercijalnih registara i mogućnost da svatko do njih dopre ne predstavlja dobro rješenje.

Razlog - tog trenutka postoji opasnost da dio službenika i javnih službi izgubi svoj utjecaj i funkciju. Lani je, kaže, mijenjan Zakon o FINI da bi Vlada RH mogla promijeniti Upravu. Iza uspješnih rezultata FINE stoji Uprava Agencije ali i znanje i sposobnost tamo zaposlenih ljudi. Stoga mu je, kaže, žao što su promijenjeni uspješni ljudi u FINI, pa je s tim u vezi upitao je li hrvatska praksa da se za ostvarene pozitivne rezultate i uspjehe, kao što je slučaj sa FINOM, ljudi nagrađuju smjenom umjesto da se promoviraju.

Ispravljajući netočan navod **Velimir Pleša (HDZ)** je ustvrdio da je na čelo FINE došao kompetentan i sposoban čovjek dok je bivša koalicijska Vlada mijenjala npr. ne samo zakon nego i Ustav da bi smijenila predsjednika Vrhovnog suda Hrvatske.

Nezaobilazan partner

Stavove Kluba zastupnika HSS-a obrazložio je **Luka Roić**. Reforma pla-

tnog prometa okončana je početkom 2002. godine, pa smo dobili preuređenu i modernu financijsku agenciju. Na taj je način završeno i 10-godišnje prijelazno razdoblje u kojem je bivši Zavod za platni promet pokušavao pronaći svoje mjesto u novim okolnostima. S reformom platnog prometa krenulo se ozbiljno sa ciljem pojeftinjenja usluga vođenja računa pravnih i fizičkih osoba, no poslovne banke nisu na neki način ispunile očekivanja pa FINA s pravom zauzima vodeće mjesto i ulogu u tom sektoru. Osnovna transformacija i unutarnja preobrazba izgradili su FINU u važnog poslovnog čimbenika na financijskom tržištu, a posljednjih nekoliko godina Agencija je sustavno ulagala u tehnološke inovacije i kadrove. Takva poslovna strategija uspjela je od FINE, za neke već otpisane institucije, stvoriti nezaobilaznog partnera poslovnih banaka, HNB-a, državnih i brojnih drugih organizacija. Postoje planovi Vlade da se u FINI otvori šalter za brzo rješavanje poduzetničkih dozvola – "One stop shop". Nitko nema ništa protiv da se ubrza postupak rješavanja birokratske zavrslame koja koči brzo i učinkovito izdavanje takve dozvole. No, Roić se boji da bi se taj šalter mogao pretvoriti u šalter čiji bi naziv mogao biti "iluzija u roku 24 sata". U ime Kluba zastupnika HSS-a preporučio je da se slijedi politika bivšeg ministra obrta, malog i srednjeg poduzetništva (gospodina Željka Peceka) koji je, kaže, na polju poduzetništva napravio pravu revoluciju, i Roić želi vjerovati da će se ta i slična iskustva imati u vidu. Zamjera što se u Izvješću koristi preveliki broj tuđica, prije svega, engleskih izraza te ne zna zašto bi uopće rabili tuđice tamo gdje se posve jasno može koristiti hrvatski jezik.

Po mišljenju **Velimira Pleše** netočna je informacija da je FINA ulagala u opremu i kadrove. Sviđalo se tom nekom ili ne, kaže Pleša sve je počelo prije 2000. godine s jednom ekipom mladih ljudi koji su promijenjeni kada je na vlast 2000. došla koalicijska vlast. Oprema i kadrovi počeli su se obnavljati još u vrijeme ZAP-a, rezolutan je Pleša. Reagirao je i na bojazan o šalteru "ilu-

zija 24 sata". Poduzetnici očekuju da se konačno nešto pokrene kako bi izdavanje svoje dozvole ubuduće rješavali na tri mjesta, a ne kao dosad na 20-tak mjesta. Stoga ne samo da nije točna Roićeva konstatacija o spomenutom šalteru nego je i nekorektno hvaliti ono što nije točno, zaključio je Pleša.

Iz izvještaja se iščitava uspješna poslovna transformacija i prilagodavanje na nove tržišne uvjete poslovanja FINE u 2003. godini, ali nažalost 2004. nije obilježena takvom kvalitetom ove vodeće servisne institucije u financijskom sektoru i optimističkim promjenama te više ukazuje na izvjestan zastoj u organizacijskim nastojanjima Agencije, rekla je mr.sc. **Alenka Košiša Čičin-Šain (HNS)** u ime Kluba zastupnika HNS-PGS-a. Najveća kvaliteta u transformaciji Agencije očitovala se u ponudi vlastitih novih proizvoda i usluga, čemu je prethodila nužna unutarnja reorganizacija Financijske agencije. Klub podržava iznesenu primjedbu iz Izvještaja koja se odnosi na neravnopravno tretiranje FINE i banaka u pogledu obračuna PDV-a za davanje istih usluga na financijskom tržištu, ali drži da tu nije mjesto i upozorenju javnom sektoru o tome kako FININ proizvod također ima cijenu koja se mora platiti. Razlog – iz izvještajnih tablica financijskog poslovanja proizlazi da je i uz tako nisku cijenu usluga dobit ipak bila 138 milijuna kuna u 2003. godini. Sve u svemu Klub podržava Izvještaj u nadi da će i naredna izvješća, bez obzira na izvjesnu stagnaciju koja prati poslovanje Agencije u 2004. odisati svježim idejama, optimizmom i poslovnim uspjehom.

Za **Velimira Plešu** netočan je navod zastupnice o izvjesnoj stagnaciji u poslovanju Agencije u 2004. godini. Pleše kaže kako zastupnica HNS-a ne zna te podatke iz prošle godine te ih može samo pretpostavljati. On osobno, međutim, ima drugačije podatke za 2004. iz koji se može vidjeti da je poslovanje Agencije bilo još bolje nego 2003. godine.

Njegovim istupom zaključena je rasprava po klubovima zastupnika i prešlo se na pojedinačnu raspravu.

FINA europska institucija koja tako i posluje

Prilagodba na tržišno poslovanje nametnula je FINI razvoj i ponudu novih proizvoda, ali i promjenu i razvoj unutarnje organizacije, a koliko se u tome uspjelo nije transparentno prikazano u priloženom Izvještaju o poslovanju FINE u 2003., primijetila je **Nevenka Majdenić (HDZ)**. S obzirom na to da je FINA u državnom vlasništvu, državi je bitno da vidi kako se Agencija snalazi u tržišnom okruženju, posebno na samom početku poslovanja na tržišnim principima i sa 5100 zaposlenih. U ukupnim prihodima FINE za 2003. sadržani su i prihodi od jednokratnih poslova kao i prihodi iz ranijih godina (prihodi ostvareni od popisa poljoprivrede u iznosu od 51,6 milijuna kuna i prihodi od REGOSA koji su fakturirani u 2003. za poslove obavljene u 2002. godini u iznosu od 43,8 milijuna kuna). Radi se dakle o ukupno 95,4 milijuna kuna ili 9 posto ukupnih prihoda koji nisu rezultat redovnog poslovanja nego iznimnih pogodnosti, i u narednim godinama više se neće pojavljivati. Uzme li se u obzir navedeno, nije teško izračunati da ukupni prihodi od tržišne djelatnosti iznose tisuću 30 milijuna kuna, odnosno da su porasli za 16, a ne za 26 posto kako je prezentirano u materijalu, upozorava Majdenić. Za objektivno promatranje tržišnog poslovanja FINE, odnosno njezinog snalaženja u poziciji takvog poslovanja, bitni su i rashodi. Potraživanja iz 2003. godine u iznosu od 12,3 milijuna kuna odnose se na potraživanje za manjkove na novčanicama u trezoru, na utužene blagajničke manjkove, na depozite u Vukovarskoj banci, na potraživanja za usluge iz prethodnih godina za koje nema izgleda da će se naplatiti i traže usklađivanje vrijednosti imovine, obveza kapitala pa zastupnica smatra da su se trebala prikazati kao troškovi poslovanja za 2003. godinu. Isto tako iznos od 14,3 milijuna kuna prema Rješenju Ministarstva financija o ovrsi za manje plaćane poreze i doprinose, za stambene kredite radnicima s nižom kamatnom

stopom od zakonskih propisa, nisu knjižene na teret troškova poslovanja za 2003. godinu.

Dakle, ukupni rashodi trebali su se povećati za 26,7 milijuna kuna i za 2003. godinu iznositi oko tisuću 14 milijuna kuna, a ne 988 milijuna kako je prikazano u izvješću. Ovakvo transparentno prikazani prihodi iznosili bi tisuću i 30 milijuna kuna, ukupni rashodi tisuću i 14 milijuna kuna, a ostvarena bruto dobit 16 milijuna kuna. To su i dalje dobri rezultati, ali ne tako izvrsni kako se u Izvještaju prikazuje. Zastupnica misli da FINA ima potreban potencijal da postane jak sudionik na tržištu financijskih usluga, nositelj novih ideja i kvalitetnih informacija državi, bankama i drugim poslovnim subjektima. Također je podržala organizacijski preustroj Agencije iz neefikasnih teritorijalnih centara u jedinstvenu korporacijsku cjelinu koja će trajno moći afirmirati poslovne ciljeve i omogućiti duže pozicioniranje Agencije na domaćem i stranom tržištu. Po mišljenju zastupnice presudnu važnost za daljnji razvoj Agencije trebale bi imati nekadašnje prateće službe poput komunikacija, marketinga, prodajne mreže, uključujući i ljudski potencijal.

Na mjestu je primjedba iz izvještaja o neravnopravnom tretiranju FINE i banaka u pogledu obračuna PDV-a za davanje istih usluga na financijskom tržištu, ali nije na mjestu i upozorenje javnom sektoru kako FININ proizvod također ima cijenu koja se mora platiti.

Po mišljenju dr. sc. **Mate Crkvenca (SDP)** predmetno je izvješće dobro i pokazuje dobar rad FINE i bez ikakvih rezervi trebalo bi ga prihvatiti. Smatra da u javnosti nije dovoljno poznat, priznat pa ni afirmiran rad Agencije. U složenom razdoblju u kojem je bila velika neizvjesnost kako će preživjeti i opstati

kao institucija, FINA je nastavila svoje poslovanje čak uspješnije nego što je to bio slučaj ranije bilježeći rast prihoda i operativne dobiti. Uz to, Agencija je uspješno sudjelovala i gotovo bila nositelj krupnih reformi u našem financijskom sustavu (reforma mirovinskog osiguranja, složena operacija promjena u platnom prometu, promjene u radnom zakonodavstvu). Osim toga, FINA je sudjelovala i u procesu rješavanja problema nelikvidnosti i danas bitno pridonosi sigurnosti svih sudionika u platnom prometu i gospodarstvu. Danas je FINA europska institucija koja tako i posluje, a takvih je malo u Hrvatskoj. Istodobno Agencija je sama sebe tržišno transformirala i postala je jedna uspješna tržišna kompanija, kaže zastupnik Crkvenac. Uz to, osposobljena je da pruži jedinstvenu podršku tijelima državne uprave - informatički, softverski i analitički - pa ne treba osnivati neke druge agencije ili institucije koje bi od nje uzimale taj dio posla tek uvodeći se u to. U tom pogledu izražava uvjerenje da FINA predstavlja još nedovoljno iskorišten potencijal te naglašava da postoje još razne nove mogućnosti za aktivnost Agencije i nada se da će se to moći vidjeti u izvještaju za 2004. godinu. Već danas FINA funkcionira na europski način i bitno može pridonijeti u svim procesima koji nas postupno vode prema Europskoj uniji. Baš zato ne bi trebalo da bilo tko ubuduće mijenja po bilo kojoj osnovi stručne ljude koji uspješno vode ovu instituciju. S tim u vezi bila je i njegova reakcija na konstataciju zastupnika Pleše da rezultati ne izostaju kada posao rade stručni ljudi. Dobre rezultate u 2003. o kojima je ovdje riječ, FINA je postigla s ljudima koji su bili u sredini svog mandata (na te funkcije došli su 2000. godine kada je dotadašnjim istekao mandat) i nije ih trebalo mijenjati, upozorio je Crkvenac. I ranija je vlast znala neopravdano smijeniti ljude, ali to nije opravdanje da se tako nešto i dalje čini, smatra ovaj SDP-ovac, i dodaje da bi to bio i interes države. FINA je najbolje rezultate postigla sa stručnim ljudima, a njih sedam koji su izrasli u FINI nametnuli su se kao kvalitetan kadar i ujedno kao

nositelji razvoja Agencije. U pola mandata, i u trenutku kada su reforme bile u toku, spomenuti su ljudi smijenjeni, a u FINU dovedeni ljudi izvana. Drži da je to eklatantan primjer kako se provodi apsolutno nepotrebna smjena ljudi.

Za ispravak netočnog navoda da je reforma i prijelaz iz Zavoda za platni promet u FINU iznesena s ljudima koji su bili negdje u sredini svog mandata javio se **Velimir Pleša**. Pleša tvrdi da nije točno da su ti ljudi bili na sredini mandata nego je riječ o ljudima koji su bili u Zavodu za platni promet i prije 2000. godine. Zaboravlja se, međutim, da je dolaskom na vlast bivša koalicijska vlast također smijenila jednog uspješnog direktora (ondašnjeg ZAP-a) te izrazio nadu da se više nikada neće na taj način mijenjati ljudi. Osim toga, kaže, sada imamo na snazi Zakon o prijenosu vlasti koji dobrim dijelom sve to regulira.

Visoko iskazana amortizacija umanjila je dobit FINE

Kao vodeća servisna institucija u financijskom sektoru FINA je postala nezaobilazan čimbenik ne samo financijskog već i ukupnog gospodarskog života u zemlji i zato ovo izvješće treba podržati te poželjeti da tako dobri rezultati budu ostvareni i u slijedećem periodu, podvukao je **Zdravko Sočković (HDZ)**. Sa svojih 187 lokacija u Republici Hrvatskoj, FINA je odlično pre mrežila cijelu Hrvatsku i omogućila svojim klijentima putem svojih podružnica, poslovnica i ispostava lak i brz pristup diljem cijele države. Zahvaljujući tome što je FINA posljednjih godina sustavno ulagala u tehnološke inovacije i kadrove koji su od velike važnosti za hrvatsko gospodarstvo njen prelazak na tržišno poslovanje bio je znatno lakši nego kod drugih sličnih tvrtki. I u procesu transformacija FINA je uspjela sačuvati punu zaposlenost te je vodila brigu o svojim zaposlenima što nije bilo lako na čemu Agenciji treba odati priznanje. Osvrćući se na iskazano poslovanje Agencije u 2003. upozorio je na, kako je rekao, jednu veliku nelogičnost

u materijalu u kojoj amortizacija iznosi 71 posto više od prošlogodišnjeg ostvarenja čime se bitno utjecalo na ostvarenu dobit, kaže Sočković. Ako znamo da po Zakonu o Financijskoj agenciji 50 posto iste dobiti ide u državni proračun tada je jasno da je ovako visoko iskazana amortizacija bitno umanjila dobit FINE za 2003. godinu, i time direktno umanjila sredstva proračuna Republike Hrvatske.

FINA već danas funkcionira na europski način i bitno može pridonijeti u svim procesima koji nas postupno vode prema Europskoj uniji.

Dragica Zgrebec (SDP) je replicirala na konstataciju da je povećana amortizacija utjecala na smanjenje sredstava koja su trebala ići u državni proračun. Ovdje je pitanje kako se vodi razvojna politika jedne državne institucije, i je li ta politika takva da se dio sredstava uplaćuje u državni proračun ili je takva da koristi sve zakonske mogućnosti za "jeftiniji razvoj". Svi znaju koliko je važno da se na vrijeme obnovi informatička oprema i kakva je važnost ubrzane amortizacije. Zastupnica kaže da je to pametna politika razvoja, a ne politika koja će održavati nisku razinu razvoja, i na uštrb toga uplaćivati sredstva u državni proračun. **Zdravko Sočković** ustrajao je na prijašnjoj svojoj konstataciji o ekstremnom izdvajanju za amortizaciju u Agenciji u odnosu na prethodnu godinu, što je dovelo do iskazivanja manje dobiti te smatra da nije baš sve to potrošeno na opremu. **Nevenka Majdenić (HDZ)** replicirala je na konstataciju da je bivša uprava radila na stabilnoj zaposlenosti. S tim u vezi zastupnica podsjeća na poslovni plan bivše Uprave donesen 2003. i cilj da se u 2004. otpusti 1500 ljudi. S obzirom na potencijale koje ima FINA (teritorijalna rasprostranjenost, informatička opremljenost i povezanost te kadrovska ekipiranost) upitna bi bila strategija FINE, podvlači zastupnica, te

dodaje kako osobno smatra da sve tvrtke koje posluju s dobiti ne bi trebale smanjivati broj zaposlenih nego bi tu dobit trebale usmjeriti u razvoj novih proizvoda i usluga, a eventualni višak zaposlenih prerasporediti baš na te poslove.

U nastavku **Šime Prtenjača (HDZ)** je iznio nekoliko dilema ili sugestija bez namjere da definira budući status FINE u tržišnom društvu jer će se, kaže, oko toga još lomiti koplja. U raspravi se moglo čuti, i oko toga se vodila polemika, da je današnja FINA ipak jednim dijelom rudiment socijalističke planske privrede kada je imala monopolski položaj koji je definirao njenu organizacijsku i stručnu strukturu, opremljenost i mrežu pa i sve prednosti i nedostatke koje nosi monopolski položaj u društvu. Trebalo bi nešto mijenjati u organizacijskoj strukturi FINE koja je uglavnom naslijeđena, i sve to u cilju određivanja poslova, ali i kontrole i efikasnosti tog sustava. Sa 5100 zaposlenih tehnička opremljenost Agencije omogućava dva moguća rješenja, nastavlja Prtenjača. Takav sustav treba korigirati ili pak na temelju ovog izvještaja, a pogotovo onog za 2004. godinu, krenuti u proces koji znači zapošljavanje i definiranje tog sustava unutar države. Jer ne treba zaboraviti činjenicu da je još uvijek država 100% vlasnik Agencije i da će kao takva definirati njenu ulogu u društvu. Upozorio je i na neka područja djelovanja FINE koja bi ubuduće trebalo efikasnije regulirati. Tako npr. valjalo bi na neki način ubrzati korištenje i vođenje baze podataka koje se vodi za REGOS. FINA predstavlja veliki potencijal u vođenju već sutra državne riznice. Ima dvojbi i u smislu organizacije i subordinacije državnih funkcija od države sve do teritorijalnih jedinica. Jedan od primjera je dijelom vođenje statističkih podataka i potrebnih obrada koje država u ovom trenutku mora koristiti i preko FINE. Kaže da još uvijek postoji Državni zavod za statistiku, a kroz državne urede za statistiku do lokalnih jedinica organizacijski sustav je neefikasan ili ga mi dovoljno ne koristimo. U nastavku imao je neke primjere koje bi ubuduće trebalo razriješiti i tako sustav unaprije-

diti. Sudovi, posebno oni trgovački, npr. koriste registre i mnoge druge podatke iz FINE pa i bez naknade, zatim FINA vodi registar računa društava, a dijelom ga vode i banke pa postoji jedan nered. Zastupnik i tu vidi prostor da se unaprijedi ovaj sustav. U zaključnom izlaganju dotaknuo se i pitanja kadrova u FINI. Iako nije, kaže, imao namjeru komentirati istup zastupnika Crkvenca glede kadrovanja u FINI, Prtenjača kaže kako vjerojatno ni Crkvenec nije znao da je npr. u Zadru smijenjen ravnatelj porezne uprave, jedan od najmlađih i najstručnijih ljudi u tom području, a nije bio član HDZ-a. Na tu je funkciju došao čovjek s Paga protiv kojeg je policija prije imenovanja pokrenula krim obradu i krivičnu prijavu te je kasnije dokazano da je sudjelovao u privatizaciji.

Na kraju rasprave govorio je ministar financija i ujedno predsjednik Nadzornog odbora FINE, **Ivan Šuker**. Zahvalio je svim zastupnicima i klubovima zastupnika za iskazanu podršku godišnjem izvještaju i izrazio nadu da će tako biti i kada se bude raspravljalo o izvještaju o poslovanju FINE u 2004. Sreća je FINE što su sve dosadašnje vlade Republike Hrvatske radile određeni iskorak od 1993. na ovamo kada je Zakonom o porezu na dobit praćenje i kontrola trgovačkih društava premješteno iz Službe društvenog knjigovodstva u Poreznu upravu. Tako će aktualna Vlada npr. izmjenom o Zakonu o FINI sada provesti u djelo projekt "One stop shop". Ministar drži da je to, kada je riječ o FINI, nešto najvrednije što se dogodilo proteklih godina u nas. Mišljenja je da nije dobro iznositi određene političke ocjene, koje su se mogle čuti tijekom ove rasprave, jer je i on mogao, kaže, kao novi predsjednik Nadzornog odbora priložiti odluku bivšeg nadzornog odbora o tome što učiniti kad je u pitanju dobit FINE. Osvrnuo se i na istup zastupnice Zgrebec koja je pokrenula pitanje dobiti i raspodjele dobiti u FINI te s tim u vezi spomenuo jednu donesenu odluku koja je u najmanju ruku bila upitna. Glede tehničke opremljenosti FINE, podsjeća na ugovor hrvatske države s Agencijom iz kojeg je moguće vidjeti da se iz drža-

vnog proračuna itekako financira tehnička opremljenost FINE. No, na temelju tog ugovora i potpisanog ugovora o plaćanju određenih usluga, FINA nabavlja opremu i za državu tj. za projekt državne riznice, nastavlja ministar. U trenutku kada se mijenjao Zakon o platnom prometu FINA je nadomjestila nedostatak poslovnih banaka koje u tom trenutku nisu bile u stanju preuzeti i podnijeti

teret novog zakona. Jasno je, međutim, da se ne može ostati na tom projektu već gledati kako će se sutra razvijati Agencija npr. kako razdvojiti onaj dio posla koji se radi za državu od dijela poslova koji ima tržišnu budućnost.

Radi ispravka netočnog navoda javila se **Dragica Zgrebec (SDP)**. Tvrdi da je netočno da je ona pokrenula pitanje dobiti i raspodjele dobiti u FINI nego

je, kaže, samo replicirala jednom zastupniku koji je govorio o primijenjenoj visokoj stopi amortizacije u Agenciji u 2003. godini.

Više nije bilo zainteresiranih za raspravu i zastupnici su jednoglasno sa 106 glasova "za" prihvatili Godišnji izvještaj o poslovanju Financijske agencije za 2003. godinu."

J.Š.

PRIJEDLOG STRATEGIJE RAZVITKA SLUŽBENE STATISTIKE REPUBLIKE HRVATSKE 2004-2012; PRIJEDLOG PROGRAMA STATISTIČKIH AKTIVNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE 2004-2007; PRIJEDLOG GODIŠNJEG PROVEDBENOG PLANA STATISTIČKIH AKTIVNOSTI REPUBLIKE HRVATSKE 2004.

Definiranje dugoročnih ciljeva statistike

Predlagatelj je Vlada Republike Hrvatske.

Svrha djelovanja hrvatskog statističkog sustava je omogućiti djelotvorno i pravodobno pripremanje i diseminaciju kvalitetnih i pouzdanih statističkih pokazatelja stanja i promjena u gospodarskim i društvenim pojavama i procesima, a koje su potrebne korisnicima radi donošenja odluka, poduzimanja mjera i vođenja politike temeljene na činjenicama.

Drugim riječima, hrvatski statistički sustav treba biti javno priznat, korisnički orijentiran i prepoznatljiv izvor pouzdanih i pravodobnih statističkih pokazatelja koji udovoljavaju potrebama za informacijama o stanju i kretanjima u društvu i gospodarstvu.

Glavne zadaće koje se navode u Prijedlogu strategije razvitka službene statistike RH od 2004. do 2012. godine, određene pravnim okvirom hrvatskog statističkog sustava, jesu: prikupljanje, obrada i diseminacija statističkih

podataka, čuvanje stručne neovisnosti hrvatskog statističkog sustava, povećanje povjerenja javnosti u službenu statistiku i međunarodna suradnja.

Zastupnici su nakon objedinjene rasprave većinom glasova donijeli Strategiju razvitka službene statistike RH 2004. do 2012. godine, Program statističkih aktivnosti RH 2004. do 2007. godine, te Godišnji provedbeni plan statističkih aktivnosti RH za 2004. godinu.

O PRIJEDLOZIMA

Strategija razvoja službene statistike RH dokument je čija je svrha definirati dugoročne ciljeve, ali i opća načela, odrednice i kriterije za djelovanje i razvoj službene statistike RH. Strategija ujedno predstavlja osnovu za određivanje temeljnog popisa statističkih aktivnosti i skupa statističkih pokazatelja usklađenih sa zahtjevima i potrebama krajnjih korisnika i ishodište je za slijedeći ciklus stra-

tegijskog upravljanja službenom statistikom RH.

Za potrebe srednjoročnog planiranja razvoja službene statistike izrađuje se Program statističkih aktivnosti, koji se temelji na razrađenom pojmu statističkog proizvoda, a iz njega izvedeni Godišnji provedbeni plan, kao kratkoročni dokument, razrađuje statističke aktivnosti do razine statističkih istraživanja.

Strategija razvoja službene statistike RH u znatnom je dijelu određena i strateškim ciljem RH, ulaskom u EU, što pretpostavlja ubrzanje procesa harmonizacije sustava službene statistike RH i statistike EU.

Sudionici u hrvatskom statističkom sustavu jesu nositelji statističkih aktivnosti, davatelji podataka, te korisnici službenih statističkih podataka. Nositelji statističkih aktivnosti su Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka i uredi državne uprave u županijama, te upravno tijelo Grada Zagreba nadležno za poslove službene statistike, te druge

ustanove određene Programom statističkih aktivnosti.

Davatelji podataka jesu sve fizičke i pravne osobe na području RH od kojih nositelji statističkih aktivnosti dobivaju podatke za statističke svrhe.

Korisnici službenih statističkih podataka nalaze se u svim područjima gospodarskog i društvenog života, od pojedinih građana, poslovnih subjekata, tijela zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, tijela državne uprave i lokalne samouprave itd.

Prema Zakonu o službenoj statistici iz 2003. godine prijedlog Programa izrađuje Državni zavod za statistiku u suradnji s drugim nositeljima službene statistike za razdoblja koja su istovjetna razdobljima utvrđenima u Europskom statističkom programu EU.

RADNA TIJELA

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša razmatrao je Prijedlog strategije razvitka službene statistike RH 2004-2012., Prijedlog programa statističkih aktivnosti RH 2004-2007. i Prijedlog godišnjeg provedbenog plana statističkih aktivnosti RH 2004. u svojstvu zainteresiranog radnog tijela, posebno u dijelu koji se odnosi na statistiku građevinarstva i zaštite okoliša.

Vođenje rodne statistike omogućuje praćenje stanja ravnopravnosti spolova u RH

U predmetnim aktima Odbor je proveo objedinjenu raspravu. U uvodnom izlaganju predstavnik predlagatelja je obrazložio razloge zbog kojih je došlo do kašnjenja u podnošenju prijedloga. U raspravi o Prijedlogu strategije predloženo je da se naslov točke 7.6. Prijedloga strategije: "Statistika poljoprivrede" preimenuje tako da glasi: "Statistika poljoprivrede i zaštite okoliša", jer je u okviru navedene točke predviđen razvoj statistike zaštite okoliša kao strateškog cilja.

Razmatrajući Prijedlog godišnjeg provedbenog plana statističkih istraživanja, u dijelu koji se odnosi na statistiku zaštite okoliša, više koriste podaci iz administrativnih izvora (Uprava za vode, Agencija za zaštitu okoliša), koji su ih dužni prikupljati temeljem važećeg zakonodavstva. Predloženo je također da se u 2005. godini promijeni naziv godišnjeg statističkog istraživanja, pod brojem 17. koji sada glasi: "Spaljivanje, kompostiranje i odlaganje otpada". Promjenom naziva u "Gospodarenje otpadom" statističko istraživanje bilo bi sveobuhvatno.

U navođenju statističkih istraživanja, pod rednim brojem 12. i 13., "Godišnji izvještaj o zaštićenim područjima (POD-1)" i "Crveni popis biljnih i životinjskih vrsta" potrebno je da predlagatelj ispravi naziv (Ministarstva kulture), a u načinu prikupljanja podataka navede i podatke koje vodi Državni zavod za zaštitu prirode. Uz navođenje Zakona o zaštiti okoliša, potrebno je dodati i br. "128/9".

Odbor je predložio predlagatelju da uzme u obzir i uvaži iznesene primjedbe, te da u tom smislu, podnese vlastite amandmane.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru da o prijedlozima akata provede objedinjenu raspravu, te da donese pojedinačno slijedeće akte: Strategiju razvitka službene statistike RH 2004-2012., Program statističkih aktivnosti RH 2004-2007. i Godišnji provedbeni plan statističkih aktivnosti RH 2004.

Odbor za zakonodavstvo raspravljao je o Prijedlogu strategije razvitka službene statistike RH 2004-2012., podupire njegovo donošenje, a na tekst nema primjedaba.

Odbor za ravnopravnost spolova raspravio je Prijedlog strategije razvitka službene statistike RH 2004-2012. kao zainteresirano radno tijelo. Odbor je proveo objedinjenu raspravu o Prijedlogu strategije razvitka službene statistike RH 2004-2012., s Prijedlogom programa statističkih aktivnosti RH 2004-2007. Odbor je raspolagao pisa-

nim mišljenjem i primjedbama na navedeni akt, koji je Odboru dostavila pravobraniteljica za ravnopravnost spolova RH.

U uvodnom izlaganju predlagatelj je upoznao Odbor s bitnim ciljevima koji će se nastojati ostvariti u ovom višegodišnjem razdoblju na koje se Strategija odnosi, a jedan od njih je svakako razvijanje službene statistike u skladu s nacionalnim i međunarodnim potrebama i zahtjevima.

Odbor se posebice osvrnuo na one dijelove Prijedloga strategije koji su u uskoj vezi s člankom 17. i člankom 36. Zakona o ravnopravnosti spolova. Naime, člankom 17. Zakona o ravnopravnosti spolova propisana je obveza iskazivanja svih statističkih podataka i informacija po spolu, a člankom 36. istog Zakona propisana je obveza usklađivanja svih propisa sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u roku od godinu dana od dana njegova stupanja na snagu (22.7.2003).

Članovi Odbora mišljenja su da predložena strategija koja se bavi istraživanjem i prikupljanjem statističkih podataka mora biti u suglasju s pozitivnim propisima u RH i s propisima EU. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje Strategije razvitka službene statistike RH 2004-2012. sa slijedećim amandmanima:

Prvi amandman je da se u glavi 7. iza poglavlja 7.9 Regionalna statistika dodaje novo poglavlje koje glasi: "Rodna statistika", a odnosi se na statističke podatke koji odražavaju realnost odnosa žena i muškaraca u svim sferama života. Takva statistika jasno ukazuje na stupanj ravnopravnosti spolova u društvu. Vođenje rodne statistike omogućuje praćenje stanja ravnopravnosti spolova u RH potrebnih radi donošenja odluka, poduzimanja mjera i vođenja politike za ostvarivanje te ravnopravnosti.

Ulaskom u EU RH se obvezuje ubrzi proces harmonizacije sustava svoje službene statistike sa statistikom EU koja se zalaže za iskazivanje svih podataka o pojedincima po spolu, te kontinuirani razvoj i unapređenje metodologija

i indikatora za evaluaciju ravnopravnosti spolova.

Odbor za ravnopravnost spolova raspravio je i Prijedlog programa statističkih aktivnosti RH 2004-2007. kao zainteresirano radno tijelo. Odbor je proveo objedinjenu raspravu o Prijedlogu programa statističkih aktivnosti RH 2004-2007. s Prijedlogom strategije razvitka službene statistike RH 2004-2012. Odbor je raspolagao pisanim mišljenjem i primjedbama na navedeni akt, koje je Odboru dostavila pravobraniteljica za ravnopravnost spolova RH.

Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, Odbor se posebno osvrnuo na one statističke podatke koji bi se trebali sukladno odredbi čl. 17. Zakona o ravnopravnosti spolova iskazivati po spolu. Istaknuto je da bi na taj način u svim područjima ljudskog djelovanja, bilo rada, zapošljavanja, obrazovanja, pravosuđa, zdravstva i dr., postojali relevantni podaci koji bi se mogli analizirati i prezentirati po spolu, što bi ujedno pridonijelo boljoj realizaciji u provođenju ravnopravnosti spolova u svim segmentima društva.

Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno odlučio predložiti Hrvatskom saboru donošenje Programa statističkih aktivnosti RH 2004-2007. sa sljedećim amandmanima:

Prvi amandman je da se iza točke 13.N.1 Informatika, dodaje nova točka 13.N.2 koja glasi: "Baza službene statistike na Internetu". Obrazloženje je da je u Programu potrebno navesti i mogućnost dostupnosti podataka putem Interneta.

Drugi do dvadeset i prvi amandman odnose se na točke 242.N.1., 242.N.2., 242.N.3., 242.N.6., 313.,322.N.1., 332.,351.,352.,353.,362.,371.,371.N.1.,371.N.2., 371.N.3. 382.N.2.,382.N.3.,382.N.4.,382.N.5, gdje u određene dijelove teksta treba dodati riječi "i po spolu". Prema čl. 17. Zakona o ravnopravnosti spolova svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim tijelima, javnim službama i ustanovama moraju biti iskazani po spolu. Podaci koji su izni-

mno važni za ravnopravnost spolova obuhvaćaju područja rada i zapošljavanja, pravosuđa, odlučivanja u političkoj, društvenoj i ekonomskoj sferi te obrazovanja.

RASPRAVA

Prvotno se zastupnicima kratko obratio ravnatelj Državnog zavoda za statistiku, **Jakov Gelo** i podnio uvodno izlaganje u pogledu ove tri točke dnevnog reda. Potom je u ime Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša govorio **Marko Širac (HDZ)**, potpredsjednik Odbora, a u ime Odbora za ravnopravnost spolova **Gordana Sobol (SDP)**, predsjednica Odbora.

Podržana sva tri dokumenta

Usljedila je rasprava po klubovima zastupnika. U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorila je **Katarina Fuček (HDZ)**. Naglasila je da Strategija razvitka službene statistike RH do 2012. godine podrazumijeva postizanje pune usklađenosti hrvatskog statističkog sustava s onim europskim, kako bi se omogućilo kvalitetno uspoređivanje i vrednovanje podataka kao podloga za druge potrebne odluke.

Strategija razvitka službene statistike RH do 2012. godine podrazumijeva postizanje pune usklađenosti hrvatskog statističkog sustava s europskim.

Hrvatski statistički sustav mora omogućiti svim strukturama društva uvid u pravo stanje stvari u društvu, tj. dati objektivnu sliku zasnovanu na činjenicama. Mediji u njemu moraju imati kvalitetnu podlogu za informiranje javnosti, znanstvenici, analitičari, istraživači dostupnost i dobru obrađenost podataka za svoja istraživanja, a jednako tako sustav se mora koristiti u međunarodnoj razmjeni podataka s mogućnošću usporedbe.

Fuček ističe da su u Prijedlogu strategije vrlo jasno i pregledno navedene glavne zadaće hrvatskog statističkog sustava za naredno razdoblje, jasno su navedeni i svi sudionici u hrvatskom statističkom sustavu, a naznačen je i pravni okvir u kojemu će se u skladu s nacionalnim i međunarodnim potrebama razvijati i primjenjivati sustav službene statistike.

Prijedlog programa statističkih aktivnosti RH od 2004. do 2007. godine daje uvid u pregled razvojnih ciljeva službene statistike, pregled glavnih rezultata službene statistike, pregled najvažnijih infrastrukturnih i razvojnih aktivnosti, te pregled ukupnih potrebnih sredstava iz državnog proračuna.

"Polazna osnova za izradu Prijedloga je Strategija razvitka službene statistike RH, a mehanizmi za praćenje korisničkih potreba su statistički savjetodavni odbori koji su prvi put osnovani 2003. godine za 15 navedenih područja, radne grupe za izradu strategije i za izradu programa statističkih aktivnosti, te statistički savjeti RH". U materijalu se navodi da je u rad odbora uključeno 78 različitih institucija čime se dobilo na poboljšanju uvida i mogućnosti proširenja statističkih proizvoda.

U programu statističkih aktivnosti koje su planirane zastupnica pozdravlja uspostavu statističkog poslovnog registra, kao i uspostavu registra poljoprivrednih gospodarstava.

"Sva ova tri dokumenta imaju svoju utemeljenost u strateškim ciljevima RH od koje je glavni ulazak u EU, a u skladu s tim je i provođenje svih pripremnih aktivnosti na svim područjima društva, od gospodarskog do socijalnog".

Naglašava potrebu planiranog razvoja službene statistike RH, zbog domaćih i međunarodnih korisnika u smislu ostvarivanja nacionalnih ciljeva. Klub zastupnika HDZ-a podržava sva tri dokumenta.

Nije prepoznat značaj službene statistike

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je dr. sc. **Ljubo Jurčić (neovisni)**.

Izjavio je da hrvatska službena statistika u hrvatskoj politici, kao ni u hrvatskom gospodarstvu nije ni približno zauzela ono mjesto koje joj pripada, a glavni razlog za takvo stanje vidi u tome što kreatori ekonomske i socijalne politike ne prepoznaju njen značaj. "Gospodarsku i socijalnu politiku ne može se početi graditi ni kreirati bez razvijene službene statistike, jer definiranje svake politike, a osobito strategije polazi od snimke postojećeg stanja".

Strategija razvoja službene statistike koja se ne temelji na strategiji ukupnog društvenog i gospodarskog razvitka je ustvari sama sebi svrha.

Rekao je da je statistički sustav sastavni dio ili podsustav cjelokupnog društvenog sustava, pa se strategija razvoja službene statistike treba izvesti ili temeljiti na strategiji društvenog i gospodarskog razvitka Hrvatske, poštujući pritom sva pravila statističke struke.

"Strategija razvoja službene statistike koja se ne temelji na strategiji ukupnog društvenog i gospodarskog razvitka je ustvari sama sebi svrha".

Istaknuo je da će na strategiju razvoja službene statistike RH i na program statističkih aktivnosti nažalost najviše utjecati proces pristupanja EU. "Nažalost, kažem, jer puno više treba razvijati hrvatsku statistiku koja će nam omogućiti da upoznamo sami sebe i da nam službena statistika da podatke potrebne za kreiranje strategije za ostvarivanje nacionalnih ciljeva, naravno, u koje je uključeno i pristupanje EU".

Razvoj u skladu s nacionalnim potrebama

Primijetio je da je usvajanje europskih i međunarodnih statističkih standarda u svakom slučaju potrebno i vrlo korisno, međutim, to nije dovoljno, jer nacionalnu statistiku treba razvijati prvenstveno u skladu s nacionalnim potrebama.

Drži da bi kod pristupanja EU hrvatska službena statistika trebala napraviti dvije stvari, prvo, harmonizirati nacionalni statistički sustav sa EU i drugo, organizirati prikupljanje statističkih podataka na temelju kojih bi se mogli procjenjivati efekti hrvatskog pristupanja EU na svaki gospodarski sektor, na svako poduzeće, svaku društvenu grupaciju, svakog pojedinca. Naime, s takvim podacima hrvatski pregovarači bi imali jaču pregovaračku poziciju.

"Ono što je sada izvjesno, usklađivanje, odnosno harmoniziranje statističkog sustava koji zahtijeva EU će se sigurno provesti i to je dobro, međutim, izvjesno je da ćemo ostati bez statističkih istraživanja i analiza koje bi dodatno poboljšale pregovaračku poziciju naših pregovarača".

Nedostajuća statistička istraživanja

Od nedostajućih statističkih istraživanja, a koja su neophodna za sagledavanje cjelokupne hrvatske gospodarske aktivnosti, svih njenih dijelova i njihove međusobne povezanosti su input-output tablice, odnosno tablice ponude i uporabe. "Input-output tablice, a posebno tablice ponude i uporabe imaju dvostruku namjenu, statističku i analitičku, one daju okvir za provjeru konzistentnosti i točnosti korištenih definicija, klasifikacija i podataka o tokovima dobara i usluga dobivenih iz posve različitih statističkih izvora i iskazanih u drugim statističkim računima".

One na jednostavan način omogućuju procjenu efekata svake mjere ekonomske politike na ukupno gospodarstvo i na svaki njen dio kao procjenu efekata pristupanja EU. Dodaje da sudeći prema Prijedlogu Godišnjeg plana 2004. godine Hrvatska uskoro neće dobiti input-output tablice, a time će hrvatski znanstvenici, kreatori strategije gospodarskog i društvenog razvoja, ali i pregovarači sa EU ostati bez podataka za procjenu efekata hrvatske gospodarske politike.

"Ono što su input-output tablice za ukupno gospodarstvo, a osobito za realni sektor gospodarstva, jer zorno prikazuju od kuda koja roba i usluga dolazi, gdje se proizvodi, kamo odlazi, gdje se troši, kolika se dodana vrijednost stvara u svakoj točki gospodarstva, kako se raspodjeljuje ta dodana vrijednost, koliko se plaćaju porezi, doprinosi plaći itd, sličnu funkciju za financijski sektor imaju računi financijskih transakcija, koji pokazuju gdje se stvara višak, a gdje manjak financijskih sredstava, kako ta financijska sredstva kolaju kroz sve institucionalne sektore društva, između države, kućanstva, poduzeća, banaka, financijskih institucija, inozemstva itd. i kakvi su kanali kolanja tih financijskih sredstava, koje su kvalitete".

Niti ove račune nećemo uskoro imati, a bez njih kreatori ekonomske politike nemaju pravu sliku o stanju gospodarskog i socijalnog života i vrlo teško mogu preciznije procjenjivati efekte pojedinih mjera na gospodarski i socijalni život, zaključuje zastupnik. Založio se da ova dva računa dobiju prioritet u statističkim istraživanjima u 2005. godini.

Uz sve ove primjedbe Klub zastupnika SDP-a podržava sva tri prijedloga, a isto tako podržavaju i amandmane Odbora za ravnopravnost spolova.

Ojačati poljoprivrednu statistiku

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Božidar Pankreć (HSS)**. Smatra da statistici treba dati prioritet. Ona dakako treba biti usklađena sa standardima EU, a nužno je ojačati poljoprivrednu statistiku u skladu s europskim standardima i metodologijom.

Naglašava da bi statistika trebala osigurati sve podatke kako bi se moglo ocijeniti stanje u svim područjima u državi, a također mora omogućiti i pravodobnu obradu međusobno usporedivih statističkih podataka.

Podsjetio je da je sukladno Zakonu o službenoj statistici koji je donesen u lipnju 2003. godine prvi Program statističkih aktivnosti Državni zavod za statistiku bio dužan izraditi do 31. prosinca tekuće godine koja prethodi razdoblju na koje se program odnosi. Također, prvi

godišnji provedbeni plan Državni zavod za statistiku bio je dužan izraditi do 31. prosinca tekuće godine za iduću godinu. Stoga ističe da je Program poslan sa zakašnjenjem, a mišljenja je da je donošenje Provedbenog plana za 2004. godinu bespredmetno.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju omogućeno je financiranje i pomoć EU putem programa CARDS, čime je statistici odobrena tehnička pomoć.

Ipak, Klub zastupnika HSS-a smatra da treba podržati u prvom redu Strategiju koja će omogućiti da do 2009. godine dobijemo usklađenje domaće statistike sa standardima EU. Navodi da statistika poljoprivrede, te statistika robne razmjene s inozemstvom predstavljaju najznačajnije pojedinačne ciljeve navedene u Strategiji.

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju omogućeno je financiranje i pomoć EU putem programa CARDS, čime je statistici odobrena tehnička pomoć.

Regionalna statistika

Sukladno Vladinom planu provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Državni zavod za statistiku u suradnji s drugim tijelima državne uprave bio je obvezan do studenoga 2003. godine definirati i uspostaviti nazivlje teritorijalnih jedinica RH sukladno europskom statističkom standardu. Smatra da je po ovom pitanju potrebna dodatna rasprava, jer određivanje 5 regija u Hrvatskoj samo za potrebe statistike, a bez utvrđivanja šireg konteksta, moglo bi prejudicirati neka pitanja. Naime, uvođenjem nomenklature u hrvatski statistički sustav uvodi se europski statistički standard za prikupljanje i obradu, iskazivanje podataka na razinama prostornih jedinica za statistiku kakve postoje u statističkim sustavima EU.

Zastupnik ističe da su osobito značajni regionalni statistički podaci koji će pružiti temelj za ocjenu prihvatljivosti prilikom kandidiranja za pomoć strukturnih fondova EU koji osiguravaju raspodjelu sredstava EU namijenjenih razvoju pojedinih prostornih jedinica.

Osvrnuo se na popis poljoprivrede 2003. godine, koji je proveo Državni zavod, metodologijom koja je bila, kako je rekao, u potpunosti harmonizirana s legislativom EU. "Temeljem podataka iz popisa omogućen je početak transformacije poljoprivrednih statistika, što je značajno s nacionalnog i međunarodnog aspekta".

Uz gore iznesene primjedbe, Klub zastupnika HSS-a podržat će donošenje ovih dokumenata.

Pitanje povjerenja

U ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina govorio je **Šemso Tanković (zastupnik albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine)**. Postavio je pitanje povjerenja u Državni zavod za statistiku i neke pokazatelje koje on podastire, rekavši da on sam nema povjerenja u tu instituciju, "kojoj je politika iznad struke". Za ilustraciju se osvrnuo na popis pučanstva u Hrvatskoj 2001. godine, gdje su podaci za pripadnike nacionalnih manjina za njega poražavajući. "Nacionalne manjine su se 2001. godine u odnosu na 1991. godinu smanjile za 56,4%, ostaje dvojbeno što se dogodilo s Bošnjacima kojih je manje za 52,3%, Slovencima kojih je manje za 41,1%, Crnogorcima za 49,3%, Makedoncima za 32%, Mađarima 25%". Rekao je da u statistici ne može doći u relativno kratkom vremenu, a to je razdoblje deset godina, do ovako drastičnih pomaka.

Nadalje, 19 tisuća 677 Bošnjaka Državni zavod za statistiku prikazuje kao Muslimane u rubrici "Ostali europski narodi", što ne odražava njihovu etničku pripadnost, izjavio je Tanković. Pritom dodaje da se u mnogim dokumentima između RH i BiH spominju Bošnjaci. Zaključio je da je zbog svega ovoga teško imati povjerenja u Državni zavod za statistiku.

"Plediram da se o statistici počne raspravljati i razmišljati na drugačiji način, statistika mora biti prepuštena struci".

Šport do sada površno praćen

Danira Bilić (HDZ) istaknula je neospornu važnost kvalitetnih, ažuriranih, detaljnih i pouzdanih statističkih pokazatelja. Rekla je da u procesu donošenja bilo kakvih odluka, dugoročnih ili srednjoročnih planiranja ili naprosto problematiziranja pojedinih gospodarskih ili društvenih pitanja, službena statistika pruža čvrsto uporište i polaznu točku za sva razmišljanja.

Pritom ističe da je sport jedno područje društvenog djelovanja koje je do sada vrlo malo, vrlo loše i prilično površno praćeno, odnosno pokriveno službenom statističkom metodologijom prikupljanja i obrade podataka. Smatra da novi Zakon o sportu treba biti temeljen na kvalitetnim i pouzdanim statističkim pokazateljima, koji ujedno daju projekciju razvoja te djelatnosti. "Ukoliko netko zaviri u službeni statistički ljetopis RH o sportu neće naći kvalitetnih, ili za neku ozbiljnu raspravu o sportu usporedivih podataka".

U ovom trenutku nitko ne raspolaže točnim podacima o broju sportskih objekata, dvorana, vanjskih terena, nogometnih igrališta, njihovom trenutnom stanju, iskoristivošću itd.

Apelirala je na ravnatelja Državnog zavoda za statistiku i Ministarstvo znatnosti, obrazovanja i sporta da hitno učine značajne promjene u praćenju statističkih pokazatelja iz područja sporta. "U ovom trenutku nitko ne raspolaže sa točnim podacima o broju sportskih objekata, dvorana, vanjskih terena, nogometnih igrališta, njihovom trenutnom stanju, iskoristivošću itd". Također, napominje da u ovom trenutku nitko ne može ni približno reći koliki se postotak sta-

novništva Hrvatske bavi sportom, odnosno tjelesnim vježbanjem. Zaključila je da podržava donošenje triju dokumenata, ali je još jednom naglasila potrebu ozbiljne revizije načina prikupljanja, obrade i prikazivanja podataka o sportu.

Jačanje povjerenja javnosti

Davorko Vidović (SDP) drži da je dokument Strategije iznimno dobro pozicionirao ključne točke budućeg razvoja statističke djelatnosti u RH. Također, smatra prihvatljivom misiju i viziju koja se želi implementirati i pretočiti u projekt koji je dan u dokumentu Plan statističkih istraživanja u narednim godinama. Podržava i glavnu zadaću koja je ovdje izrijekom spomenuta, a to je čuvanje stručne neovisnosti hrvatskog statističkog sustava od politike i bilo kakvog političkog pritiska, te povećanja povjerenja javnosti u službenu statistiku.

U publikacijama Državnog zavoda za statistiku većina podataka je obrađena i iskazana prema spolu, međutim, glavni problem nastaje kada želimo detaljniju razradu unutar pojedinih kategorija.

Gordana Sobol (SDP) ukazala je na potrebu da se u budućnosti kroz Državni zavod, odnosno kroz državnu statistiku, započne s uvođenjem rodne statistike, odnosno da se počnu pratiti podaci na način koji bi ukazivao na stvaran položaj žena i muškaraca u hrvatskom društvu, a pritom naročito misli na područja rada i zapošljavanja, pravosuđa, odlučivanja u političkoj, društvenoj i ekonomskoj sferi, te obrazovanja.

U publikacijama Državnog zavoda za statistiku većina podataka je obrađena i iskazana prema spolu, međutim, glavni problem nastaje kada želimo detaljniju razradu unutar pojedinih kategorija,

pojašnjava zastupnica. Tako npr. u dijelu statistike gdje je ukupan broj zaposlenih podijeljen po sektorima i djelatnostima postoje samo ukupni podaci, ne i rodni po svakom sektoru. Isto je i s prosječnim plaćama po djelatnostima, gdje također nema iskazanih podataka po spolu. U području pravosuđa, kada se govori o počiniteljima kaznenih djela ili prekršaja, postoji statistika po dobi, po vrsti prekršaja i kazne, ali ne i po spolu unutar svake od kategorija. U području obrazovanja se uopće ne vodi statistika po spolu, pa tako nema podataka koliko imamo studenata kojeg spola na fakultetima. Zastupnica je mišljenja da bi sve ove podatke trebalo iskazivati na razini državne statistike, jer bi se tako država mogla odrediti prema tim pokazateljima.

Loša dostupnost internetskih stranica Zavoda

Konačno, upozorila je da su podaci Državnog zavoda za statistiku na internetskim stranicama Zavoda vrlo slabo dostupni, a brzina prijenosa podataka je neprimjerena. Zamolila je ravnateljicu Zavoda da poduzme mjere kako bi dostupnost podataka na internetskim stranicama Zavoda bila što bolja.

Marija Lugarić (SDP) javila se za repliku. Slaže se s kolegicom Sobol da treba sve podatke voditi i po spolu, odnosno po rodu, a također se slaže s navodom da što se ide u niže razine statistike, ta je statistika nepreciznija. Napominje da je slična situacija kada se radi o dobroj statistici, "gdje postoji još veći nered".

Koliko će biti statističkih regija?

Alenka Košiša Čičin-Šain (HNS) rekla je da posljednjih godina sve više jača svijest o ulozi regionalnog razvoja Hrvatske. Potpisivanjem Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju 2001. godine dodatno su pojačane aktivnosti u području regionalnog razvoja. Tako je i Državni zavod za statistiku izvijestio Vladu da se počelo raditi na formiranju

statističkih regija u RH što će biti osnova za izračunavanje koja područja imaju pravo na pomoć EU. Prema tim informacijama predlaže se u RH 5 regija.

Zastupnica ima saznanja da je već formirana centralna regija koja će obuhvaćati Zagreb i prsten oko njega. Međutim, kako u toj regiji bruto društveni proizvod po stanovniku prelazi ili bi mogao prelaziti 75% prosjeka EU, ta regija ne bi imala pravo na pomoć u razvoju, napominje Košiša.

Prema standardima EU regija ima između 800 tisuća do 3 ili 3,5 milijuna stanovnika. U kontekstu Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska se odlučila da će ovu odluku donijeti do kraja 2005. godine i postoje inicijalni prijedlozi hrvatskih vlasti da se formira pet regija: tzv. sjeverna, centralna, zapadna, južna i istočna.

Košiša za ključno pitanje o kojem treba razmisliti u kontekstu više regija drži ono da li centralnu regiju sa Zagrebom zadržati kao jednu, s obzirom na činjenicu da u periodu pregovaranja možemo očekivati da upravo zbog Zagreba ta regija premaši prag od 75% bruto društvenog proizvoda i time izgubi čitava regija mogućnost dobivanja sredstava iz predpristupnih fondova. Zamolila je kolege iz Državnog zavoda da u svom konačnom obraćanju o tome nešto kažu, jer je to važno pitanje za razvoj cijele centralne regije.

Područje ljudskih prava i nacionalnih manjina

Nikola Mak (neovisni, zastupnik austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske, vlaške i židovske nacionalne manjine) osvrnuo se na statističko praćenje u području ljudskih prava i prava nacionalnih manjina. Smatra da službena statistika ne prati sve bitne pokazatelje o stanovništvu ili ih ne prati na odgovarajući način.

Napominje da bi službena statistika do potrebnih podataka mogla dolaziti iz administrativnih izvora, što znači da

nema potrebe za posebnim statističkim istraživanjima.

Službena statistika do potrebnih podataka mogla bi dolaziti iz administrativnih izvora, što znači da nema potrebe za posebnim statističkim istraživanjima.

Naveo je neke primjere gdje bi statistika trebala posvetiti posebnu pažnju. Prije svega to je zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini, te upravnim i pravosudnim tijelima. Zatim su tu podaci o sudjelovanju pripadnika nacionalnih manjina u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima. Zatim su tu podaci o ostvarivanju prava nacionalnih manjina na javnu i službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina, te podaci o ostvarivanju prava na odgoj i obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Konačno, tu su demografski podaci o svakoj nacionalnoj manjini, te strukturalni podaci o obrazovanju, zaposlenosti, te podaci socijalne statistike.

Što je s praćenjem pismenosti i siromaštva?

Milorad Pupovac (SDSS, zastupnik srpske nacionalne manjine) osvrnuo se na statističke podatke koji se tiču pripadnika nacionalnih manjina. Rekao je da ni u jednom od tri predložena dokumenta nema adekvatnih prikaza ostvarivanja ljudskih i manjinskih prava, premda se podaci o tome mogu jednostavno dobiti iz dru-

gih izvora i Državni zavod ne mora zbog toga osiguravati posebne aktivnosti niti posebna sredstva. Ti podaci, naime, mogu se dobiti od jedinica lokalne samouprave, te od drugih državnih organa. Također, podaci u vezi sa službenom upotrebom jezika i pisma nacionalnih manjina, u vezi s odgojem i obrazovanjem, mogu se dobiti od drugih institucija, državnih ili jedinica lokalne samouprave.

Nadalje, prema prijelaznim odredbama Zakona utvrđeno je da je prvi godišnji provedbeni plan Državni zavod za statistiku dužan izraditi do 31. prosinca tekuće godine za iduću godinu. "Kako je zakon stupio na snagu 4. 7. 2003. godine, a kako je ovo prvi provedbeni plan, predlagatelj bi trebao dati obrazloženje razloga ovako velikog kašnjenja u njegovom donošenju, kao i objašnjenja svrhe plana za 2004. godinu, a koji se predlaže u 11. mjesecu 2004. godine", ističe Pupovac.

Zaključio je da nedostaju i pokazatelji koji se tiču pismenosti, kao i stanja siromaštva u zemlji, te stanja ravnopravnosti muškaraca i žena koje bi trebalo biti vidljivo iz statističkih pokazatelja na mnogo precizniji način.

Bit će četiri statističke regije

Ravnatelj **Jakov Gelo** rekao je da statistika objavljuje manje od 1% od ukupnih pokazatelja koje prikupi. Jedan od problema je da okvir za Program daje Zakon o državnoj statistici, koji kaže da se moraju štititi individualni podaci. Napominje da su mnogi administrativni izvori koji bi trebali poslužiti za proizvodnju statističkih proizvoda neupotrebljivi, zbog metodologije prikupljanja podataka.

Što se tiče podataka iz popisa stanovništva, Gelo naglašava da su oni upravo onakvi kakvi su dobiveni popisom i da se ne smiju revidirati.

Rekao je da program statističkih regija sa 5 regija u Hrvatskoj nije bio prihvatljiv za EU, kao ni ideja da Hrvatska bude samo jedna regija, što nije prihvaćeno isključivo iz formalnih razloga, a oni su primarno broj stanovnika, odnosno donja i gornja granica broja stanovnika.

"Imajući županijski ustroj kakav imamo, mi nismo mogli iskrojiti više od 4 regije i prije par dana smo dobili iz Bruxellesa signal da nemaju ništa protiv da Hrvatska formira predložene četiri regije, među kojima je izdvojen Zagreb sa zagrebačkom županijom kao cjelina koju bi bilo nelogično razdvajati na više regija". Dakle, bit će četiri regije, od kojih su tri ispod 50% ili niže prosječne razvijenosti EU.

Konstatirao je da sve amandmane koje predlaže Odbor za ravnopravnost spolova predlagatelj prihvaća.

Time je zaključena rasprava.

Zastupnici su većinom glasova - 93 glasa "za" i 3 "suzdržana" - prihvatili Strategiju razvitka službene statistike RH 2004. do 2012. godine, zajedno s amandmanom Odbora za zakonodavstvo prihvaćenim od strane predlagatelja. Također, većinom glasova - 96 glasova "za" i 3 "suzdržana" - donesen je Program statističkih aktivnosti RH 2004. do 2007. godine, a prethodno je predlagatelj prihvatio amandman Odbora za ravnopravnost spolova. Konačno, većinom glasova - 97 glasova "za" i 2 "suzdržana" - donesen je i Godišnji provedbeni plan statističkih aktivnosti RH 2004. godine.

S.Š.

IZVJEŠĆE O RADU NACIONALNOG VIJEĆA ZA VISOKU NAOBRAZBU U RAZDOBLJU OD 24. TRAVNJA DO 15. STUDENOGA 2004. GODINE

Briga za razvoj sustava strateška je uloga Vijeća

Nakon rasprave Hrvatski je sabor prihvatio Izvješće o radu Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu u razdoblju od 24. travnja do 15. studenoga 2004. godine.

O IZVJEŠĆU

Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu podnijelo je Hrvatskom saboru Izvješće o radu (i o stanju u visokom školstvu) za razdoblje od 28. svibnja 2003. do 15. studenoga 2004. Izvješće bi se trebalo prema Zakonu podnositi jedanput godišnje, a razlog prekoračenja tog roka za ova izvješća je neizvjesnost trajanja mandata (razrješenje) prijašnje predsjednice Vijeća i mandata samog Vijeća. Zbog toga je došlo i do problema u sastavljanju Izvješća. Saborski matični Odbor Sabora vratio je Izvješće ponajviše zbog tadašnjeg predsjednika koji je svojim utjecajem na proceduru rasprave o Izvješću, na razini Odbora, spriječio iznošenje Izvješća pred Sabor, stoji u Izvješću. Stoga je sada priloženo i prethodno izvješće.

Ovaj saziv Vijeća Hrvatski je sabor imenovao u travnju 2001., a novu predsjednicu, prof. dr.sc. Jasminu Lukač -Havranek u svibnju 2003. stoga se aktualno Izvješće podudara s 1,5 godišnjim mandatom nove predsjednice Vijeća. Od 2000. do 2003. godine pripreman je novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju čime je pokrenuta rasprava o konceptualnim pitanjima itd. Pod znak pitanja su došli način upravljanja visokim školstvom, poimanje autonomije i instrumenti regulacije. U tom kontekstu Vijeće je čitavo vrijeme podnosilo ambivalentan odnos upravnih struktura prema njegovoj ulozi,

položaju i ovlasti u sustavu visoke naobrazbe, što je rezultiralo nizom teškoća u njegovom radu, posebno u svakodnevnom neposrednom djelovanju. Može se reći da dijelovi Izvješća govore o radu i problemima ovog Vijeća, neposredno ilustriraju teškoće u ostvarivanju novog koncepta regulacije visokoškolskog sustava u kojem bi se s neposrednoga državnog upravljanja prešlo na sustav autoregulacije s vanjskim nadzorom kvaliteta studijskih programa i institucijskog funkcioniranja.

Izvješće podsjeća na zadaće Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu prema Zakonu o visokim učilištima - briga za razvoj sustava visokog školstva, predlaže osnove ukupne politike u tom području - te ističe da je Nacionalno vijeće te poslove prepoznalo kao svoju stratešku ulogu (drugi su poslovi sudjelovanje u ekspertnim prosudbama, davanje mišljenja o potrebi osnutka visokih učilišta itd.).

Izvješće podsjeća na zadaće Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu prema Zakonu o visokim učilištima - briga za razvoj sustava visokog školstva, predlaže osnove ukupne politike u tom području - te ističe da je Nacionalno vijeće te poslove prepoznalo kao svoju stratešku ulogu (drugi su poslovi sudjelovanje u ekspertnim prosudbama, davanje mišljenja o potrebi osnutka visokih učilišta itd.).

U dijelu Izvješća "Opći uvid i osvrt na materijalne pokazatelje" navodi se da se zamisao da će Nacionalno vijeće u kratkom roku doći do uvida u stanje čitavog sustava visoke naobrazbe nije mogla ostvariti zbog brojnih poteškoća na koje je Vijeće nailazilo zbog pomanjkanja logistike (kadrovski, legislativni i tehnički resursi) u službama koje podržavaju čitav sustav visoke naobrazbe. Ne postoje čak ni pouzdani cjeloviti podaci o broju i vrstama različitih studijskih programa, o broju studenata i vrstama različitih studijskih programa, o nastavnicima po nastavnim zvanjima, starosnoj strukturi, o stvarnim njihovim nastavnim opterećenjima itd. i još smo daleko od cjelovitog i djelotvornog korištenja suvremenih informatičkih metoda za prikupljanje takvih podataka, stoji u Izvješću.

Sve je to uvjetovalo da Nacionalno vijeće nije moglo ni dobiti niti dati javnosti na uvid cjelovitu ocjenu o stanju u visokom obrazovanju koja bi bila dokumentirana egzaktnim i objektivnim pokazateljima. Uvidi Nacionalnog vijeća temelje se na parcijalnim analizama podataka stečenih pojedinačnim vrednovanjem visokih učilišta ili istraživanjima pojedinih fenomena koje su obavljale druge institucije.

Sadašnjim stupnjem opremljenosti naša učilišta teško mogu udovoljiti zahtjevnijim i suvremenijim pedagoškim standardima u kojima se velika pažnja daje uvjetima za individualni rad studenata i koji pretpostavljaju usko povezivanje visokoškolske nastave s istraživanjima u laboratorijima, na terenu ili u kliničkim uvjetima, stoji među ostalim u Izvješću, koje govori i o deficitarnosti znanstveno-nastavnih i nastavnih kadrova, razma-

tra systemske i konceptijske probleme, govori o autonomiji i integritetu sveučilišta, primjeni Bolonjske sheme itd.

Može se reći da je Nacionalno vijeće kao prosudbeno tijelo učinilo više nego što je bilo dužno samo temeljem zahtjeva Ministarstva za davanje mišljenja u predmetima upravnog postupka. Nacionalno vijeće u postupku vrednovanja visokih učilišta predlaže Ministarstvu povjerenstva za pojedina visoka učilišta te provodi stručne poslove temeljem kojih Ministarstvu predlaže mišljenje o izdavanju ili uskrati "vjerodostojnice" odnosno upućivanju "pisma očekivanja". U većini visokih učilišta unutarnji sustavi kvalitete tek su u povojima ili u rudimentarnim naznakama. Razvoj tog sustava je i po novom Zakonu jedan od prioritarnih zadaća Nacionalnog vijeća. Vrednovanje visokih učilišta bio je najzahtjevniji posao Nacionalnog vijeća i u ovom sazivu Nacionalno je vijeće dovršilo sva vrednovanja visokih učilišta započeta 1999. godine (22). U ovom izvještajnom razdoblju provelo je vrednovanje novih 14 visokih učilišta. Sva ta vrednovanja nisu proceduralno okončana. Nacionalno vijeće do pred kraj svog mandata nije ni za jedno visoko učilište predložilo uskraćivanje vjerodostojnice odnosno dopusnice.

Ne može se reći da je Nacionalno vijeće u dosadašnjim postupcima bilo izuzetno rigorozno (kako se to ponekad želi prikazati) pogotovo kad se uspoređuju uvjeti rada na pojedinim visokim učilištima s brojem studenata koji se upisuju. Međutim, treba istaknuti da je ovaj posao pomogao Nacionalnom vijeću i visokim učilištima da sagledaju svu kompleksnost postupaka i sustava osiguranja i unapređenja kvalitete studija, stoji, među ostalim, u ovom Izvješću, uz koji su predočeni i brojni prilozi o tome.

RADNA TIJELA

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu nakon provedene rasprave jednoglasno je odlučio predložiti Hrvatskom saboru da prihvati ovo Izvješće. Sudionici rasprave utvrdili su da je u

izvještajnom razdoblju Nacionalno vijeće djelovalo najvećim dijelom u otežanim prilikama ali je ipak uspijevalo izvršavati osjetljive zadaće vrednovanja postojećih i novopokrenutih visokoškolskih ustanova, ne zanemarujući ni svoju ulogu temeljnog procjenjivanja stanja odnosno potreba visokog školstva u Hrvatskoj. Izraženo je zadovoljstvo da je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa u posljednje vrijeme odlučnije počelo otklanjati prepreke i stvarati prostorne, administrativne, kadrovske, organizacijske i druge preduvjete za nesmetani rad ovog Vijeća.

MIŠLJENJE VLADE RH

Vlada RH predlaže Hrvatskom saboru da prihvati ova Izvješća o radu Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu.

RASPRAVA

Kritičko Izvješće

Na sjednici Hrvatskoga sabora uvodno o ovoj točki govorio je državni tajnik u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa prof. dr.sc. **Slobodan Uzelac** (s obzirom na to da nema predstavnika Vijeća radi isteka mandata). U većem dijelu ukupnoga izvještajnog razdoblja Vijeće je djelovalo uz prijašnje Ministarstvo znanosti i tehnologije odnosno u vrijeme koalicijske vlasti. Vlada ocjenjuje da je Izvješće pripremljeno kritički, napose prema globalnom okruženju u kojem je Vijeće djelovalo, a i samokritički. Nedvojbeno je izraženo nezadovoljstvo stanjem hrvatskoga visokog obrazovanja, a ukupno Izvješće je usmjereno, prema mišljenju Vlade, prema poboljšanju okolnosti u kojima će djelovati Vijeće i uspješnijem djelovanju samog Vijeća, rekao je, među ostalim, državni tajnik prof. dr.sc. Uzelac.

Nakon što je stajalište matičnog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu prenijela članica tog Odbora **Ivanka Roksandić (HDZ)** rasprava je otvorena.

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a govorio je dr.sc. **Miljenko Dorić (HNS)** rekavši na početku da nije dobar znak da ovako važnu temu prati svega petnaestak zastupnika.

Govoreći o izvješćima i razdobljima koja ona obuhvaćaju može se konstatirati, rekao je u ime Kluba, da nismo zadovoljni učinkom Nacionalnog vijeća u prošlom razdoblju, premalo je napravilo na reformi visokoga obrazovanja, iako se možda objektivno i nije moglo napraviti više. Slažemo se da se Hrvatska ne može osloniti na postojeći zastarjeli sustav visokoga obrazovanja, da reformski procesi moraju biti kompatibilni sa sličnim procesima u zemljama EU i da svi znamo da je komparativna prednost neke zemlje u 21. stoljeću da prvenstveno ovisi o brzini usvajanja novih znanja u kreativnom odgovoru na ta nova otkrića.

Stoga u narednom razdoblju od ovog Nacionalnog vijeća očekujemo da se zalaže za kvalitetniji obrazovni sustav i povećanje njegove učinkovitosti, za integrirana i djelotvorna sveučilišta, jačanje odgovornosti na svim razinama unutar sveučilišta, te, među ostalim, vrednovanje kvalitete nastave i istraživanja. Posebnu ulogu u tom procesu imaju nastavnici Zagrebačkog sveučilišta, najvećeg sveučilišta, a je li ono spremno na stvarne reforme, pitao je zastupnik. Moramo se također pitati je li samo akademska zajednica kriva za sporost i nedjelotvornost ovog procesa i koji je položaj države kao vlasnika i osnivača visokoškolskih ustanova, a jesu li saborski zastupnici učinili sve u svojim mogućnostima da pridonesej reformi i unaprijede kvalitetu i učinkovitost obrazovnog sustava.

Stvarnih pomaka nema ako se obrazovni proces ne nasloni čvrsto na potrebe za kadrovima u gospodarstvu i u javnom sektoru, potrebe koje proizlaze iz strategija razvoja. Znanstveni projekti i njihovo financiranje ne baziraju se na stvarnim potrebama našeg gospodarstva i dok god ne umrežimo rad na tome i ne krenemo tim putem (zastupnik je iznio primjer Kine, Francuske i Italije koji se znanstvene projekte usmjeri-

li prema razvoju gospodarstva) nećemo imati rezultata.

Rasprave nije bilo gotovo četiri godine

Dr.sc. **Krešimir Ćosić (HDZ)** javio se u ime Kluba zastupnika HDZ-a napomenuvši najprije da se ovdje radi praktički o petogodišnjem izvješću o radu Nacionalnog vijeća. A nitko tko ima veze s tim Vijećem nije nazočan i to nije dobro. Gotovo je nedopustivo da Hrvatski sabor o tako krupnom i važnom pitanju za razvoj hrvatskoga društva, gospodarstva, nije raspravljao gotovo pune četiri godine. Naveo je i da ima Izvješće saborskog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu od 9. listopada 2003. prema kojem to tijelo odlučuje da ne prihvaća Izvješće o radu ovog Nacionalnog vijeća, pa je s pravnog gledišta pitanje ima li ova rasprava smisla.

Ocjena sposobnosti obrazovnog sustava, znanstvenih institucija na neki način ukazuje na sposobnost jednog društva da se transformira, da napreduje i gospodarski raste. I to zaslužuje puno veću pažnju nego što mislimo.

Ocjena sposobnosti obrazovnog sustava, znanstvenih institucija na neki način ukazuje na sposobnost jednog društva da se transformira, da napreduje i gospodarski raste. I to zaslužuje puno veću pažnju nego što mislimo, naglasio je zastupnik. Citirao je pojedine dijelove Izvješća, počevši od uvida u stanje sustava visoke naobrazbe, u čemu je Vijeće nailazilo na brojne teškoće zbog pomanjkanja odgovarajuće logistike, kadrovskih, legislativnih i tehničkih resursa u službama koje podržavaju čitav sustav naobrazbe pa znači da Vijeće priznaje da nije u stanju obaviti zadaće za koje je nadležno.

Tu je i tvrdnja u Izvješću da ne postoje čak ni pouzdani i cjeloviti podaci o broju i vrstama različitih studijskih pro-

grama, o broju studenata koji pohađaju te programe, o nastavnicima po znanstveno-nastavnim zvanjima, starosnoj strukturi, stvarnim nastavnim opterećenjima itd. pa je sve to uvjetovalo da Vijeće nije moglo dobiti niti dati javnosti na uvid cjelovitu ocjenu o stanju u visokom obrazovanju, naveo je, među ostalim zastupnik, ne zaobilazeći ni slabu motiviranost studenata te neučinkovitost studiranja. Studenti često dobivaju neadekvatno obrazovanje u iznajmljenim prostorima, govori se o putujućim nastavnicima koji nisu u stanju udovoljiti cjelini obveza svog radnog mjesta itd. Bez uvijanja treba dati državi i svekolikoj javnosti na znanje da je potreban nacionalni konsenzus o strateškom poboljšanju položaja visokog obrazovanja i znanosti kao neophodnom uvjetu za postizanje odgovarajućeg razvoja i sukladnosti s Europom, sljedeći je citat iz Izvješća koji je naveo zastupnik.

Naglasio je da svakako ne bi bilo dobro govoriti o obrazovanju a ne govoriti o povezanosti obrazovanja i gospodarstva. S tim u vezi je naveo da je kao gost istraživač na poznatom američkom sveučilištu University of Michigan čuo konstataciju da je taj koledž generirao stotinu kompanija koje su zapošljavaju više od 40 000 ljudi, s prihodom od dvije milijarde dolara. Znanje, obrazovanje kao proizvod novih vrijednosti, kao element stvaranja veće konkurentnosti, boljeg gospodarstva i boljeg života u Hrvatskoj zaslužuje puno više pažnje. Klub zastupnika HDZ-a drži da je ovo Izvješće nešto što vrlo brzo zahtjeva odgovarajući odgovor svih institucija Vlade, a treba ga prihvatiti na znanje. Sve više od toga ne bi bilo dobro, rekao je zastupnik na kraju.

Hrabro Izvješće

Ovo Izvješće treba pohvaliti kao hrabro izvješće koje je i realna slika i vlastitog rada i stanja u sustavu, rekao je dr. sc. **Ivo Josipović (neovisni)** govoreći u ime Kluba zastupnika SDP-a. Sadrži snažnu kritiku politike pa i svijtu nas i naših prethodnika u ovim klupama jer pokazuje određen, čak visok stupanj nebr-

ge u ispunjavanju onih ovlasti i zadaća koje Sabor, Vlada i druga državna tijela i institucije imaju u sustavu znanosti i visokog obrazovanja. Kasnila su imenovanja, zakoni, podzakonski akti kasnili su ili uopće nisu doneseni, Izvješće kaže da je uvid u stanje nemoguć, naveo je, među ostalim zastupnik. Kao pripadnik Zagrebačkog sveučilišta koje producira između 50 i 60 posto ukupne hrvatske znanosti kaže da Sveučilište u Zagrebu ne samo da nije opstruiralo reformu nego je, srećom, bilo brana pojedinim ludostima koje su bile planirane u glavama onih koji nisu bili sposobni shvatiti realitet i mogućnost promjene. To nije otpor reformi i ovih će dana Zagrebačko sveučilište imati integrativniji statut nego sva druga sveučilišta zajedno.

Ovo Izvješće najbolje pokazuje da su zadaće koje neki put u svom nerealnom normativnom optimizmu stavljamo pred pojedine sustave, pa tako i sustav znanosti i visokog obrazovanja takve da štete sustavu. Naime, navedena zadaća Nacionalnog vijeća je takva da ih ni deset vijeća ne bi napravilo u deset godina, rekao je, među ostalim. Stavili smo sebi jednu idealističku sliku reforme znanosti i visokog obrazovanja kakva, zastupnik bi rekao, ne postoji nigdje u Europi. S druge strane, neki su na sveučilištu, ne samo Zagrebačkom, već u cijeloj hrvatskoj akademskoj zajednici prepoznali da se neki put iza reformskih ciljeva kriju ambicije sveučilišnih administracija da neprimjerenom centralizacijom na neki način uguše specifičnosti pojedinih struka. To je nešto, već se dijelom događa u društvenim i humanističkim znanostima, što će se sasvim sigurno obiti o glavu hrvatskoj akademskoj zajednici i Hrvatskoj kao cjelini.

Ponavljajući podatke iz Izvješća zastupnik kaže da su zabrinjavajući primjerice, oni o studiranju šest pa i deset godina, no dodaje da to nije boljka koja prati samo hrvatska sveučilišta (sličan problem i u Njemačkoj). Osobno misli da upravo tu Hrvatska može napraviti iskorak i smanjiti trajanje studiranja pri čemu se, kao i u cijeloj reformi, nalazimo u jednom ozbiljnom i pomalo šizofrenom raskoraku naših želja, ambici-

ja i mogućnosti. Prvo smo konstatali da želimo što više diplomiranih, visoko obrazovanih ljudi jer je u Hrvatskoj taj postotak mali, te da studiranje mora biti rigoroznije i kvalitetnije a to teško ide zajedno. Rekli smo i da treba uložiti u to puno novca a u praksi studiranje tretiramo kao socijalnu instituciju (država mora raščistiti u kojoj je mjeri studiranje socijalna mjera).

U raskoraku smo između evidentne tendencije u Europi, još više u Americi, da znanost i visoko obrazovanje budu povezani s gospodarstvom, pa čak i da se sami dijelom strukturiraju kao samofinancirajuća i tržišno orijentirana djelatnost. Ako sve to želimo, ako želimo uključiti hrvatsku znanost i obrazovanje u tzv. europski i znanstveni i obrazovni prostor moramo voditi računa o podatku da je broj studenata posljednjih godina u nas porastao za 47 posto a broj nastavnika za samo tri posto, upozorio je zastupnik govoreći o materijalnim troškovima za rad visokih učilišta, binarnom sustavu, autonomiji sveučilišta itd. Imamo nacionalnu kulturnu sramotu da unikatna visokoškolska institucija, Muzička akademija u Zagrebu, nema svoju zgradu već je podstanar, naveo je, među ostalim.

Klub zastupnika SDP-a podržat će ovo Izvješće zbog njegove hrabrosti, poštenosti, otvorenosti i zbog činjenice da vrlo realno odražava stanje u sustavu znanosti i visokog obrazovanja. Tu je i preporuka da novo Vijeće, koje je nedavno imenovao Sabor, bude realistično u očekivanjima i predlaže provedive mjere, koje sustav može apsorbirati, rekao je na kraju.

Potrebna strategija razvoja gospodarstva

Mr.sc. **Zdenka Čuhnil (zastupnica češke i slovačke nacionalne manjine)** javila se u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina. Svakako da je izvješćem obuhvaćeno preširoko razdoblje u kojem su se mijenjale predsjednice Vijeća, radni prostor, zakoni na kojima se temelji rad Nacionalnog vijeća. Osvrnula se na dijelove Izvješća o nemo-

gućnosti uvida u stanje sustava, da ne postoji baza podataka, o duljini studiranja itd., na podatke iz rasprave o povećanju broja studenata ali ne i nastavnika (u SAD na deset studenata dolazi jedan profesor dok je to u Hrvatskoj na 17 – 20 studenata). Navela je da Ministarstvo znanosti 2002./2003. raspolaže s podatkom o 130 000 studenata da bi drugi izvori za istu godinu koristili podatak od 117 000 studenata što je gotovo 20 postotna razlika, a nisu bolji podaci ni o nastavnim i znanstveno—nastavnim kadrovima.

Bez krivnje Vijeća Hrvatska ne raspolaže egzaktnim i objektivnim pokazateljima, tim više što se i podaci Državnog zavoda za statistiku "često pokazuju nedovoljni i nepouzdanji".

Smatra da broj od tisuću znanstvenih novaka treba pozdraviti (iako je i taj pokušaj zakasnio). Studijski programi moraju osigurati teme i za vertikalnu i za horizontalnu pokretljivost studenata, stvoriti teme za cjeloživotno učenje i oblikovanje vlastite profesije i kvalifikacijski okvir.

Hrvatska želi u ovoj godini provesti reformu visokog obrazovanja, ciljeve Bolonjske deklaracije pa želimo li znati kakav profil obrazovanja treba za hrvatsko tržište rada tada treba donijeti jasno iskazanu strategiju razvoja gospodarstva.

Hrvatska želi u ovoj godini provesti reformu visokog obrazovanja, ciljeve Bolonjske deklaracije pa želimo li znati kakav profil obrazovanja treba za hrvatsko tržište rada tada treba donijeti jasno iskazanu strategiju razvoja gospodarstva da bi visoko obrazovanje svoje razvojne ciljeve odredilo u skladu s tom strategijom i opredjeljenjem da stručne zadatke mogu izvoditi jedino kvalificirane osobe. To podrazumijeva kvalitetnije definiranje potreba za sveučilišnim i veleučilišnim studijima i omogućiti

da Hrvatska brojku od oko 5 –7 posto visoko obrazovanog stanovništva pomaže prema težej, 25 posto kolika je u europskim zemljama.

Klub zastupnika nacionalnih manjina podržava ovo Izvješće ali smatra da je do 2001., kad je Hrvatska potpisala Bolonjsku deklaraciju, izgubljeno puno vremena u nečinjenju i da je krajnje vrijeme utvrditi ingerencije, odgovornost i obveze kako bismo u jesen školske godine 2005/2006. pokrenuli upis studenata po novom modelu iz te Deklaracije, rekla je zastupnica na kraju.

Mijenjati odnos prema radu

I Klub zastupnika HSS-a prihvatit će ovo Izvješće, izvijestio je **Luka Roić (HSS)**. Citirao je pojedine dijelove izvješća poput onog o Vijeću kao ekspertnom prosudbenom tijelu u sustavu visokog obrazovanja koje mora biti doista autonomno i izloženo samo stručnom radu meritornosti a nikako pritiscima iz bilo kojih sfera.

Osnovni preduvjet uspješnosti sveučilišta je znanstvena djelatnost kvalitete na svjetskoj razini, nastavne programe valja stalno obnavljati, rasterećiti ih nepotrebnih odnosa i zastarjelih sadržaja, rekao je, među ostalim zastupnik, naglašavajući da dijelovi Izvješća zabrinjavaju i da doslovno treba shvatiti Deklaraciju o znanju koju su izrazili naši akademici. Restrukturiranje privrede i revitalizacija društva na višoj razini kvalitete i s većim udjelom znanja postaje gotovo egzistencijalno pitanje.

Nužno je mijenjati odnos prema radu i poslu u Hrvatskoj i to u vidu kompetentnosti i profesionalnosti ali isto tako treba ostvariti sve preduvjete u kojima će svi ljudi, naravno i institucije pa tako i Nacionalno vijeće, moći ostvariti svoje sposobnosti i ono što društvo s pravom od njih očekuje. Samo to može Hrvatsku voditi u bolju budućnost i Klub zastupnika HSS-a prihvatiti će ovo Izvješće, rekao je zastupnik.

Marija Lugarić (SDP) podržat će ovo Izvješće jer korektno i vrlo objektivno prikazuje rad Nacionalnog vijeća i stanje u sustavu visokog obrazovanja.

Žao joj je što nitko nije pozvao da ovdje budu nazočne osobe koje su predsjedavale Vijećem u izvještajnom razdoblju. Loše je da predstavnici Ministarstva podnose izvješće u ime Nacionalnog vijeća jer zapravo se u tom malom detalju vidi jasan zametak problema, smatra zastupnica.

Ne može se oteti dojmu da se radi o sazivu Vijeća koje je stalno bilo u nekakvoj stand by varijanti, koje je čekalo nekakva nova imenovanja, u zadnjih godinu dana dva puta su raspisani natječaji za imenovanje novih članova Vijeća a sve je to konačno završilo krajem prošle godine kada je uz puno kašnjenja imenovano Nacionalno vijeće. Nada se da će Ministarstvo poduzeti odgovarajuće korake da se u sljedećim izvješćima ne čita da postoji problem s bazom podataka. Ne smije se zanemariti činjenica da Nacionalno vijeće, koje bi trebalo biti vrh vrednovanja u sustavu, nije do danas od Ministarstva (koja god politička garnitura) dobilo minimalne uvjete za rad niti je bilo respektirano kao važan stručni partner, rekla je, među ostalim.

Apsolutno je nužno hitno izdvojiti reformska sredstva za promjene u visokom obrazovanju. Dobro znamo da je državni proračun za 2005. godinu za visoko obrazovanje i znanost prvi put smanjen u zadnjih desetak godina u odnosu na druge proračunske korisnike, a sve treba brinuti činjenica da je prošle godine ministar znanosti, obrazovanja i športa Primorac vratio u državnu riznicu više od 300 milijuna neutrošenih kuna, vjerojatno ih ministar zbog nedostatka programa nije znao potrošiti.

Osim uvođenja standarda moramo povećati transfere iz znanosti i to mora biti jedan od kriterija u vrednovanju napredovanja.

Nema ni strategije visoke naobrazbe

Jelena Pavičić-Vukičević (SDP) također naglašava da je ovo Izvješće korektno ne samo zbog napora Nacionalnog vijeća već kritičkog naglaska na ključne probleme u hrvatskom obrazovnom sustavu danas. Čini se da je ovo

Izvješće ipak prouzročilo jednu novu odluku samog Ministarstva, dakle i Vlade RH, da će se u različita znanstveno nastavna i nastavna zvanja izabrati oko 500 osoba. No zastupnica se boji da će tako umnožen sustav biti još nekvalitetniji jer će se zaposliti magistri, doktori znanosti bez kvalitetnih metodičkih zvanja u nastavi. Desetogodišnja restrikcija u zapošljavanju znanstveno pedagoškog kadra na svim hrvatskim sveučilištima dovela je do neslavnog omjera od jednog nastavnika na 20 studenata, i situacija je prepoznata kao iznimno krizna, rekla je zastupnica dodajući da ministar često i reagira na taj način (školske torbe preteške, pomaknuti prvi radni dan u školama itd.).

Apelirala je da Ministarstvo osmisli i realizira sustav koji bi pratio sve navedene pokazatelje nužne za unaprjeđenje procesa obrazovanja. Izvješće je odlično ali je problematiziralo da zapravo danas u Hrvatskoj nemamo jednu kvalitetnu strategiju ukupnog razvitka RH a potom strategiju visoke naobrazbe koja bi se u to uklopila. Pitanje nacionalnog konsenzusa oko prioriteta u hrvatskom društvu i sustavu obrazovanja je ključno, rekla je na kraju.

Državni tajnik dr.sc. **Slobodan Uzelac** dao je nekoliko napomena kako se u raspravi možda ne bi nešto nepotrebno ponavljalo. Opća ocjena iz rasprave vrijedan je doprinos našim nastojanjima da izađemo iz lošeg stanja na ovom području i svaka kritika je dobrodošla. Što se tiče pitanja podataka danas nije problem zbrojiti brojeve studenata, no razlozi su tome što se govori o studentima sa sveučilišta, negdje s učilišta itd. i to treba ujednačiti.

Što se tiče novih radnih mjesta (spomenula predgovornica) radi se o nečem iznimno vrijednom, nazvali smo ih razvojnim radnim mjestima. Nije riječ o popunjavanju praznina, o poboljšanju postojećeg stanja nego o onome što bi trebalo značiti razvoj objedinjen u konceptu Bolonjske reforme, rekao je državni tajnik. Podsjetio je i na apsurd da je država (putem sustava znanstvenih novaka) uspjela odškoloovati, osposobiti u znanstvenom smislu na stotine magi-

stra znanosti i odnosno čak iznad tisuću magistara znanosti i sada već na stotine doktora znanosti. Nažalost, mnogi od tih ljudi se ne uspijevaju, kako se mislilo, naći ni u privredi a niti u visokom obrazovanju, dok s druge strane imamo podatak da je porast broja studenata za 47 posto a nastavnika tri posto.

Što se tiče primjedbe da Ministarstvo nije znalo potrošiti novac možda ona stoji, no ipak nije riječ o tome jer tu spada plaćanje računa za materijalne troškove od jeseni pa se ta kritika ne može prihvatiti, rekao je na kraju državni tajnik dr.sc. Uzelac.

Poteškoće u radu Vijeća

Ivanka Roksandić (HDZ) primjećuje da je ovo sveobuhvatno i korektno Izvješće i da je istaknut čitav niz poteškoća u radu Vijeća. Podaci iz Izvješća trebaju zabrinjavati, onaj o duljini studiranja, o slaboj motiviranosti studenata, nepovoljnom razvoju znanstvenog kadra itd.

Uspješnost obrazovanja na svim razinama uvjetovana je i dobrim učiteljima i nastavnicima i stoga zastupnica podržava - u Petrinji je jedna od najstarijih visokoučiteljskih škola u RH sa 143-godišnjom tradicijom – da se izvrši uvid u rad ovih institucija.

Uspješnost obrazovanja školstva na svim razinama uvjetovano je i dobrim učiteljima i nastavnicima i stoga zastupnica podržava - u Petrinji je jedna od najstarijih visokoučiteljskih škola u RH sa 143-godišnjom tradicijom – da se izvrši uvid u rad ovih institucija. U Hrvatskoj ih trenutno ima devet i rade u različitim uvjetima, materijalnim, kadrovskim, rekla je, među ostalim zastupnica. Vjeruje da će Nacionalno vijeće dobiti potrebnu logistiku za rad a time i bolje uvjete osnivanjem Agencije za visoko obrazovanje.

Vice Vukov (neovisni) kaže da je Nacionalno vijeće očito osnovano s velikim ambicijama i da je očito Zakonom predviđena njegova visoka uloga no kad se iz Izvješća vidi koliko se čekalo na imenovanja onda se može odmah reći da ne samo da Vijeće nije moglo biti djelotvorno nego se čovjek može pitati o istinskom smislu ovakvog njegovog postojanja.

Da sustav ne djeluje očito je iz navoda Izvješća "da je dolazilo do takvih situacija da Nacionalno vijeće iz novina saznaje da je u tijeku osnivanje nekog javnog visokog učilišta". Govorio je o autonomiji sveučilišta i u tom okviru o utjecaju politike na život visokih učilišta. Čini mu se da je u zadnje vrijeme u nas svoj vrhunac doživjela svojevrsna antipolitička klima i da tome ne može odoljeti ni akademska zajednica. To ima i svoje zabrinjavajuće naličje. A ono se sastoji u našoj nesposobnosti da se suočimo s odgovornosti koje sa sobom nosi demokratski sustav i sloboda djelovanja. Iznesenim u Izvješću gotovo se priznaje da bi jednu detaljnu strategiju razvoja koju akademska zajednica očekuje od države morala izraditi sama akademska zajednica. A kad se govori o studentima ako je suditi po tvrdnjama iz Izvješća to visokoškolske ustanove ne interesira posebno. S tim u vezi zastu-

pnik je podsjetio na tezu (umirovljeni profesor Boris Kalin) da nije isto posjedovati znanje i posjedovati sposobnost da se to znanje prenese drugoj osobi ali da je sveučilišni nastavnik shvaćen kao neosporni stručnjak i autoritet pa je za (ne)uspjeh nastave ili kvalitetu studija i trajanja studija odgovoran samo student. Podsjetio je da su utemeljitelj Škole pjevanja i škole glasovira pri Muzičkoj akademiji u Zagrebu bili sveučilišni profesori Lav Vrbanić i Svetislav Stančić, koji nisu bili poznati reproduktivni umjetnici, ali su odgovili i stvorili čitave generacije velikih umjetnika. U kasnijoj praksi pokazalo se da poznati uspješni reproduktivni umjetnici na Glazbenoj akademiji koji su podučavali studente imaju manje uspjeha u tome.

Mr.sc. **Alenka Košiša Čičin-Šain (HNS)** kaže da iz Izvješća proizlazi da sustav obrazovanja u Hrvatskoj već više godina vapi za reformom a da svi dosadašnji pokušaji nisu riješili postojeće probleme. Govoreći o Bolonjskoj deklaraciji zastupnica je rekla, među ostalim, da je njenim prihvaćanjem dat pozitivan impuls nastojanju da se obrazovni sustav promijeni na bolje. Međutim, za RH kao zemlju u tranziciji i koja se nastoji gospodarski oporaviti i priključiti EU, reforma mora biti sustavna i cjelovita, stvarna i prilagođena općem

ekonomskom stanju u državi, a ne samo kozmetika.

Završnu riječ dobio je državni tajnik u Ministarstvu dr.sc. **Slobodan Uzelac** te ponovio da se ova rasprava shvaća kao prilika da se što više poboljšaju okolnosti za rad u ovoj djelatnosti, posebno Nacionalnog vijeća. Loše okolnosti u kojima je Vijeće radilo posljedica su ukupnih loših okolnosti u kojima djeluje sustav, a iskorak o kojem se govori nije moguć bez dodatnih financijskih ulaganja. Po nekim procjenama sve ovo što nas čeka u vezi s bolonjskim procesom, a štošta se mora dogoditi u narednih šest mjeseci, tražit će oko 30 posto više sredstava i o tome bi trebalo voditi računa pri donošenju rebalansa, rekao je, među ostalim državni tajnik. Složio se s prijedlozima da se radi realizacije svih spomenutih ciljeva održi o tome rasprava u Saboru.

Mr.sc. **Alenka Košiša Čičin-Šain (HNS)** javila se u vezi s navodom državnog tajnika da je novac važan u ovom segmentu te nedopustivim ocijenila što je ostalo neutrošeno gotovo 300 milijuna kuna u Ministarstvu.

Rasprava je zatim bila zaključena.

Hrvatski je sabor prihvatio ova izvješća sa 102 glasa "za", tri "suzdržana i dva "protiv".

D.K.

IZVJEŠĆE O RADU VIJEĆA ZA REGULACIJU ENERGETSKIH DJELATNOSTI I ZAPAZANJIMA KOJA SU OD ZNAČAJA ZA RAZVOJ ENERGETSKOG TRŽIŠTA I JAVNIH USLUGA DOPUNJENO DETALJNIM FINANCIJSKIM IZVJEŠĆEM ZA 2003. GODINU

Podržano financijsko izvješće za 2003. godinu

Hrvatski sabor je na 10. sjednici, 24. rujna 2004. godine, donio Zaključak kojim je prihvaćeno Izvješće o radu Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti i zapažanjima koja su od zna-

čaja za razvoj energetskog tržišta i javnih usluga, te je obvezano Vijeće da predmetno Izvješće dopuni detaljnim financijskim izvješćem za 2003. godinu i dostavi Hrvatskom saboru u roku od

60 dana. Ispunjavajući obveze po predmetnom zaključku Hrvatskog sabora, Vijeće je ovo i učinilo.

U pogledu priloženog financijskog izvješća, odnosno Zaključnog računa

sredstava za rad Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti za 2003. godinu, Vlada RH je na sjednici održanoj 30. lipnja 2004. godine donijela Odluku o davanju prethodne suglasnosti na Zaključni račun sredstava za rad Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti za 2003. godinu, s time da se višak prihoda nad rashodima uplati u državni proračun, a da se iz državnog proračuna doznače sredstva za osiguranje poslovnog prostora Vijeća, kao i za druge potrebe Vijeća. Vijeće je provelo ovu Odluku Vlade.

Nakon provedene rasprave, zastupnici su prihvatili Izvješće o radu Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti i zapažanjima koja su od značaja za razvoj energetske tržišta i javnih usluga dopunjeno detaljnim financijskim izvješćem za 2003. godinu.

O IZVJEŠĆU

U prikazu ovog Izvješća poslužili smo se izlaganjem predsjednika Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti, dr.sc. **Miće Klepe**. Rekao je da je Izvješće u prvom dijelu podneseno na 10. sjednici Hrvatskog sabora, 24. rujna 2004. godine, kada je Hrvatski sabor nakon rasprave i niza pohvala upućenih Vijeću za njegov rad donio Zaključak kojim obvezuje Vijeće da to Izvješće dopuni detaljnim financijskim izvješćem i kao takvo dostavi Hrvatskom saboru, što je Vijeće i učinilo.

Ovog trenutka u RH 99% energetske sektora radi unutar sustava dozvola i odgovarajućeg nadzora koji je uspostavilo Vijeće.

Miće Klepo osvrnuo se na prvi dio Izvješća, rekavši da ono pokazuje složenost uvjeta, ali i dobre rezultate rada Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti.

Godina 2003. bila je prva cjelovita godina rada Vijeća koje je osnovano

i počelo raditi sredinom 2002. godine. Tijekom 2003. godine nastavljen je rad na razradi zakonodavnog i regulacijskog okvira za energetske sektor i tržište energije u Hrvatskoj.

Tijekom 2003. godine glavninu aktivnosti činio je rad na izdavanju dozvola. Klepo je rekao da ovog trenutka u RH 99% energetske sektora radi unutar sustava dozvola i odgovarajućeg nadzora koji je uspostavilo Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti.

Ustvrdio je da je značajan dio vremena bio posvećen radu i nadzoru primjene tarifnih sustava koji su bili doneseni tijekom 2002. godine nakon definiranja zakonske okvira. Vijeće je te godine utvrdilo naknade za korištenje prijenosne distribucijske mreže, više puta provodilo nadzor nad primjenom tarifnog sustava za dobavu prirodnog plina, utvrdilo naknade odnosno tarife za korištenje transportnih sustava za prirodni plin i naftu.

Suradnja s udrugama za zaštitu potrošača

Vijeće za regulaciju rješavalo je prigovore kupaca, žalbe energetske subjekata, vodilo medijacijske postupke, ali i surađivalo s udrugama za zaštitu potrošača, medijima i stručnom javnošću. Naime, Vijeće je prvo tijelo koje je osnovalo odgovarajuća savjetodavna tijela temeljem Zakona o zaštiti potrošača. Također, Vijeće je aktivno sudjelovalo u aktivnostima oko regionalnog tržišta, međunarodne suradnje, bilo je uključeno u međunarodne udruge i udruženja, aktivno participiralo u skupovima, konferencijama, seminarima, radionicama, a bez obzira na ograničene kapacitete i samo je organiziralo više takvih skupova.

Vijeće je u propisanom roku donijelo sve podzakonske akte iz svoje nadležnosti i aktivno se uključilo u izradu svih ostalih podzakonskih provedbenih dokumenata u suradnji s nadležnim Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva, odnosno svim drugim institucijama.

Miće Klepo dao je kratki pregled stanja u energetske sektorima. "U sekto-

ru tržište i sektoru električne energije, odnosno tržištu električne energije došlo je do određenog zastoja u procesu restrukturiranja, odvajanja djelatnosti, a zatim kao posljedica toga i zastoja u otvaranju tržišta električne energije dominantno zbog problema odnosno dvojbi u pogledu modela organizacije elektroenergetskog sektora i pozicije operatora sustava". To stanje danas je razriješeno na način da su doneseni novi zakoni.

Sektor i tržište prirodnog plina značajno su usklađeni s direktivama EU, pri čemu je dobava prirodnog plina u nadležnosti INE Naftaplina, Sektor komercijalnih poslova, a sustav cijena uređen je odgovarajućim tarifnim sustavom. Kod transporta plina umjesto zakonom utvrđenog pregovaranog pristupa u provedbi primjenjuje se regulirani pristup, pri čemu se za korištenje transportnog sustava plina primjenjuje odgovarajući tarifni sustav, odnosno sustav u kojem Vijeće utvrđuje tarifu za korištenje.

Osnovni problem je na strani distributivnih poduzeća, odnosno distribucije plina koji opterećuje niz problema. Distributivna područja i kapaciteti za distribuciju su rascjepkani, obujmovi isporuka često vrlo niski, poduzeća opterećena problemima financiranja s neriješenim statusima ranijih ulaganja.

U sektoru nafte i naftnih derivata transport nafte je po principu pregovaranog pristupa u kojem Vijeće ustvari određuje gornji iznos tarife za korištenje tog sustava.

Konačno, rekao je da je Vijeće pri donijelo daljnjem poboljšanju u razvidnosti zakonske i regulacijske okvira energetske sektora, a da je u tome u velikoj mjeri uspjelo svjedoči i visoka ocjena dosegnute razine provedbene regulacijske prakse energetske djelatnosti po kriterijima nezavisnosti, razvidnosti i odgovornosti, kako stoji u izvješću Europske banke za obnovu i razvoj koje je tu ocjenu dalo Hrvatskoj.

Dva izvora financiranja

Drugi dio dopunjenog izvješća čini financijsko izvješće, odnosno zaključni račun sredstava za rad Vijeća za

2003. godinu. Prema uredbi Vlade RH o financiranju rada Vijeća za regulaciju, dva su izvora financiranja. To su prihodi od obavljanja vlastitih djelatnosti, temeljem naplata jednokratnih pristojbi i naknada, te iz iznosa od 0,07% od ukupnog godišnjeg prihoda koji su u prethodnoj godini ostvarili energetski subjekti koji obavljaju jednu ili više energetskih djelatnosti, temeljem dozvole za obavljanje energetske djelatnosti koju izdaje Vijeće za regulaciju.

Temeljem Zakona o regulaciji energetskih djelatnosti Vijeće za regulaciju uz prethodnu suglasnost Vlade RH donosi godišnji financijski plan sredstava za rad Vijeća i zaključni račun tih sredstava.

U svom dosadašnjem radu Vijeće je dobivalo stručnu podršku od Energetskog instituta "Hrvoje Požar".

Sredstvima za rad Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti temeljem ranije važećeg Zakona o regulaciji energetskih djelatnosti i uredbi Vlade RH financirali su se troškovi rada samog Vijeća i njegove administrativno-tehničke službe, troškovi rada neprofitne pravne osobe koja je za Vijeće obavljala stručne poslove, te troškovi istraživanja tržišta energije i javnih usluga u energetskim djelatnostima.

U svom dosadašnjem radu Vijeće je dobivalo stručnu podršku od Energetskog instituta "Hrvoje Požar" i to temeljem Odluke kojom je određen Energetski institut "Hrvoje Požar" za pripremu i obavljanje stručnih poslova za potrebe Vijeća, a koju je Vlada RH temeljem članka 8. stavka 2. Zakona o regulaciji energetskih djelatnosti donijela 5. prosinca 2002. godine.

Temeljem te Odluke Vijeće za regulaciju je donosilo odluke i sklapalo ugovor o obavljanju stručnih poslova s energetskim institutom. Krajem 2002. i tijekom 2003. godine Vijeće za regulaciju izradilo je nekoliko inačica prijedlo-

ga financijskog plana sredstava za 2003. godinu samostalno ili u suradnji, odnosno po kriterijima i uputama iz Ureda za unutarnji nadzor Vlade RH. Naime, nastojalo se uspostaviti jasne kriterije za sva slična regulatorna tijela ili agencije kojih je više, a koji ustvari nisu imali specifičan način definiranja financijskih planova, odnosno kasnije financijskih i zaključnih računa.

Vijeće za regulaciju donosi Financijski plan Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti, s time da suglasnost za isti daje Vlada RH. Vlada RH nije dala suglasnost na Plan za 2003. godinu, te se temeljem Statuta Vijeća primjenjuje plan iz 2002. godine prema Uredbi o davanju prethodne suglasnosti na Godišnji financijski plan sredstava za rad Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti u 2002., koju je donijela Vlada RH, objavljenoj u N.N., broj 60/2002.

Klepo je istaknuo da je financijsko izvješće, odnosno zaključni račun sredstava za 2003. godinu morao slijediti strukturu iz 2002. godine. Pritom je istaknuo da su se u 2003. godini u odnosu na 2002. godinu bitno izmijenili uvjeti, odnosno povećao se opseg posla i aktivnosti Vijeća za regulaciju.

U 2003. godini ukupni prihod Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti iznosio je 22 milijuna 906 tisuća 398 kuna i 96 lipa, a rashodi 9 milijuna 243 tisuće 201 kunu i 78 lipa.

Prihod veći od planiranog

Napomenuo je da je u 2003. godini Vijeće ostvarilo značajno veći prihod sredstava nego što je to bilo planirano, a tome treba zahvaliti ili posljedica je zahtjeva za dozvole koje su stigle gotovo istovremeno sredinom srpnja 2003. godine, kada su u zakonu propisanom roku gotovo svi energetski subjekti, a svi najveći i najznačajniji, podnijeli zahtjeve za izdavanje dozvole.

Vlada RH je na sjednici 30. lipnja 2004. godine donijela Odluku o davanju prethodne suglasnosti na zaključni račun sredstava za rad Vijeća za 2003. godinu i obvezala Vijeće da višak prihoda nad rashodima za 2003. godinu uplati

u državni proračun, a da se iz državnog proračuna doznače sredstva za osiguranje poslovnog prostora Vijeća i za druge poslove Vijeća.

Višak prihoda nad rashodima za 2003. godinu, a time i sredstava, uplaćeni su u državni proračun u iznosu od 13 milijuna 663 tisuće 197 kuna i 18 lipa.

U međuvremenu, Vijeće se obratilo Vladi RH sa zahtjevom da mu se odobri uzimanje u najam, dodijeli na korištenje ili u okvirima raspoloživih sredstava odobri kupnja poslovnog prostora za smještaj i rad. Krajem 2004. godine Vijeće je ušlo u zakup i ugovorilo korištenje poslovnog prostora na adresi Koturaška 51 u Zagrebu. Vijeće je danas smješteno i radi na toj adresi. Ovaj poslovni prostor veličinom, kvalitetom i opremljenošću dostatan je za organizaciju i početak rada i Hrvatske energetske regulatorne agencije, koja bi imala do 35 djelatnika.

Naime, nedavno su usvojene izmjene, odnosno donesena i objavljena tri nova zakona iz seta energetskih zakona, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energiji, Zakon o tržištu električne energije i Zakon o regulaciji energetskih djelatnosti. Ovim posljednjim, umjesto Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti uspostavlja se Hrvatska energetska regulatorna agencija HERA, kao njegova pravna slijednica.

Vijeće za regulaciju učinit će sve da se Hrvatska energetska regulatorna agencija HERA što prije i što uspješnije organizira i što uspješnije započne s radom.

Klepo naglašava da bi svakako bilo vrlo korisno da se na samom početku rada Agencije otklone sve uočene nedorečenosti i zapreke i poteškoće koje su pratile ustrojavanje i rad Vijeća za regulaciju od njegova osnivanja do danas, pa i u segmentu financiranja njegova rada, odnosno financijskog poslovanja. Radi se o realnoj potrebi za jasnim, unaprijed

poznatim pravilima i razvidnim kriterijima izrade financijskih planova za samostalnu, neovisnu i neprofitnu javnu ustanovu kakva će biti Agencija.

Ističe da Agencija treba imati obvezu javno objaviti Financijsko izvješće. "Vijeće za regulaciju učinit će sve da se Hrvatska energetska regulatorna agencija HERA što prije i što uspješnije organizira i što uspješnije započne s radom". Uputio je zamolbu zastupnicima da prihvate dopunjeno Izvješće Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti za 2003. godinu.

RADNA TIJELA

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu raspravljao je o navedenom Izvješću u svojstvu matičnog radnog tijela. Nakon uvodnog izlaganja predstavnika predlagatelja, predstavnik resornog ministarstva izvijestio je Odbor o pozitivnom mišljenju Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva o ovom Izvješću.

U kraćoj raspravi izneseno je stajalište po kojem je ovo Vijeće preraslo u regulatorno tijelo one razine koja je potrebna da bi ispunilo zadaću zbog koje je i osnovano.

Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno odlučio Hrvatskom saboru predložiti prihvaćanje Izvješća.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH dostavila je svoje Mišljenje u kojem stoji da nema primjedbi na ovo Izvješće.

RASPRAVA

Nakon uvodne riječi predsjednika Vijeća, **Miće Klepe**, otpočela je rasprava po klubovima zastupnika. U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je prof. dr. sc. **Krešimir Čosić (HDZ)**. Konstatirao je da su Vlada RH i Hrvatski sabor na 10. sjednici prihvatili Izvješće o radu Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti i zapažanjima koja su od značaja za razvoj energetske tržišta i javnih usluga za 2003. godinu. Naime, na 10.

sjednici 24. rujna 2004. godine donesen je Zaključak kojim se prihvaća Izvješće o radu Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti i zapažanjima koja su od značaja za razvoj energetske tržišta i javnih usluga za 2003. godinu, ali sukladno zaključcima Hrvatskog sabora, Vijeće za regulaciju energetske djelatnosti dobilo je obvezu da to Izvješće dopuni detaljnim Financijskim izvješćem za 2003. godinu.

Ističe da je ovo dopunjeno Izvješće prigoda da se s više različitih aspekata razmatra i ocijeni rad Vijeća i dostignuti stupanj razvoja regulacije energetske djelatnosti i energetske tržišta u RH, ali isto tako da se izvuku korisne preporuke za organizaciju, odnosno reorganizaciju novog energetske regulatorne agencije HERA-e.

Najviše prihoda od jednokratnih naknada

Napomenuo je da se Vijeće do sada financiralo iz dva izvora: prihoda od obavljanja vlastite djelatnosti temeljem naplata jednokratnih pristojbi i naknada i drugo, iz iznosa od 0,07% od ukupnog godišnjeg prihoda koji su u prethodnoj godini ostvareni od energetske subjekata koji obavljaju jednu ili više energetske djelatnosti temeljem dozvole za obavljanje energetske djelatnosti koju izdaje Vijeće za regulaciju.

Vijeće značajni dio svojih sredstava uplaćivalo u Državni proračun.

Tim sredstvima Vijeće je financiralo troškove samog rada Vijeća, njegove administrativno-tehničke službe koja je bilo vrlo mala, od svega nekoliko zaposlenih, kao i troškove rada neprofitne pravne osobe koja je za Vijeće za regulaciju obavljala stručne poslove, te troškove istraživanja tržišta energije i javnih usluga u energetskim djelatnostima.

"U svom dosadašnjem radu Vijeće nije bilo kadrovski popunjeno, nije bilo

na odgovarajući način ekipirano i zbog toga je trebalo tražiti odgovarajuću stručnu podršku koju je dobivalo od Energetskog instituta "Hrvoje Požar" temeljem vladine Odluke. Čosić ovo ne drži dobrim rješenjem i nada se da će se u budućnosti to izmijeniti.

Temeljem Zakona Vijeće je uz prethodnu suglasnost Vlade donosilo Godišnji financijski plan sredstava za rad Vijeća i zaključni račun tih sredstava.

Zastupnik se ukratko osvrnuo na financijsko poslovanje Vijeća u nekoliko proteklih godina. U 2002. godini sukladno rezultatima poslovanja, Vijeće je uplatilo razliku prihoda nad rashodima u Državni proračun u iznosu većem od 6 milijuna kuna. Čosić napominje da je to dobro za Državni proračun, ali nije dobro za ukupni razvoj energetske djelatnosti, svih onih institucija koji žive od te vrste konzaltinga, ekspertiza, izrada studija, strategija itd.

Slična situacija se ponovila i u 2003. godini, iz čega proizlazi činjenica da je Vijeće značajni dio svojih sredstava uplaćivalo u Državni proračun. Čosić je izrazio nadanje da se slično neće ponavljati u narednim godinama, jer umjesto Vijeća počeo će funkcionirati Agencija koja će biti kadrovski popunjena i ekipirana.

Napomenuo je da u 2003. godini, kada je Vijeće ostvarilo značajno veći prihod sredstava nego što je bilo planirano, da su najviše tom prihodu pridonijele jednokratne naknade za obavljanje energetske djelatnosti, budući da je zakonski rok kada su energetske subjekti trebali podnijeti odgovarajuće zahtjeve za izdavanje dozvola bio srpanj 2003. godine.

U međuvremenu su doneseni novi energetske zakoni, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o energiji, Zakon o tržištu električne energije i Zakon o regulaciji energetske djelatnosti. Ovim posljednjim, umjesto Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti uspostavlja se HERA.

HERA mora imati vlastite stručne službe

Vijeće za regulaciju u svom stručnom radu do sada je koristilo neprofitnu pra-

vnu osobu, Energetski institut "Hrvoje Požar", no ideja je da treba osnažiti Agenciju koja mora imati svoje vlastite stručne službe i djelatnike, dobro educirane i iskusne u svim segmentima nadležnosti poslova Agencije kako bi ona mogla odgovoriti svim potrebama energetskog sektora.

Čosić ističe da se u budućem radu Agencije moraju osigurati dostatna sredstva za njen rad, kako se ne bi dogodilo da ona budu manja nego što su bila financijska sredstva koje je na raspolaganju imalo Vijeće za regulaciju. Smatra da ne bi bilo dobro umanjiti stopu od 0,07% od ukupnog godišnjeg prihoda koji su u prethodnoj godini ostvarili energetski subjekti koji obavljaju jednu ili više energetskih djelatnosti, već bi ta stopa morala ostati na istoj razini.

Zaključno je rekao da je Vijeće u ovom sastavu obavljalo svoje poslove profesionalno i odgovorno i da je u tom smislu potreban kontinuitet u radu prilikom strukturiranja nove Agencije. Klub zastupnika HDZ-a nema primjedbi na dopunjeno Izvješće i podržat će njegovo usvajanje.

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je **Tonči Tadić (HSP)**. Rekao je da se ovo Izvješće razmatra nakon što je proteklo nekoliko godina od provedene reforme energetskog sektora, protiv koje je bio HSP, posebice protiv sustava koji je njom ustanovljen, na način da se većina odluka Vijeća za regulaciju energetskih usluga donasala bez odgovarajuće stručne potpore, a koju je Vijeće samo moralo imati kao neovisni regulator kroz svoju stručnu službu.

Smatra paradoksalnim da se u tim situacijama pojavljivao institut "Hrvoje Požar" kao tijelo koje je služilo kao služba Vijeću za regulaciju energetske djelatnosti. Stoga Klub podržava da se nedavnim izmjenama Zakona o energiji želi ustanoviti Agencija koja bi služila kao stručna potpora Vijeću u zadaći reguliranja energetskih djelatnosti.

Tadić napominje da je Hrvatska praktično ušla u sustav otvorenog tržišta. "Nama u HSP-u nije bilo jasno radi čega

Hrvatska toliko hrli u takav model, jer je s Vladine strane to bilo onda argumentirano kako je riječ o direktivi EU". Tadić naglašava da HSP, iščitavajući tu direktivu, nije našao razloga da se taj čas pristupi takvoj reformi energetskog sektora, jer i u pojedinim zemljama članicama EU djeluje bez problema sličan sustav kakav je tada imala Hrvatska, odnosno, nije točno da u svim zemljama EU djeluje sustav potpuno otvorenog tržišta.

No, kako je Hrvatska odlučila krenuti u ovom smjeru, potrebno je postojanje Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti koje je kontrolor i jamac sigurne i ravnomjerne opskrbe energijom svih gospodarskih subjekata u zemlji, odnosno svih korisnika tržišta električne energije.

Regionalno energetsko tržište

Smatra bitnim napomenuti činjenicu postojanja regionalnog energetskog tržišta, kojeg u jugoistočnoj Europi potiče Europska komisija. Naime, formira se regionalno tržište energije u jugoistočnoj Europi koje čine Albanija, BiH, Bugarska, Rumunjska, Srbija i Crna Gora, Makedonija, Kosovo i EU, a promatrači su još Mađarska, Moldavija, Slovenija, a supotpisnici Grčka, Italija i Austrija.

Od strateške važnosti za Hrvatsku da JANAF ostane u rukama Hrvatske i zato se HSP protivi svim eventualnim pokušajima da se JANAF privatizira.

"Kad govorimo o tom tržištu ne smijemo zaboraviti činjenicu da Hrvatska istodobno ima zajedničke elektrane u Sloveniji, a Slovenija nije dio ovog regionalnog tržišta, dok je s druge strane činjenica da je vrlo teško govoriti o slobodnom tržištu energije u situaciji dok Hrvatska još uvijek ne može doći

do polovice instalirane snage u svim elektranama koje je sufinancirala u doba bivše SFRJ, a to su elektrane na teritoriju BiH i Srbije".

Osvrnuo se na pitanje JANAF-a, odnosno transporta nafte preko teritorija Hrvatske. HSP nema ništa protiv transporta nafte kopnom dokle god je naftovod u dobrom stanju i smatra da nam je taj naftovod potreban radi hrvatskih nacionalnih energetskih interesa. S druge strane, HSP je potpuno protiv morskog transporta nafte.

"Onaj tko posjeduje naftovode, taj zapravo regulira opskrbu pojedine zemlje, pa i pojedine regije naftom". Napominje da je od strateške važnosti za Hrvatsku da JANAF zato ostane u rukama Hrvatske i zato se HSP protivi svim eventualnim pokušajima i inicijativama da se JANAF privatizira.

Uz gore navedene primjedbe, Klub zastupnika HSP-a prihvaća ovo Izvješće.

Zaključno je govorio **Mičo Klepo**. Rekao je da će Hrvatska energetska regulatorna agencija raditi s većim brojem ljudi, puno većim nadležnostima, puno većim obvezama i većim brojem projekata, "pa i stopa za financiranje treba biti najmanje na razini 0,07%, što je i danas". Dodao je da je to jedna od najnižih stopa za financiranje regulatornih tijela u regiji i u Europi.

Klepo je istaknuo da je Vijeće uspjele realizirati gotovo stopostotnu naplativnost računa po osnovi financiranja iz 0,07% ukupnih prihoda subjekata iz razloga što je ta stopa prihvaćena od energetskih subjekata i što su oni smatrali i smatraju, pogotovo najveći subjekti, da je ona dostatna. "Jedno je sigurno, ako bi se ta stopa sada smanjila, ona bi se teško vraćala nazad za ovu razinu, a Agenciji taj teret ne treba staviti u startu njezina rada".

Ovime je zaključena rasprava.

Zastupnici su većinom glasova, sa 101 glasom "za" i 6 "suzdržanih" prihvatili Izvješće o radu Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti.

S.Š.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

LOKALNA
SAMOUPRAVANema prijava za prijetnje i
pritiske

Na zastupničko pitanje **Željka Peceka (HSS)**, u vezi s **pritislima na državne službenike, vijećnike gradskih vijeća, radi promjene stranačke pripadnosti** (slučaj Virovitičko - podravske županije) - odgovorila je **Vlada Republike Hrvatske**:

”Ministarstvo unutarnjih poslova je, uvidom u evidencije ustrojstvenih jedinica Policijske uprave Virovitičko-podravske, utvrdilo da nije zabilježena niti jedna prijava vijećnika gradskih vijeća gradova Virovitice i Slatine glede prijetnji i pritisaka koji se navode. Također, nisu primljene nikakve obavijesti, niti su prikupljena bilo kakva saznanja koja bi upućivala na postojanje elemenata kaznenog djela prijetnje, opisanog u članku 129. Kaznenog zakona, a koje bi bile upućene vijećnicima navedenih gradova.

Daljnijm provjerama utvrđeno je da niti jedan djelatnik Ministarstva unutarnjih poslova nije član Gradskog vijeća Grada Slatine. Međutim, dva su djelatnika Ministarstva unutarnjih poslova članovi Gradskog vijeća Grada Virovitice i to gospodin Josip Prpić i gospodin Branko Car.

U obavljenom obavijesnom razgovoru s gospodinom Josipom Prpićem i gospodinom Brankom Carom, u potpunosti su negirali navode zastupnika o prijetnjama i pritislima.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva nema također spoznaje o navedenom, niti raspolaže potrebnim podacima koji bi ukazivali na ove pojave.

Ministarstvo financija, uvidom u evidencije ustrojstvenih jedinica, utvrdilo je da je službenica Ministarstva financija, Mladenka Vuković-Simonović, pročelnica Porezne uprave -Područnog ureda Virovitica, nezavisna vijećnica Gradskog vijeća Grada Virovitice.

U obavljenom razgovoru i pisanom očitovanju u potpunosti je negirala

navode gospodina Peceka, te izjavila da u dosadašnjem radu na nju nije nikada ni u kojoj prilici vršen pritisak niti prijetnje od strane bilo kojeg vijećnika Gradskog vijeća Grada Virovitice i članova stranaka, te da pri donošenju odluka u Vijeću jedino i isključivo glasuje po svojoj savjesti.

U vezi s inspekcijskom kontrolom oporbenih načelnika na tom području, ističe se da Porezna uprava obavlja inspekcijski nadzor evidentiranja, obračunavanja i plaćanja poreza, doprinosa, pristojbi i drugih javno-pravnih prihoda poreznih obveznika, sukladno Planu rada koji se utvrđuje za godinu unaprijed, temeljem kriterija koji utvrđuje Središnji ured Porezne uprave.

Ministarstvo financija ne raspolaže podacima obnaša li koji od nadziranih poreznih obveznika funkciju općinskog načelnika ili koju drugu funkciju na tom području, niti je taj podatak relevantan za postupak inspekcijskog nadzora.

M. M.

izvješća
**HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: <http://www.sabor.hr>

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora